bawarketbtoon.org

Peace Publish Center

د اوسني اټومي هند د بنسټګر ډاکټر عبدالکلام شهکار اثر!

ويښ ملت

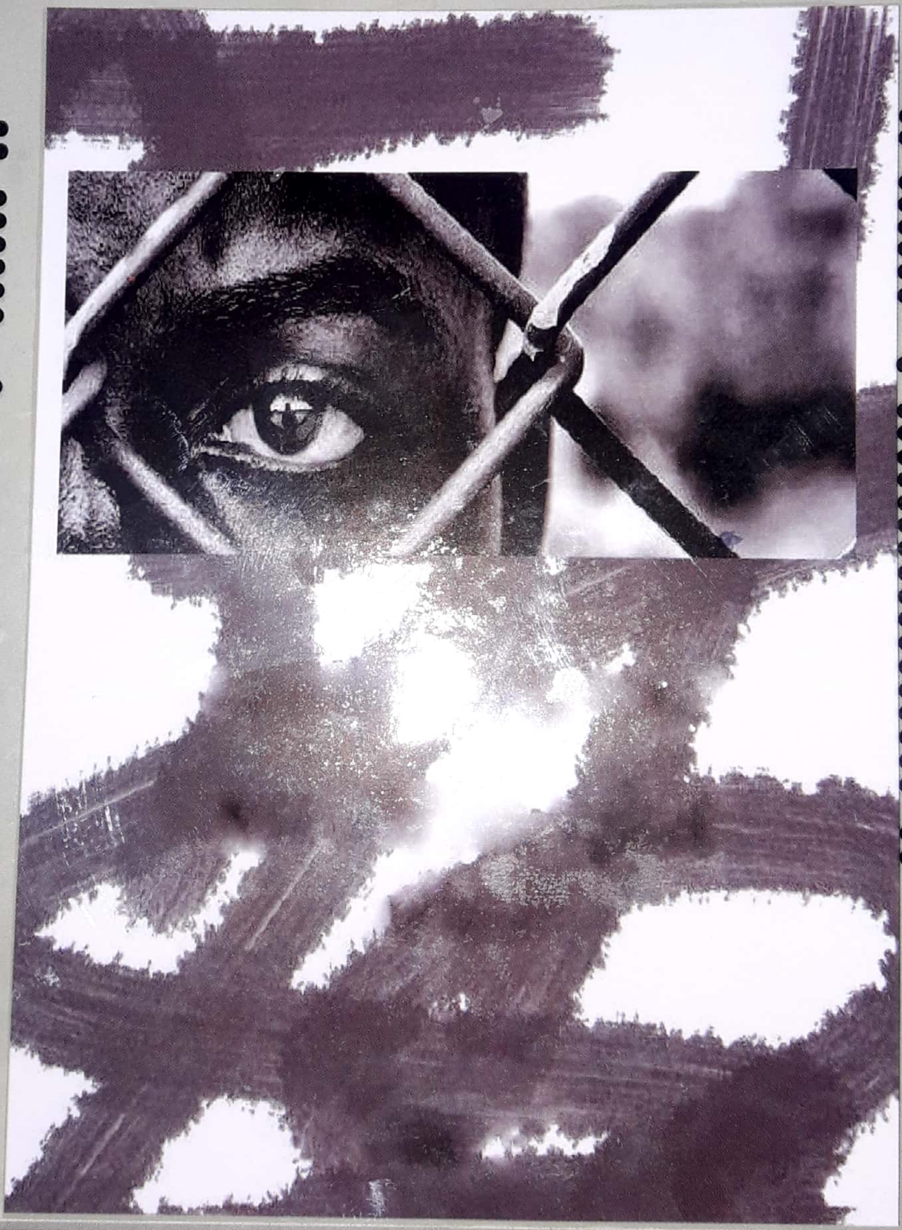

ليکوال: ډاکټر عبدالکلام (د هندوستان پخواني ولسمشر)

ژباړن: لعل الدين عاطف

بسم الله الرحمن الرحيم

د سولې خپرندویه ټولنې یادښت

ډاکتر عبدالکلام شهکار (ویښ ملت)د هندوستان د اتوم د پلار او پخواني ولسمشر ډاکتر عبدالکلام د یوه ویښ او خوځنده ملت ارمانونه او اتر دی. په دې کتاب کې ډاکتر عبدالکلام د یوه پرمختللي هند لپاره کلونه مبارزه وکړه تګلارې وړاندې کړې دي. هغه د یوه پرمختللي هند لپاره کلونه مبارزه وکړه او ډېر کړاونه، لوړې ژورې او خوږې ترخې یې وګاللې.

هغه د خپل پرمختګ او د اوسني هندوستان ټول ارمانونه او تجربې په دې کتاب (ویښ ملت) کې ځای کړې دي.

سوله خپرندویه ټولنه هم د همدې ارمان په اعاده کې خپلې خولې تویوي او د یوه ویښ او خوځنده ملت ارمان لري. سوله خپرندویه ټولنه د ساینسپوه عبدالکلام ارمان د خپل ولس مخې ته ږدي، ګني دا ولس ترې په الهام د خپلو ملګرو له کاروان سره ملګری شي او د خپل لیډلوري په لټون پسې یې نور د زمانې ګردونه په ځان کې ورک نه کړي.

ویښ ملت کتاب هڅاند ځوان لعل الدین عاطف له هندي ژبې پښتو کړی او سوله خپرندویه بنسټ ویاړي، چې ددې درانه او په ټول پوره اثر چاپ ته اوږه ورکوي.

سوله خپرندویه بنسټ د یوې ملي داعیې لمخې خپل پښې یېلي تګ ته هوډ کړی او ددې ارمان په ترلاسي کې خپل ولس ته یوازې د دعا لاس غځوي.

هېره دې نه وي چې دا خوږ اثر دري ته هم ژباړل شوی او په افغانستان کې یې حقوق هم له موږ سره خوندي دي او ډېر ژر به پر خپلو ځوانانو، پېغلو او زړو د خپلې خوږلنۍ شغلې وو ښي.

موږ د افغاني ټولنې مذهبي، کولتوري، فکري او علمي اړتیا سنجوو او بیا خپلې موخې ټاکو او هیله مو دا ده، چې ددې ارمانونو په ترلاسي کې به رانه خپلې مشورې، هیلې او اندونه ونه سپموئ.

په درناوي

سوله خپرندویه ټولنه

۹ کب ۱۳۹۶

لیکلړ

د سولې خپرندوې ټولنې یادښت .... أ
د ژباړن خبرې .... أ
سریزه .... ج

لومړی څپرکی

خوب او پیغام ۱
لنډیز ۱۲

دویم څپرکی

مونږ باید د نورو لپاره یوه ښه بېلګه واوسو! ۱۳
لنډیز ۲۳

دریم څپرکی

ځیرک ښوونکي او ساینس پوهان ۲۴
هغه څومره لویه شتمني وه! ۳۵
لنډیز ۳۹

څلورم څپرکی

له صوفیانو او درویشانو څخه زده کړه ۴۰
لنډیز ۵۵

پنځم څپرکی

هیوادپالنه له سیاست او مذهب څخه غوره ده ۵۶

لنډیز ۶۵

شپږم څپرکی

علمي ټولنه.. ۶۶

لنډیز ۷۴

اووم څپرکی

د ځواکونو یو ځای کېدل ۷۵

لنډیز ۸۶

اتم څپرکی

د نوي سیمه ییز حکومت رامنځته کول ۸۷

لنډیز ۹۷

نهم څپرکی

له خپلو هیوادوالو څخه غوښتنه!.. ۹۸

د ژباړن خبرې

ویښ ملتونه د هیواد د پرمختګ او ټولنې د هوساینې لپاره کار کوي. د علم او پوهې له لارې بدمرغۍ، ځانځانۍ او ناخوالو ته د پای ټکی ږدي. له هر ډول ستونزمنو حالاتو سره مبارزه کوي او ځان د بریالیتوب تر پوړیو رسوي. دا کتاب هم د ملتونو د راویښولو په موخه د ډاکټر عبدالکلام له خوا لیکل شوی دی. ډاکټر عبدالکلام د هندوستان هغه نومیالی ساینس پوه و، چې په لومړي ځل یې د هندوستان لپاره اتوم جوړ کړ. په دې کتاب کې یې د دین، ساینس، ټکنالوژۍ او سیاست په اړه ژورې خبرې کړې. د ژوند بېلابېلې تجربې او نوښتونه یې له لوستونکو سره شریکې کړي. خلک یې د ځانځانۍ او کینې پر ځای یووالي ته رابللي. نوموړي د ساینس او ټکنالوژۍ په برخه کې داسې خدمتونه کړي، چې هندوستان او نړۍ به یې تر ډېر وخت پورې هېر نه کړي. خلکو ته دا پیغام ورکوي چې له مذهبي اختلافاتو څخه لاس واخلي او د سولې او پرمختګ لپاره کار وکړي.

ما چې په لومړي ځل دا کتاب په اردو ژبه ولوست، نو د ژباړلو فکر یې راسره پیداشو. ځکه په دې کتاب کې داسې موضوعات لیکل شوي، چې د نورو ټولنو په پرتله ورته موږ ډېره اړتیا لرو. پر داسې موضوعاتو یې بحث کړی چې په لوستلو یې زموږ د ټولنې ستونزې راکمېدلی شي. مذهبي او سمتي جګړې یې د هیواد د تباهۍ او خلکو د بدمرغۍ نښانې بللي، هغه وایي مذهبي او سمتي جګړې ټولنه د تباهۍ په لور بیایي.

که وګورو نو دا ډول کتابونه له یوې خوا د پښتو ژبې له پاره ګټور دي، او له بلې خوا د یو قوم دراویښولو په برخه کې هم رغنده رول لوبولی شي. دغه راز که د کتاب د

ارزښت په هکله دلته څومره وغږېږم بیابه هم کم وي، ښه به دا وي، چې په ارزښت یې تاسو د کتاب په منځپانګې لوستلو سره پوه شئ. په دې کتاب کې ډاکټر عبداکلام د بریالیتوب هغه لارې او رازونه په ډاګه کړي، چې تاسو یې په ژوند کې د لټون په تکل کې یاست. راځم، دېته چې ژبه د انسانانو یو تلپاتې کلتوري ارزښت دی، او د پاینښت له پاره یې هر متکلم اړ دی، چې په وړاندې یې خپل مسولیت ادا کړي، او ددې مسولیت ادا کولو تر ټولو ښه لار لیکوالي او ژباړه ده، چې ما هم د همدې مسولیت د ادا کولو له پاره تر ټولو ښه لار ژباړه وګڼله او په دې کتاب مې پیل کړه. که په نړۍ کې نورو پرمختللو، رسمي او نړېوالو ژبو ته ځیر شو، نو خپله به پوه شو، چې ددې پرمختګونو اساسي لار یوازې علمي اثار دي، په کومه ژبه کې چې علمي اثار زیات شي، نو د هغې ژبې پیروان هم ورسره جوخت زیاتوالی مومي.

په پای کې وایم، چې په علمي ډګر کې د پښتو ژبې له پاره کار کول، زموږ خدمت نه، بلکې مسولیت دی، او له دې مسولیت څخه د ژوند تر پایه خلاصون نشته، ښه به دا وي، چې اوس هم د خپلې ژبې حق ادا کړو، او هم ددې قوم په راویښولو کې خپل مسولیت ادا کړو.

نور مو سر نه خوږوم.

د یو خپلواک پرمختللي او **لوی افغانستان** په هیله!

په درنښت!

لعل الدین عاطف

سریزه

قومونه له خلکو جوړېږي او د خلکو د کوښښونو له امله قومونه خپلو موخو ته رسېدلی شي. د «ویښ ملت» مرکزي فکر د هندوستان د خلکو او په ځانګړې توګه د ځوانانو تحریکوونکي فکرونه دي، چې زما په دوه پخوانیو کتابونو کې وړاندې شوي وو. د هغو کتابونو نومونه دي: «د اور وزر» او «هندوستان په ۲۰۲۰ م کال کې د ټولو د پام وړ». دا کتاب «ویښ ملت» ما د خپلو ملګرو ارون تیواړي او وایی ایس راجن په ملتیا لیکلی دی. ما دا موضوع د ځوانانو د راویښولو او تحریکولو لپاره ځکه انتخاب کړه، چې هندوستان تر ۲۰۲۰ م کال پورې یو پرمختللی هیواد شي. ځکه چې د ټکنالوژۍ د مدیریت لپاره مې د ځوانانو په ځواک او وړتیا باندې باور کړی دی. زما فکري ملګري زما د ځواکمنېدو سبب ګرځېدلي. هغوی هیڅکله هم زه ناهیلی کړی نه یم. په ډېرو سختو وختونو کې زه له هغوی سره ډېر خوښ وم. زه باوري یم، چې که د هندوستان ځوانانو ته ازادي ورکړل شي او سمه لارښوونه ورته وشي، نو هغوی له دې څخه هم ډېر ستر کارونه تر سره کولای شي. کله چې ما لیکل پیل کړل، نو په دې فکر کې شوم، چې ایا زه خو به خپل ځان ته فرېب نه ورکوم؟ ما فکر وکړ، زه خوک یم، چې د هندوستان د پرمختګ لپاره د خپل منزل او تقدیر د لټون په اړه لیکل کوم؟ د ساینس او ټکنالوژۍ سربېره د نورو کارونو په وخت کې زه باید څه زده کړم؟ پوښتنه دا ده، چې زه په دې برخه کې څومره پوهېږم، چې خپلو موخو ته ورسېږم؟ ایا دا داسې برخه نه ده؛ چې په هغې کې سیاسي مشران، ټولنپوهان، مفکرین او نور وړ خلک په سمه توګه کار تر سره کړي؟ زه د نورو د وړتیاو په اړه د خبرو حق لرم؟ لومړی چې کله ما له خپلو ځوانانو سره خپلې تجربې شریکولې، هیڅ نه پوهېدم، چې زه باید څه ووایم. کله چې ما خپلې تېروتنې ولیدې او د بېلابېلو ځایونو ماشومانو، صوفیانو، درویشانو،

ښوونکو، ساینسپوهانو، صنعتي مشرانو او حتا له سیاسي مشرانو نه مې چې څه اورېدلي وو، د هغو په څېړلو مې پیل وکړ. زه خو تر یوه بریده باوري یم، چې هندوستان دا وړتیا لري، چې خپل ځان پر یو پرمختللي ملت بدل کړي. په هوایي، دفاعي او کیمیاوي برخو کې زه د خپلو طرحو په اړه پوهېږم، چې زمونږ په خلکو کې د نړۍ د غوره پرمختګ د لاسته راوړلو وړتیا شته. هغوی د عقیدې او پوهې داسې حیرانوونکی جوهر لري، چې د ځمکې له نورو قومونو څخه یې بېلوي. زه په دې هم پوهېږم، چې د هغوی وړتیاوې وړیا دي ځکه، چې مونږ په محکومیت او پیروۍ کې بلد شوي یو. زه له دې زیات څه کولای شم؟ چې خپلو خلکو ته ووایم، کوم خوبونه چې هغوی ویني، د هغو تعبیر ممکن دی. دوی هر هغه شی تر لاسه کولی شي، چې د ښه ژوند سبب ګرځي. یانې روغتیا، پوهه، د خپلو موخو د لاسته راوړلو ازادي او سوله.

د دې پوښتنې د ځواب لپاره زما هڅه دا ده، چې داسې ولې کېږي؟ زه ښوونځیو، کلیو، باندو او ډېرو داسې ځایونو ته تللی یم، چې وړاندې زما د سفر برخه نه وه. دا یوه نوې تجربه وه. یوه بې حده تحریکوونکې تجربه. د بهار زراعت او اوبو لګولو سیستم، نوی جوړ شوی محلي حکومت، د جهاړکند ځمکنۍ شتمني او د تري پوره نباتي تنوع(ډولونو) مې لیدلي دي. په آسام سیمه کې د ښکلو تراشل شویو کاڼو په لیدو حیران شوم، ځکه چې پر هغوی ډېره خواري شوې وه. چټکو اوبو ما ته دا احساس را کړ، چې دا ټولې اوبه بېرته سمندر ته ور تویېږي، خو ګټه ترې نه اخیستل کېږي، نو پوه شوم، چې د یو ملت په ډول مونږ د خپلو غوره وړتیاو په کارولو کې ناکام شوي یو.

له مونږ څخه په کوم ځای کې تېروتنه کېږي؟ هغه کوم شی دی، چې سمون ته اړتیا لري؟ له مونږ سره د پنځه کلنو پروګرامونو لپاره باید یوه نقشه وي. په هغې کې هغه څه په نښه کوو، چې زموږ موخې ټاکي. له مونږ سره نور اړین وسایل هم موجود دي. داسې معلومېږي، چې موږ نور خپل پرمختګ نه شو هېرولای او نه سترګې پرې پټولای شو.

زه دا کتاب د دې لپاره لیکم، څو هغو خلکو ته پرې ماته ورکړم، چې موږ ته یې د یوې مندېیي سوچ کړی او خپل خام توکي پر موږ پلوري. ددې کتاب ځوان لوستونکي باید زموږ غږ واوري او په حرکت راشي. رهبري باید مونږ د خوښۍ تر بریده ورسوو. کوم ځوانان چې د پرمختګ وړتیا او قوت لري، هغوی ته باید زمینه برابره کړو. موږ باید هغوی ته دا روحیه ورکړو، چې نور پرمختګ هم کولای شئ. دوی باید د سوداګریزو تړونونو، نظامونو او ټولنیزو اخلاقو په معاملو کې بې حوصلې نه شي. ویل کېږي، چې فکر پانګه ده، روزګار وسیله ده، خواري او زحمت حل لاره ده.

هر ملت خپلو موخو ته د رسېدو کوښښ کړی دی. میندو او پلرونو د خپلو بچیانو د ښه ژوند لپاره هلې ځلې کړي دي. دا خبره ښکاره ده، چې له زیار او زحمت پرته هیڅ کار هم نه تر سره کېږي او په زیار او زحمت سره هر ډول سخت کار تر سره کېدای شي. یوازې موږ یو، چې له شته فرصتونو او پانګو څخه ګټه نه شو پورته کولای. که مونږ له زحمت څخه کار وانخلو، نو هیڅکله به بریالي نه شو. زه د هغه استبداد او دیکتاتورۍ، محدودیت، ناامنۍ او بې باوریو په اړه هم فکر کوم، چې زموږ پر ټولنه حاکم دي. زه په دې عقیده یم، چې که مونږ په خپلو موخو باور ولرو، نو هغه خوبونه چې موږ یې وینو، ضرور به حقیقت بدلېدای شي. «ویښ ملت» کتاب زموږ پټ باور راژوندی کوي او د هغه ناوړه فکرونو او ستونزو مخنیوی کوي، چې زموږ د پرمختګ خنډ ګرځي. په حقیقت کې دا هغه مرکزي فکر و، چې د لیکلو په وخت کې زما په ذهن کې و. ما چې د یو پرمختللي هندوستان کوم خوب لیدلی، تاسې هم ددې خوب په تعبیر کې له ماسره ملګري شئ. ما په خپل ذهن کې همدې فکرونو ته ځای ورکړ او پر هغو مې د عمل کولو کوښښ پیل کړ. ما نورو ته لارښونه کړې ده او پر هغوی مې خپل فکر په زوره نه دی منلی. تاسې به په دې کتاب کې ولولئ، چې د یو پرمختللي ملت په توګه زحمت وباسئ کنه، د تل لپاره به ببوزله یاست. د هغو څو هیوادونو غلامان به شئ، چې ټوله نړۍ یې په کنټرول کې ده. د دې کتاب په نهه فصلونو کې

بېلابېل موضوعات راخیستل شوي دي. د سولې په اړه مې هم خبرې کړې دي. ځکه چې له سولې پرته پرمختګ ناشونی دی. د الوتکې په پېښه کې چې زه ژوندی پاتې شوی وم او د خپل ژوند لوری مې بدل کړ، په دې اړه مې هم یو څه لیکلي دي. یو فصل د هندوستان له ماشومانو سره زما اړیکو ته ځانګړی شوی دی. دوهم باب هغو لیدنو او ملاقاتونو ته ځانګړی شوی دی، چې ما له صوفیانو، درویشانو او استادانو سره تر سره کړې وې. د کرنې او طب په اړه مې بېلابېلې تجربې لیکلې دي. داسې تجربې مې هم لیکلي دي، چې د هغو په واسطه بېلابېلې ستونزې هوارېدای شي. د دې کتاب فکر مې له خپل ولس نه ترلاسه کړی دی، له هغه ولس نه، چې ما ته یې د ژوند لوری را ښودلی دی. ما دا کتاب د هندوستانیانو د پټو وړتیاو د رابرسېره کېدو لپاره لیکلی دی. له مونږ سره هغه ټول وسایل شته، چې مونږ ورته اړتیا لرو. دا وسایل که خلک وي، وړتیا وي او که طبیعي زېرمې. رښتیا خو دا ده چې هندوستان پرېمانه نعمتونه لري، چې د نورو هیوادونو لپاره تش خوب دی. د وسایلو کموالی زمونږ د ستونزو سبب نه دی. زمونږ ستونزې د هغو په اړه بې پروایي ده. مونږ خپل وسایل ډېر پاشلي دي او له کمښت سره مو مخامخ کړي دي. که چېرته مونږ د هندوستان په اړه ښه نیت لرلی وای او وسایل او پیسې مو په سمه توګه کارولې وای، د دې څو چنده ګټه به مو تر لاسه کړې وه. هرې برخې ته په ژور نظر کتل ښه والی رامنځ ته کوي. مونږ باید خپلې لارې بدلې کړو. مونږ باید خپل پلانونه په داسې ډول چمتو کړو، چې له دندو څخه مو نورو ته ګټه ورسیږي. د انفرادي برخو پر ځای باید ټولنیزې برخې غوره کړو او له ټولو خلکو سره خپلې اړیکې وپالو. دلته داسې لارې موجودې دي، چې هیڅ خیال یې نه شي کېدای. هره لاره یو څه ستونزې لري. مونږ باید له خپل ځواک او انرژۍ څخه په سمه توګه ګټه واخلو. زما په فکر د امریکا، جاپان سینګاپور او یا نورو هیوادونو لاربښوونې زمونږ په ګټه نه تمامېږي. د نورو دروازې ټکول هیڅ ګټه نه لري. د خپلو خیالونو د رښتیا کولو لپاره مونږ حل لارې ته اړتیا لرو. مونږ باید د خارج(د باندې) پر

ځای په داخل(دننه) کې خپل ځوابونه ولټوو. که تاسې دغه نهه فصلونه ولولئ، نو پوه به شئ، چې ما د خپلو خلکو لپاره څه کړي دي؟ دا نهه فصلونه به تاسې ته دروښيي، چې دا پوهه ما له خپل ولس نه ترلاسه کړې وه.

او له دې پوهې څخه به زما ښه چلند احساس کړئ، ما خپله پوهه خپل ولس ته ځانګړې کړې وه. د پرمختللي ملت حقيقت به ستاسې د ژوند يوه برخه جوړه شي. کېدای شي چې شل کاله وروسته زه له تاسې سره نه يم. زه په دې باور يم، چې زه به تاسې سره په هره بريا کې ملګری وم او د هر برياليتوب برخه به وم. بيا به وايئ، چې زه په دې باور کې په حقه وم. د دې په ليکلو کې له ما سره ډېرو ملګرو مرسته کړې ده. زه له دوی ټولو څخه مننه کوم. زه له وايي ايس راجن او ډاکټر ايم ايس وجې رګون نه ځانګړې مننه کوم، چې زما د فکرونو د راټولو لپاره يې بېلابېل مواد چمتو کړل. ډاکټر ای سواتهانوپلايي له ما سره ډېر وخت کار کړی دی او د هغه کار د ستايلو دی. زه ورته ډېر درناوی لرم. زه بختور يم، چې هغه زما ملګری دی. زه د ايچ شريډن منندوی يم، چې زما املا يې په ډېر مهارت سره په خپل ليپټاپ کمپيوټر کې کمپوز کړه. په اور وزر«اګ کې پر» کتاب باندې زما د ملګري ارون کې تيواړي د ليکنې درناوی کوم. په پينګوين بکس کې له کرشن سره کار کول ډېر خوندور و. زما له فکر نه نيولې ددې کتاب تر بشپړېدو پورې راسره هغوی مرسته وکړه.

ای - پي - جې - عبدالکلام

چنای

اپرېل ۲۰۰۲م

لومړی څپرکی

خوب او پیغام

خوب په فکرونو بدلېږي او د فکرونو پایله عمل وي.

- خوب په فکرونو بدلېږي او د فکرونو پایله عمل وي.
- مونږ چې هر کار تر سره کوو او هر ډول نظر وړاندې کوو، باید د انسان د ښه والي لپاره یې تر سره کړو.
- ما تل له طبیعت سره نږدې اړیکې ساتلې دي او هغه مې له کوم وضاحت پرته یو ملګری ګڼلی دی. لکه د آم ونه چې وایي: ما خلک په ډېرو ولي، زما ښاخونه خلک ماتوي، خو بیا هم ستړي مسافر زما سیوري ته دمه کوي او ورته ته مېوه ورکوم.
- نن سبا یو ډېر حوصله ختموونکي شیان، چې د خلکو د ژوند معیار ګرځېدلی، هغه بې ګټې بحثونه، ډېره غوسه او کینه، بې رحمي، خفګان او تشویش دي.
- بدلون اړین دی. بدلون نوی فکر زېږوي او نوی فکر زموږ د کردار او کړنو لارښوونه کوي.

په ځمکه او اسمان کې د خوب له اړیکې ښخه لوړ ځواک نشته. خوب دا ځواک لري، چې د شیانو په زړونو کې پټ شي. همدار راز خوب داسې ځواک دی، چې روح او ماده سره یو ځای کوي.

د ۲۰۰۱م کال د سپټمبر میاشت وه. زه له رانچي ښخه بوکارو ته روان وم، له کوزېدو نه ښو شېبې وړاندې هغه الوتکه، چې زما د تګ لپاره راغلې وه، رانسکوره شوه. د

هغې د ماشین له خرابېدو وروسته له ځمکې سره ټکر شوه او چاودنه یې وکړه. مونږ ټول چې په هغې کې ناست وو، د خدای په فضل سره وژغورل شوو. د خدای شکر مو ادا کړ او د دې پېښې له امله ناهیلي نه شوو. د خپل ټاکلي پروګرام لپاره بوکارو ته لاړو. د شپې راته یو ډاکټر د سکون او ارامتیا درمل راکړل. دې درملو زما د عادت خلاف څو ساعته مخکې خوب راوست. سهار شپږ بجې هم را بیدار نه شوم، بیا له اته بجو وروسته راپاڅېدم.

هغه یو ناارامه خوب و. څو شېبې په دې فکر کې وم، انسان چې تر نورو مخلوقاتو غوره هم دی، ولې په تشدد او ظلم کې ډوب دی؟ ما په خپل ذهن کې له پنځه کسانو سره خبرې وکړې او ومې لیدل، چې په ټولیز ډول د انسان ذهن غوره ځانګړنې لري. د دې خبرو له لارې ما یو ځواب پیدا کړ. دا خوب یوه ښکاره تجربه وه او د یوې ښې خاطرې په ډول همدا خوب بیانوم: ما خپل ځان په یوه دښته کې ولید، چې هره خوا یې له شګو څخه ډکه وه. سپوږمۍ راختلې وه او شګلینه دښته یې روښانه کړې وه. پنځه کسان چې په هغو کې مهاتماګاندي، البرټ این ستاین، اشوک باچا، ابراهام لنکن او دوهم خلیفه حضرت عمر رض په دایره کې ولاړ وو. باد یې جامې خوځولې. زه چې له شهنشاه اشوک سره ودرېدم، نو ځان راته تیت ښکاره شو. اشوک دوه ډوله ژوند تېر کړی و. یو ډول ژوند یې د بې رحمه فاتح په څېر او بل ژوند یې د یو مهربان مشر په ډول تېر کړی و. زه چې له کوم سړي سره ولاړ وم، هغه له فتحې(بریا) څخه همدا اوس راغلی و. دا برۍ په ډېره لوړه بیه تر لاسه شوې و. د کالنګا په جګړه کې لږ تر لږه درې سوه زره خلک وژل شوي وو او همدومره نور ټپیان شوي وو. ټولو پلټنۍ وهلې وې او اشوک ته یې په معصوم انداز کتل. خپله وسله او تاج یې پر ځمکه ایښي وو. د هغه څېره کې د خپلو شاوخوا مړو انځور ښکارېده. هغه اسمان ته وکتل. هغه سپینه او روښانه سپوږمۍ ولیده. د دې تر څنګ یې پر ځمکه د وینو رودونه ولیدل. ښایست او وحشت دواړه سره غبرږ په

غبږ ښکاربدل. ښايست په اسمان کې او وحشت په ځمکه باندې پروت و. په داسې حالاتو کې، چې په خپله طبيعت د فساد او ظلم پر وړاندې خبرې کوي، نو داسې ښکاري، چې يو مثبت الهام به راپيدا شي. د دې نظريې پر اساس اشوک د بهګوان(دهندوانو خدای) په مينې باندې باوري شو. زه يې په څنګ کې حيران ولاړ وم او له ځان سره مې ويل، چې د کالنګا جګړه ولې تر سره شوه؟ مهاتماګاندي او ابراهام لنکن ولې ووژل شول؟ يا د هغو په څېر په سلګونو نور ولې ووژل شول؟ ايا له لوی خدای ج څخه په خپل پيدايښت کې تېروتنه شوې ده؟ په دې چوپتيا کې مهاتما وويل: ملګرو! مونږ چې کوم خدايي پېغام اورو، دا د تخليق(پيدايښت) پېغام دی. څرنګه چې مونږ ټول سره ګډ اوسيږو، نو دا مونږ انسانانو ته دا پېغام راکوي، چې څنګه بېلابېل قومونه، مذهبونه او ژبې يوځای په سوله او خوښۍ کې برياليتوب ته رسېدلی شي. مهاتما مونږ ټول په داسې ځانګړې شي باندې نازولي وو، چې هغه مونږ د خپلو کوښښونو له لارې نورو انسانانو ته انتقال کړی و. ايا دا يو بد کار و؟ ايا هلته يوه الهي نظريه يا پېغام موجود و؟ الهي ښکلا بايد په انساني روح کې ځای شي او مونږ بايد ټول خوښ اوسو، ايا دا امکان لري؟

اشوک وويل: ملګرو! زه په يوه خبره پوه شوی يم، هغه دا چې د خلکو په په ځورولو کې هيڅ ډول برياليتوب نشته. برياليتوب سوله ييزه پاچاهي ده.

حضرت عمر رض وفرمايل: يروشلم ته له ننوتلو وروسته زه په دې وپوهېدم، چې ټول انسانان سره برابر دي. نور خلک دې ته رابلل، چې ستا پيروي وکړي، بې معنا خبره ده. تاسې به هغه څه تر لاسه کړئ، چې ستاسې په تقدير کې يې درته ليکلي وي. يوازې الله ج په بشپړه توګه حاکم دی.

حضرت عمر رض چې کومه شتمني له خلافت څخه تر لاسه کوله، د هغې يې هيڅ پروا نه ساتله. د هغه لپاره حکومت يوه سپېڅلې دنده وه او هغه له دې دندې څخه هيڅ ډول ناوړه ګټه نه پورته کوله.

اوس د این ستاین وار و. هغه وویل: زه د خپل ملګري ورنر آیزن هاور خبرې تکراروم. تاسې پوهېږئ، چې په لوېدیځ کې مونږ یوه ښکلې کېښتی جوړه کړې ده. په دې کې د ارام او دمې لپاره هر ډول اسانتیاوې موجودې دي. د یو شي کمی هم پکې نشته؛ خو یوازې قطب نما پکې نشته. سپاره کسان په دې نه پوهېږي، چې دوی چرته ځي؟ ټېګور او ګاندي قطب نما تر لاسه کړې ده. دا قطب نما په بېړۍ کې ولې نه نصبېږي؟ ایا که دا په بېړۍ کې نصب شوې وای، نو ددوی مقصد به پوره شوی وای؟

د امریکا ستر مشر، چې هغه د غلامۍ پر ضد جګړه تر سره کړې وه او د ځینو روایتونو پر اساس د هغه ژوند د مهاتماګاندي په څېر و. په دې اړه یې وویل: ځینې کورنۍ په بېلابېلو برخو کې خوښي تر لاسه کوي. د خدای ج رحمت د انسانانو په ژوند کې برکت اچوي. خوښي او برکت په مذهبي ژوند کې دوه مهمې برخې دي. کېدای شي، چې د خلکو تر منځ دومره ډېر جنجال ځکه وي، چې مونږ د خپلې خوښۍ او اقتدار د لاسته راوړلو لپاره خپله اخلاقي دنده پرېښې ده. مونږ باید له ځپل ځان څخه پوښتنه وکړو، چې انساني شعور کوم کار تر سره کولی شي؟ ایا دا په سیاسي او ساینسي برخو کې کومه ونډه لري؟ ایا د ژوند په کاروبار کې روحانیت د منلو وړ دی؟ مهاتما د سنت اشتو په اړه ویلي وو. ای زما زویه! ته هغه شعور یې، چې له هغې څخه ټول کاینات راخوټېږي. د ځینو شیانو د منلو او نه منلو پوښتنه څه ډول راپورته کېږي؟ سوله او خوښي د ژوند لاره وګرځوه او له جنګ او جګړې څخه لاس واخله. د ځمکې او په ځمکه کې د ټولنیز ژوند پېغام زمونږ لپاره همدا دی، چې مونږ باید د انسانانو د ښه والي لپاره کار وکړو.

بل سهار د چای څښلو په وخت کې ډېر کېناستم او د هغه خوب په اړه مې فکر کاوه. که چېرې الوتکه یو څه لوړه وای، نو څه به شوي وو؟ زما له دې پېښې څخه یو څو ساعته مخکې په یوه الوتکه کې یو تکړه مشر او د خبریالانو یو ټیم ناست و،

چې ټول له منځه تللي وو. زه بختور وم، چې ژوندی پاتې شوم. اوس دا یوه تجربه وه او زما لپاره یې یو پېغام درلود. زه باید څه وکړم؟

ما له کړکۍ څخه دباندې وکتل. لمر راختلی و او نرمه هوا چلېده. ما تل له طبیعت سره نږدې اړیکه درلوده او هغه به مې خپل ملګری ګاڼه. له هغه نه به مې هیڅ هم پټ نه ساتل. د آم د ونې په څېر، چې خلک یې په تیږو ولي، ښاخونه یې ماتوي، مګر بیا هم هغه د ستړو مسافرو لپاره دمه ځای برابروي او مېوه ورڅخه خوري. ما چې هر چېرته کار کړی دی، که هغه په رمیشورم، تهمبا او چندي پور کې سمندر و. په پوکران کې صحرا وه او که په حیدراباد کې لوی لوی غرونه وو، طبیعت د تل لپاره د خپل شتون احساس راکړی دی. هغه مونږ ته هغه الهي ځواک رایادوي، چې په ټولو موجوداتو کې شتون لري.

ما د خپل خوب په اړه داسې فکر کاوه، چې د نړۍ تاریخ دا څرګندوي، چې غوره خلک د انسان د ښه والي لپاره کوښښ کوي، خو انسانان د بربادۍ او تباهۍ وړتیا هم لري. له مونږ سره له یوې خوا ګاندي او لوی استاد سنت شته. هغوی د ښه ژوند لپاره اخلاقي اصول وړاندې کړي دي. له بلې خوا په دوهمه نړیواله جګړه کې په زرګونو خلک وژل شوي او اټومي بمونه کارول شوي دي. دې بمونو لوی لوی ښارونه له منځه وړي دي. د بوسنیا په جګړه کې په زرګونو خلک وژل شوي دي. د فلسطین او اسرایل جګړه هره ورځ له خلکو څخه ژوند اخلي. په ۲۰۰۱م د ډسمبر په یوولسمه نیویارک کې له یو سوداګریز مرکز سره الوتکه ټکر شوه، چې د ډېرو خلکو ژوند یې واخیست. په بهوپال کې د ګیس کمپنۍ د بې پروایۍ له امله ۳۰۰۰۰ خلک له منځه لاړل. په کشمیر کې په زرګونو خلکو خپل ژوند له لاسه ورکړ. دا حالت به تر کومه دوام لري؟ ایا د خپل ځان تباه کول به زمونږ په نصیب کې وي؟ نه! مونږ باید یوه سمه حل لاره ولټوو.

زه هغه نظم وایم، چې څو کاله وړاندې مې لیکلی و.

د ژوند ونه

ته انسان زما غوره مخلوق یې

ته به د خلکو په زړونو کې ژوندی وې

او تر هغه وخته به یادېږې

چې د نورو په غم او ښادۍ کې ځان شریک بولې

زما برکت به په تاسې کې پیدا شي

مینه یوه سلسله ده

مینه د انسانیت موخه ده

ته د ژوند ونې ته هره ورځ ګورې

ته پوه شه او پوه شه

زما په مخلوقاتو کې ته غوره یې

ما چې په خوب کې کوم پنځه انسانان لیدلي وو، هغوی په بېلابېلو وختونو کې ژوندي وو. په اوس وخت کې د داسې انسانانو یو څو مثالونه موجود دي، چې دا ډول صفتونه ولري. یعنې هغه صفتونه لري، چې د ذهن په جوړولو کې ونډه لري. یو ځل یو هلک له ما څخه وپوښتل، چې ما د هندوستان په اړه زده کړې کړې دي، نو ته راته ویلی شې، چې زما د خوښې کرکټر کوم یو دی ؟ په ناسته کې هر ډول ښه او بد صفتونه په ګوته شول. ما ماشوم ته وویل، چې زه په ځانګړي ډول د ودورا شخصیت خوښوم. هغه د حکومت په ناسمو کارونو باندې نیوکه کوله. کله چې به کوم زورواکي د ظلم او جبر سر راپورته کاوه، نو هغه به یې مخالفت کاوه. نن سبا زمونږ په مشرانو کې یو ښه مشر پیدا کول ستونزمن دي. زمونږ لپاره د داسې لیدلوري خیال کول هم ستونزمن دي او دې موخې ته رسېدل هم دومره اسانه نه دي. د وګړو د ژوند معیار، په ټیټه سطحه بحثونه، کینه، ځان غوښتنه، بې رحمي، خپګان او ځانځاني هغه لاملونه دي، چې زمونږ د ټولنې د پرمختګ مخه یې نیولې

ده. ما اوس په ځان کې یوه نوې ورتیا پیدا کړه. د هندوستان د جوړولو فکر مې په ماشومانو کې وروزه. زما ساینسي عملي ژوند، زما ټیمونه، زما ویاړنې ټول پاتې شول. د دې پر ځای ما د تلپاتې ذهنیت هیله درلوده، چې هغه هیله هندوستان و. ما له خپل ځان څخه له دې هم لویه هیله درلوده، چې ما ته له هغو ماشومانو سره د اړیکو له امله راپیدا شوې وه. ویل شوي دي، چې یو انسان په خپل ژوند کې له بېلابېلو پړاوونو څخه تېرېږي. ډاکټر واینډ بلیو ډایر په خپل کتاب(خپل تقدیر ښه کړئ) کې د دې پړاوونو په اړه جالب معلومات ورکړي دي، چې هغه پړاوونه دا دي: ورزشي پړاو، جګړه ییز پړاو، تدبیري پړاو او روحاني پړاو. زما نظر دا دی، چې قومونه هم له داسې پړاوونو څخه تېرېږي او دا ورته والی دومره پراخ دی، چې وروستیو دوه پړاوونو ته مې د مشر ورور او ځان پېژندنې نومونه ورکړي دي. دا پړاوونه ضرور نه دي، چې پرله پسې راشي. هغه په یو ځای هم راتلی شي، چې یوه خوا یې ځواکمنه ده. په لومړني ورزشي پړاو کې هغه قوم چې د ازادۍ له هلوځلو څخه تازه راوتی وي یا له یوه بل پړاو څخه تېر شوی وي، د عمل او بریالیتوب پاروونکې مبارزه پیلوي. دا په جاپان، سنګاپور او ملیشیا کې تېر شوي دي.

کله چې یو قوم له دې پړاو څخه تېرېږي، نو هغه په عمومي توګه په جګړه ییز پړاو کې داخلېږي. په خپل بریالیتوب باندې ویاړي او په نورو باندې د ځان لوړ ښودلو هڅه کوي. په دې پړاو کې خلک له نورو سره د موخو او بریالیتوبونو پر سر مقابله کوي. دا پړاو د خلکو تر منځ د خفګان لامل کېږي.

په راتلونکي پړاو(مشر ورور) کې غرور او تکبر یو څه کمېږي او فکر لوړېږي، چې دا د نورو قومونو لپاره ډېر ارزښت لري. په «مشر ورور» پړاو کې نوموړی قوم د یو څه تر لاسه کولو په هڅه کې وي. د خپل زور په ښودلو کې اخته نه وي. له نورو سره د مرستې فکر ورسره پیدا کېږي. په اسیا کې هم پخوانۍ روسیې همدا د مشر ورور پړاو په ځان عملي کړی و یانې د مشر ورور کردار یې ادا کولو. فرد ته هم د

قوم په څېر د «مشر ورور» پړاو د جګړه ییز پړاو په پرتله ګټور وي، خو یو څه ستونزمن کار وي. له «مشر ورور» پړاو څخه یو بل لوړ پړاو هم شته. په دې پړاو کې قومونه تر ټولو ربښتونې وړتیا پېژني. له دې پوهې څخه دا څرګندېږي، چې ځمکه د یو قوم نه ده، بلکې د ټولو قومونو میراث دی او د دې قوم خلک د نورو انسانانو ځانګړتیاوې پېژني. دې ته د ځان پېژندنې پړاو وایي او کېدای شي، چې هندوستان د دې وړتیا ولري.

ما په خپل ۴۳ کلن عملي ژوند کې په بېلابېلو ادارو کې دندې تر سره کړې دي. بدلون اړین دی. بدلون نوی فکر رامنځ ته کوي. نوی فکر په کارونو کې نوښتونه رامنځ ته کوي. د ۲۰۰۱م د اګست په میاشت کې ما د یوه بل بدلون پرېکړه وکړه. ما وزیراعظم اټل ببهاري واچپایي ته خپله خبره بیان کړه. هغه ما ته وویل، چې په دې اړه بیا فکر وکړه. هغه ته ما پخوا هم د خپلو زده کړو د بشپړولو په اړه ویلي وو او هغه ما ته د کار کولو مشوره راکړه. د راکټ ویشتونکي په توګه مې هم کار تر سره کړی دی. څو ځلې مې راکټ په ټاکلي لوړ باندې توغاوه او راکټ به ټاکلی هدف ویشته. په ۱۹۶۳- ۱۹۸۲م کلونو کې مې د هندوستان په هوایي څېړنیز مرکز« ایې، ایس، آر، او» کې دنده تر سره کړې ده. په ۱۹۸۰م کال کې هندوستان فضا ته د مصنوعي سیارې موټر په بریالیتوب سره ولېږه. هغه د روهنې مدار ته ورسېد او د هندوستان د فضایي کلب ځانګړې برخه شوه. ما د «ایس ایل وي ۳» په پروژه کې د لاربنود په توګه کار وکړ. دې هڅو او کوښښونو زمونږ قوم ته بېلابېل بریالیتوبونه ورپه برخه کړل. فضا ته یې د مصنوعي سیارو رسولو سیستم جوړ کړ. له دې نه هم لویه خبره دا ده، چې د مرکز بېلابېلې ادارې، لکه آر ډي لابراتوارونه، صنعت او اکاډمیو ته یې بېلابېل مواد برابر کړل او د هغوی د ادارې او کنټرول لپاره یې ښه نظام رامنځ ته کړ. همدارنګه دې پروګرام د ټکنالوژۍ او مدیریت لارښوونې هم په ګوتو کړې. اوس هغه په بېلابېلو فضایي او دفاعي پروګرامونو کې کار کوي. دا

زما لومړی پړاو و، چې له درې لويو مشرانو ډاکټر وکرم سربهي، پروفيسر ستيش دهون او ډاکټربرهم پرکاش سره مې وليدل او ډېر څه مې ترې زده کړل. دا زما لپاره د زده کړې او پوهې لاسته راوړلو پړاو و.

بيا دوهم ځل مو په ۱۹۸۲م کال کې په دفاعي څېړنيز مرکز «ډي آر ډي او» کې سره وليدل. يو ځل بيا د ميزايل ټکنالوژي کنټرول رژيم «ايم ټي سي آر» او «اين پي ټي» يې نه منل او دا يو ټولنيز کار و. ما د «ډي آر ډي او» له ټيمونو سره په دې لابراتوارونو کې د کار کولو چانس تر لاسه کړ. دې ټيمونو به د ستراتيژيکو ميزايلونو د ډيزاين، لوړوالي، چمتووالي او کارولو لارښوونه کوله. دا ډول ستراتيژيک ميزايلونه هندوستان ته هيڅ هيواد نه ورکول. په دې وخت کې ما درې نوي لابراتوارونه، اسانتياوې او لوړ استعدادونه ومونډل. د ميزايل ټکنالوژۍ په برخه کې په حيدراباد کې د عمارات څېړنيز مرکز «ار سي ايې» په نوم لابراتوار او د نورو ميزايلونو ازمېښت وشو، چې يو يې د بنګال خليج په ساحل کې د چندي ګړ په وچه کې او بل په يوې جزيرې باندې ولوېد. لنډه دا، هغه ټکنالوژي چې له لابراتوارونو او علمي ادارو څخه تر لاسه شوه، د قوم په جوړولو او ځواکمنولو کې يې ډېره ونډه درلوده او زه يې د «ايم ټي سي آر» په اداره باندې د ملګرو ملتونو د بنديزونو په لرې کولو بريالی کړم. زما ټيم د لويو وچو ويشتونکي مزايل(آيې سي بي ايم) سربېره هر ډول ميزايلونه ډيزاين او چمتو کولی شي. په دې پړاو کې ما ډېر برياليتوبونه تر لاسه کړل او له ځينو ناکاميو سره هم مخامخ شوم. ما له ناکاميو څخه زده کړه وکړه او له هغو سره مې مبارزه وکړه. دا زما دوهم پړاو و. دې پړاو زه دې ته وهڅولم، چې بايد له خپلو ناکميو څخه درس واخلم.

دريم پړاو دا و، چې د دفاعي ځواکونو او کيماوي موادو په جوړولو او کارولو کې مې لويه ونډه واخيسته او هندوستان مې يو اټمي ځواک کړ، کوم چې هندوستان ورته سخته اړتيا لرله. ماشومان له ما څخه پوښتنه کوي: تا په تېرو څلوېښتو کلونو

کې څه خوښي تر لاسه کړه؟ زه ورته وایم، کله چې د زړه ناروغ تـه د شـریانونو د څواکمنېدو آله «کی آر»(K R) استعمالیږي او د یو ناروغ ماشوم د فلورري ایکشـن او «تهوسس ایف آر او» د نارغیو درملنه د قطـر پیمـا پـه وسـیله کېږي، نـو زه خوشالېږم. دا دواړه آلې د میزایل ټکنالوژۍ له برکته دي.

زه په دې وخت کې د ساینس او ټکنالوژۍ تر نامه لانـدې د مالومـاتي ټکنـالوژۍ، فورکاسټنګ او اسیسمېنټ کونسل ټي ایي ایف ای سي کې شاوخوا اته کاله مشـر وم. په دې وخت د بېلابېلو برخو ۵۰۰۰ ساینسپوهانو او تخنیکپوهانو په وسیله د تر لاسه شویو وسایلبو په مرسته د ۲۰۲۰ م کال ټکنالوژي رامـنځ تـه شـوه. لـه دې وروسته ټکنالوژي پراخه شوه او د هندوستان میلینیم (آیي ایم ایم ۲۰۲۰م) رامنځ ته شو. کله چې زه په ۱۹۹۹م کال کې د هندوستان د ساینسپوهانو د مشر په توګه وګمارل شوم، نو زما کار دا و، چې «آیي ایم ایم ۲۰۲۰م» په اړه باید معلومات راټـول او عملي پلان چمتو کړم. په حقیقت کې دا د هندوستان د پرمختګ لپاره یوه ښـه نقشه وه. د ملت بله موخه دا وه، چې دا وخت د پـوهې او کرنـې پـه اړه ځـانګړې تجربې رواني وې او په کلیو او باندو کې هم د پرمختګ کارونه تر سره کېدل. د دې موضوع په اړه کابینې حکومت ته وړاندیز وکړ او د منظورېدو غوښتنه یې وشوه. د دریمې مرحلې په وخت کې له اداري ګډون سره سره د ټکنالوژیکي استحکام تـر لاسه کول هم وضع وشول. د ۲۰۰۱م کال د الوتکې پېښې زه په دې پوهولی وم، چې د دریمې مرحلې د پرېښـدو وخـت رارسـېدلی دی. دا فکـر د مهاتمـا ګانـدي د پیدایښت په ورځ(۲ اکتوبر) نور هم پوخ شو، چې کله زه په کیراله کې د ماتا امرت انند مایي دربار ته لاړم. هغوی د سوداګرو او مشرانو د یو نوي نسـل د رامـنځ تـه کولو لپاره له پوهې سره سره په روحانیت باندې هم ټینګار کـاوه. د ۲۰۰۱م کـال د اکتوبر په ۱۲ یانې د لمر د ۷۰ مدارونو په خواوشا زموږ د مصنوعي سپوږمکۍ د سفر تر بشپړېدو درې ورځې مخکې ما وزیر اعظم ته د خپل تقاعد اخیستو لپاره رسمي

خط ولیکه او د یوې میاشتې په موده کې مې د خپل فراغت غوښتنه وکړه. په دې وخت کې هغه غلی شو، خو تقاعد مې ترلاسه کړ. زه دا مهال په ښوونځیو گرځېدم. د شمال ختیځ، آسام، تري پوره، جهارکنډ او تامل ناډو په سیمو کې مو له ۴۰ زره زده کوونکو سره لیدنې وکړې. ما دا احساس وکړ، چې د دې عمر لرونکو هلکانو سره مې خبرې ښې وې. ما داسې انگېرله چې زه د هغوی په خیالونو کې گډون کوم. تر ټولو مهمه خبره دا ده، چې له هغوی سره مې د خپل چلند له لارې دا احساس وکړ، چې زه د هغوی په ذهنونو کې د ساینس مینه را ژوندۍ کولی شم او د هغې په واسطه د هندوستان د پرمختګ شعور پیدا کولی شم.

ایا دا به زما څلورم پړاو وي؟ ایا زه به بریالی شم؟ زه نه پوهېږم. په کومو شیانو چې زه پوهېږم هغه دا دي:

په ځمکه او اسمان کې له خوب سره تر اړیکو بل لوی ځواک نشته. خوب دومره ځواک لري، چې د شیانو په زړونو کې پټ دی او داسې ځواکمن قوت دی، چې روح او ماده له یو بل سره یو ځای کوي. له تېرو څو کلونو راهیسې مې په پام کې وه، چې د څېړنې او تدریس مسولیت واخلم. د دې موخې لپاره مې هم د ښوونځي له ماشومانو سره ولیدل. د خپلې هیلې د پوره کولو لپاره خپلې علمي مور(اینا پوهنتون) ته لاړم. له نوښتګرو او غورځنګي ځوانانو سره چې یو ځای شوم، نو دا احساس یې راکړ، چې د دې هیواد مشران باید د قوم او هیواد د پرمختګ لپاره هر ډول کوښښ او هلې ځلې وکړي. مونږ د تېر مهال د ناکامیو بدیل څه ډول تر لاسه کولی شو؟

لنډيز

له پوهې سره روحاني طبيعت هم اړين دی. ځان پېژندل هيله ښښونکی نظر دی. مونږ ټول بايد خپل لوړ ذات(ځان يا self) وپېژنو. تېرو سختو او خواشينوونکو حالاتو زمونږه ښې او ځلانده راتلونکې ته لاره هواره کړه. مونږ بايد خپل ويده ځواک را بيدار کړو او له خپل تېر وخت نه درس واخلو. ځوانانو ته بايد د خپل ژوند د ښه والي لپاره لارښوونه وشي. د رغوونکو هلو ځلو لپاره بايد ملا وتړو او ذهنونه داسې روښانه کړو، چې د دې ملت لپاره د سولې، خوښۍ، برکت او نېکبختۍ سبب شي.

دویم څپرکی

مونږ باید د نورو لپاره یوه ښه بېلګه واوسو!

که انسان هر څه وغواړي تر سره کولی یې شي او که ویې نه غواړي، نه یې شي تر سره کولی.

که زه د کوم کار په نه کولو باور ولرم، نو دا باور د دې سبب کېږي، چې زه د دې کار د تر سره کولو وړتیا نه لرم. خو که زه باور ولرم، چې زه دا کار تر سره کولی شم، نو زه د دې کار د تر سره کولو وړتیا لرم.

مهاتما ګاندي

- د یوه انسان ارزښت د هغه له کارونو څخه معلومېږي.
- طبیعت هیڅ نیمګړي کارونه نه تر سره کوي.
- په نړۍ کې هر څه د وړتیاو لمخې رامنځته کېږي. مونږ هم د کایناتو یوه برخه یوو.
- د مادي شیانو په غوښتلو باید ونه شرمېږو.
- زمونږ په ژوند کې د غوره انسانانو ډېرې بېلګې شته او هر څوک کوښښ کوي، چې دا غوره صفتونه په ځان کې هم پیدا کړي.
- قران کریم زما د لارې ملګری دی.
- غوره عملي بېلګې په فرد، ټولنه او قوم باندې مثبتې اغېزې لري.

زه له ځوانو زده کوونکو سره ولې لیده کاته کوم؟ د دې پوښتنې د ځواب لپاره مې

د ښوونځي وختونه رایاد کړل.

د رمیشورم د جزیرې یو ښکلی سفر و. کله چې دې جزیرې ته وکتل شي، نو ډېره په زړه پورې ښکاري. دا څه و چې دا کار یې ممکن کړ؟ خواري وه؟ هوډ و او که هیله وه؟ زما ذهن ته ډېر شیان راتلل. زه په دې پوه شوم، تر ټولو مهمه خبره دا ده، چې ما هر څه د کار په وسیله تر لاسه کړي دي. اساسي خبره دا ده، چې مونږ باید د ژوند په ارزښت وپوهېږو او له طبیعت څخه په سم ډول ګټه واخلو. تر څو چې زمونږ زده کوونکي او ځوانان په دې باور ونه لري، چې هغوی د یو پرمختللي هندوستان د جوړېدو وړتیا لري، نو په څه ډول به له فکر څخه کار واخلي. د نړۍ د اتو پرمختللو هیوادونو (g 8) په اړه کوم پټ راز نشته. حقیقت دا دی، چې هغوی خپلو موخو ته د رسېدو لپاره زیار او کوښښ کړی دی. زه په دې نظر نه یم، چې خوښي او روحانیت په خلکو کې عام نه دي یا دا، چې د مادي شیانو غوښتنه ناسمه ده. د مثال په توګه: که مونږ شتمن واوسو، نو ژوند به ډېر خوښ وي. که تاسې خپل شاوخوا ته وګورئ، نو پوه به شئ، چې فطرت هیڅ کار په ناسم ډول نه تر سره کوي. په پسرلي کې ګلانو غوټۍ سپړلې وي ټول کائینات په هر ځای کې په ښکلي ډول موجود وي.

په نړۍ کې هر څه یوه ځانګړتیا او استعداد لري. مونږ هم د نورو کایناتو یوه برخه یو او د هغوی په څېر وړتیاوې لرو. که مونږ دا ومنو چې روح او ماده دواړه د هستې برخې دي او یو له بل سره همغږي دي، نو مونږ پوهېږو، چې د مادي شیانو غوښتنه شرم دی او یا غیر روحاني کار دی. مهاتما ګاندي داسې ژوند درلود، چې د نورو لپاره یو مثال و. تاسې د ګاندي په څېر ژوند ځکه غوره کوئ، چې تاسې هغې ته اړتیا احساسوئ او غواړئ، چې د هغه له شخصیت او کارنامو څخه په خپل ژوند کې ګټه واخلئ. له ستونزو سره مبارزه وکړئ او هیڅکله هم تسلیم نه شئ. له ځوانانو سره لیده کاته مې د دې لپاره کول، چې هغوی خپلو تېروتنو ته متوجه کړم او د

خوشاله ژوند لپاره چې دوی یې ارمان کړی و، وهڅوم.

تاسې چې هره خبره کوئ، نو له زړه نه یې وکړئ او له همدې لارې مینه او خوښي نورو ته وبښئ. ما داسې لیدنه په تري پوره کې په یوه لېسه کې تر سره کړه. هلته ۵۰۰ زده کوونکي او استادان سره راټول شوي وو. د هندوستان د پرمختګ په اړه مې بېلابېلې پوښتنې تر لاسه کړې. یوازې په دوه پوښتنو یې دلته بحث کول غواړم. لومړی پوښتنه دا وه، چې یو عملي مثال به له کوم ځایه تر لاسه شي؟

مونږ باید د ژوند په ټولو پړاونو کې د ښه ژوند کولو یو ښه مثال واوسو. ماشومان باید تشویق شي. هیڅکله هغوی په ناسم ډول ونه هڅول شي. تر پنځلس کلنۍ پورې زمونږ لپاره ښوونکی او مور پلار ښه مثال کېدلی شي. په دې عمر کې همدا کسان ستاسې لپاره غوره خلک دي. دلته د مور/ پلار او ښوونکي مسولیت تر ټولو زیات دی. زه په دې باور یم، چې همدغه کسان په راتلونکې کې د ماشومانو د پرمختګ سبب کېږي. ماشومان هر څه له مشرانو زده کوي. کله چې مور او پلار پنځه وخته لمونځ کوي او له نورو خلکو سره مرسته کوي، نو ماشومان یې هم زده کوي. زما استاد شوسبرامنیا آیر به زما له پلار سره مالي مرسته کوله او زه به یې ښوونځي ته هڅولم. د مور او پلار لپاره دا ډېره مهمه ده، چې خپلو ماشومانو ته سمې او اړینې لارښوونې وکړي، چې په راتلونکې کې یو ځیرک او زیارکښ انسان شي. ښوونکی د ماشومانو لپاره یو ښه مثال دی، چې په هغو کې نوښتونه او نوي فکرونه ایجاد کړي. دا مثلث هغه حقیقي مثال دی، چې زما په فکر برابر دی. که مور/ پلار او استادان په سمه توګه خپل مسولیت ادا کړي، نو هندوستان به یو نوی ژوند تر لاسه کړي. ماشومان باید د دې لپاره ښووځي او زده کړې ته ونه هڅول شي، چې هغو دې خپل کاروبار پرې وکړي، بوهه د هیواد د پرمختګ او سوکالۍ لپاره باید تر لاسه شي. ګټوره زده کړه په زده کوونکو کې ځیرکتیا او پر ځان باور لوړوي. دا هغه شیان دي، چې مونږ یې باید په نظر کې ونیسو.

یوې نجلی په ډېرې ځیرکتیا سره پوښتنه وکړه، چې ترهګر څوک دي؟ لـه کـوم ځایه راپیدا کېږي؟ ایا زمونږ هیوادوال دي؟ زه له ډېر وخت راهیسې د دې پوښتنې په ځواب پسې ګرځم. هغوی له ټولنې او سیاست څخه لرې دي. ځینې وخت یـې مخالف هیوادونه ملاتړ کوي او ځینې نورې پوښتنې یې هم وکړې.

ما د ځواب په وخت کې ټولو ناستو کسانو ته وکتل او ومې ویل: که د خیر او شر تر منځ جګړه پېښه شي، نو د خیر او شر په دې جنګ خیر بریالی کېږي، ځکه چې په نړۍ کې له هرې جګړې وروسته سوله بریالۍ ګڼل کېږي. په تېر وخت کې هم مونږ د خیر او شر جنګونه ډېر لیدلي دي. د مثال په توګه: په دوهمه نړیواله جګړه کـې داسې بربېنې، چې خیر او شر دواړه پاتې کېږي. خدای له دواړو سره پـه مختلفـو اندازو مرسته کوي. څنګه کولی شو، چې شر په روحاني طریقې سره راکم کړو؟ لـه ټولو انسانانو سره همدا پوښتنه ده.

یو ځل مې په تامل ناډو کې د ډنډې ګل په سیمه کې په یوه ښوونځي کې خلکو ته وینا وکړه. ډېرو زده کوونکو غوښتل، چې له ما سـره لـه نـږدې وګـوري. دوه زده کوونکو ډېره بیړه درلوده او ویل یې، چې زمونږ د پوښتنې ځـواب بایـد ژر راکـړل شي. یوه زده کوونکې پوښتنه وکړه: ما ستا د کتاب (اګ کې پر) ژباړه لوسـتې ده. ته همېشه د خوب لیدلو پېغام ورکوې. ته ما ته دا ووایه، چـې خـوب ولـې لیـدل کېږي؟

ما ځواب ورکړ، چې ټول په یو غږ لاندې کلیمې ولولئ!

خوب، خوب، خوب.

خوب په فکرونو بدلېږي. فکر کول انسان کار کولو ته هڅوي. ما هغوی ته وویل: که خوب نه وای، نو انقلابي فکر به هم نه و. که فکر نه وای، نو کار او عمل به هم نه و. د دې لپاره مور او پلار ته په کار دي، چې ماشومانو ته د خوب لیدلو اجازه ورکړي. له انسانانو خپل مثبت خوبونه تعبیر کړي او په ژوند کې ترې ګټه واخلـي، نـو دوی د

بریالیتوب لوړو پوړیو ته رسوي. دوی که له هر ډول ناکامیو سره مخامخ کېږي، له زیار او کوښښ څخه ګټه اخلي او ستونزمنو حالاتو ته نه تسلیمېږي.
یو بل زده کوونکي پوښتنه وکړه، چې د نړۍ لومړنی ساینس پوه څوک و؟ زما ذهن ته دا خبره راغله، چې ساینس په هر څه کې پوښتنې راپیدا کوي. د ساینس بنسټ په پوښتنو ولاړ دی. څرنګه چې والدین او ښوونکي ښه پوهېږي، چې د ماشومانو پوښتنې نه ختمېږي او غواړي، چې بیا بیا پوښتنې وکړي، نو ځکه «ماشوم لومړنی ساینس پوه دی» ما چې دا ځواب ورکړ، نو ټولو ناستو کسانو زه ونازولم او زما ځواب یې سم وګاڼه. زده کوونکی زما د ځواب په اورېدو سره غلی شو. استادانو او والدینو هم وخندل.
زه له آسام وروسته تېزپور ته هم تللی وم. د تېزپور په پوهنتون کې مې د اسنادو یا ډیپلوم وېشلو (فراغت) په جلسه کې ګډون وکړ او د ډاکترۍ افتخاري سند مې هم تر لاسه کړ. د پوهنتون له زده کړیالانو سره مې ولیدل. ډېر ځوانان هم سره راټول شوي وو. ما د ناکام روح په اړه خبرې وکړې. کله چې ما خبرې ختمې کړې، نو زده کړیالان راټول شول او زما لاسلیک یې واخیست. له دې وروسته ما ته دوه پوښتنې پیدا شوې. لومړۍ پوښتنه دا وه، چې هغه سیمې(راجستان، تامل ناډو) چې د اوبو له کمښت سره مخامخ دي، ولې ورته د اوبو غم نه خوړل کېږي؟
یوازې له ماشومانو سره دا ډول فکر پیدا کېږي. مشران د ناممکنو شیانو په اړه فکر کوي. دا پوښتنه دومره سخته وه، چې له ماسره یې هم ځواب نه و. زه په دې باور وم، چې وزیراعظم به هم د دې پوښتنې ځواب ونه لري. دې زده کوونکي ته څنګه ووایم، چې اوبه په حکومت پورې اړه لري او زمونږ حکومتونه د اوبو په حقونو باندې سره په جګړه دي. دا خبره رښتیا ده، چې دغه دریاب به یوه ورځ خامخا د دوی په ګټه تمام شي. که څه هم اوس له دې دریاب څخه ګټه نه اخیستل کېږي او هر کال د سېلابونو سبب کېږي. د دې ځواب به څنګه وویل شي؟

ما ووېل: هندوستان د ۲۰۲۰م کال له ځوانانو څخه دا غوښتنه لري، چې د سيندونو په رغونه کې زيار وباسي او له هغو څخه په سمه توګه ګټه واخلي. خلک بايد د سېلابونو د مخنيوي لپاره بندونه جوړ کړي او خپلې ځمکې ابادې کړي. ځوانان ډېر ښه ذهنونه لري. هغوی د هيواد د پرمختګ لپاره کار تر سره کولی شي او د هر ډول فساد په مخنيوي کې بريالي کېدای شي. تر دې چې د محلي حکومتونو او مرکزونو تر منځ هم اړيکې رغولی شي.

يو بل زده کوونکي له ما داسې پوښتنه وکړه، چې له ماسره يې ځواب هم نه و. هغه ووېل: ښاغليه! لوی خلک له مونږ سره اړيکې نه پالي او هيڅ حکومتي چارواکی دې ته نه حاضر ېږي، چې له مونږ سره ووينې. زمونږ وزيراعظم ډېر وخت په چنای، لکهنو او نورو ځايونو کې تېروي، خو دلته نه راځي. مونږ له هغوی سره د ليدلو هيله لرو. ما ووېل: کله چې زه ډهلي ته ورسېږم، نو ستاسې خبرې به له مشرانو سره شريکې کړم.

له دې وروسته مې له وزيراعظم سره په دې اړه خبرې وکړې. هغوی دا ومنله او وېې ووېل: ځوانان له ماسره ډېرې خبرې نه کوي. کېدای شي، چې د ځان ساتنې موضوع د دې سبب شوې وي يا د وخت ځينې خنډونه ددې لامل شوي وي، چې زمونږ او د ځوانانو تر منځ يې واټن رامنځته کړی وي. ما د مختلفو برخو مشرانو ته دا وړانديز وکړ، چې هغوی د خپل ژوند د ښه والي لپاره له ځوانانو سره اړيکې وساتي او له هغوی سره دې ليده کاته وکړي. دا د ځوانانو په پرمختګ کې مرسته کوي. زه جهاړکنډ ته څو ځلې تللی يم. هلته مې په محلي حکومت کې داسې وسايل وليدل، چې ښځې يې حيران کړم. د شري رام په لېسه کې مې شاوخوا ۳۰۰۰ زده کوونکو ته وينا وکړه. دوی د انځورونو او نورو شيانو نندارتون هم جوړ کړی و. يوه زده کوونکې راځخه پوښتنه وکړه: جهاړکنډ ډېر شين او سمسور دی. زمونږ په هيواد کې ځنګلونه، چينې او غرونه شته. يوازې زمونږ راجستان پکې د

دښتې په څېر دی. د دې خبرې لامل څه دی؟
دا پوښتنه په آسام کې هم له ما څخه شوې وه. دا پوښتنه ما ته تکراري ښکارېده. تاسې پوهېږئ، چې شل کاله وړاندې راجستان د کرلو لپاره مناسب نـه و او د اوس په څېر کرنه پکې نه کېده. کله چې د اندراګاندي نېر جوړ شو، نو په بېلابېلو برخـو کې یې بوټي او نیالګي وکرل شول او خلکو ته یې ډېره اسـانتیا رامـنځ تـه کـړه. انسان کولی شي، چې وچه دښته په سمسوره او ښکلې ځمکه بدله کړي. مـا هغـه څه وویل، چې په آسام کې مې ویلي وو. په هندوستان کې باید د اوبو بندونه جـوړ شي، چې خلک د اوبو له کمښت څخه وژغورل شي. د پرمختـګ لپـاره بایـد کـار وشي. کله چې تاسې لوی شئ، نو تاسې باید د هندوستان د پرمختګ لپاره ډېر څه وکړئ.
یو ځیرک هلک زما څنګ ته راغی او پوښتنه یې وکړه: ایا ستاسې میزایل بـه لـه سمندر څخه تېر شي او تر امریکا پورې به ورسېږي؟
زه په دې خبره یو څه وو ېرېدم. مونږ داسې دښمن نه لرو، چې د میزایلونو ګوزارونه پرې وکړو او بیا امریکا خو زمونږ ملګری هیواد دی. میزایلونه، خو زمونږ د ځـواک نښه ده. دا څرګندوي، چې هندوستان ټولې وړتیاوې لري. زه یو وخت کټک تـه د جسټس هري هرمهاتیر د سالګرې د نمانځلو لپاره تللی وم. جسټس رنګانات راتـه بلنه رالېږلې وه. دا زما لپاره یوه لویه خبره وه، چې د هري هرمهاتیر په څېر له لـوړ شخصیت سره مې ولیدل. هغه ۹۲ کاله عمر درلود. هغه د کټک د سترګو روغتـون او د اتکل پوهنتون جوړ کړل. د ښوزلې د ختمولو لپاره یې هلې ځلې وکړې په اړیـا کې زما د عمر په اړه ټول معلومات خپاره شوي وو. زما له وینا څخـه وروسـته کـم عمره هلکان زما څنګ ته راغلل او بېلابېلې پوښتنې یې وکړې. لومړی پوښـتنه دا وه: ستا د خوښې کتابونه کوم دي او له کومو کتابونو سره ته ډېره مینه لرې. کومـو کتابونو ستا د ذهنیت په جوړولو کې مرسته کړې ده؟

ما ځواب ورکړ. په ټول ژوند کې څلور کتابونه زما زړه ته رانږدې دي. زه د هغو په لوستلو خوشالېږم. لومړی کتاب چې زه يې ډېر خوښوم او تل زما ملګری وي دا تر ټولو لوړ کتاب قران کريم دی، دا تل له ماسره ملګری وي. دويم کتاب د ډاکټر اليکسس کيريل(Alexis Carrel) دی. دغه کتاب له ډاکټر څخه فلسفي جوړ کړ او د نوبل جايزه يې هم وګټله. دغه کتاب ناپېژانده انسان(Man The Unknoun) نومېږي. په دې کتاب کې راغلي دي، چې ذهن او بدن څه ډول کار کوي او له دواړو څخه په څه ډول سمه ګټه اخيستلی شو. ذهن او بدن دواړه يو له بل سره اړيکې لري او يو له بل پرته خپله دنده نه شي تر سره کولی. هغه زده کوونکي بايد دا کتاب ضرور ولولئ، چې غواړي په راتلونکې ډاکټر شي. هغوی به په دې وپوهېږي، چې د انسان جسم مېخانيکي سيستم نه لري، بلکې ډېر مغلق جوړښت لري.

بل د ټيرووولور(Tiruvalluvar) تهيرکورل(Thirukkural) دی، چې زما ډېر خوښېږي او د ژوند ډېر اړين مسايل پکې بيان شوي دي. څلورم کتاب د ليلين آيکلر واټسن(Lillian Eichler Watson) د څو څراغونو رڼا(Lights From Many Lamps) دی، چې زه يې ډېر متاثر کړی يم. دا مونږ ته لارښوونه کوي، چې څه ډول بريالي شو او له تېرو څلوېښتو کلونو راپه دېخوا زما لارښود دی. د ګجرات په آنند سيمه کې يوه هوښيار زده کوونکي راڅخه وپوښتل: زمونږ دښمن څوک دی؟ دا پوښتنه زما خوښه شوه او له بل زده کوونکي مې همدا پوښتنه وکړه. هغه خپل اوږد نظر وړاندې کړ او په خپلو خبرو کې يې د ښوزلی کليمه بيان کړه. دغه زده کوونکي په ډېر مهارت سره ځواب راکړ، چې زه يې په لاندې ډول بيانوم.

زمونږ خلک ډېر لوړ صلاحيتونه، همدا ددوی غوره ځانګړنه ده او له دې غوره ځانګړتياو څخه بايد ګټه واخيستل شي. ما ورته وويل: هندوستان هر ډول ميزايلونه او کيمياوي وسايل جوړولی شي. دا وړتيا په نړۍ کې يوازې څلور هيوادونه لري. ته له خپل ذهن څخه ټول شکونه وباسه. ما چې زده کوونکي ته دا

خبره وکړه، نو ډاډ یې تر لاسه شو. ما تر اوسه ۴۰ زره زده کوونکو سره لیدلي دي، په دې دوران کې رانه ډېرې ګټورې پوښتنې هم شوې دي، چې له دې پوښتنو څخه مې یوازې یوولس پوښتنې انتخاب کړې. پوښتنې د زده کوونکو سپېڅلتوب ښیي. هغوی د خپل ملت د پرمختګ لپاره هیله لري. زه په دغو لیدنو کې په دې هم وپوهېدم، چې د عملي مثالونو شتون څومره اړین دی. دا مثالونه که په ساینس، صنعت، لوبو او نورو برخو کې وي. پوښتنه دا ده، چې آیا موږ خپلو ماشومانو ته یو عملي مثال پیدا کولی شو؟

په اوس وخت کې د جین او جینوم په اړه معلومات تر لاسه شوي دي. موږ په دې وپوهېدو، چې له مور او پلار څخه ماشومانو او نورو نسلونه ته د جین(Gen) په واسطه خصوصیات انتقالېږي. جینونه زموږ د ژوند د بقا لپاره ډېر اړین دي. د انسان په بدن کې د جینونو مجموعې ته جینوم(Genome) ویل کېږي. جین له یو کیمیاوي مرکب څخه چې DNA نومېږي، جوړ شوی دی. DNA یانې، ډي اکسي رایبو نیکولیک اسید. DNA زموږ د جسم د جوړښت اساس برابروي. جینونه له څلورو کیماوي مرکبونو څخه جوړېږي، چې عبارت دي له: ایډنین(A)، سایتوسین(C)، ګوانین(G) او تایمین(T) څخه. ژوند هم له همدې څلورو تورو څخه جوړ شوی دی. د ساینسپوهانو په وینا، چې دا څلور توري په درې ارب او څلوېښت کروړه کلیمو کې کارول کېږي او په سل زره فصلونو کې ځای پر ځای شوي دي. هر فصل ته جین ویل کېږي. جینونه په جینوم کې او جینوم په کروموسوم کې پټ شوی دی. موږ په ژوند کې ډېرې غوښتنې او اړتیاوې لرو او د هغو د لاسته راوړلو لپاره وسیلو ته اړتیا ده. لکه څنګه چې د ژوند لپاره موږ خوراک، څښاک، تنفس ... ته اړتیا لرو، نو قدرت موږ ته د جنسي اشتها د پوره کونې یوه بله اړتیا هم را په برخه کړې ده. موږ د هغه د هېرولو په فکر کې یو، خو دا زموږ لپاره یوه ښه تجربه کېدای شي. تر ټولو مهمه خبره دا ده، چې له دې پرته موږ څنګه زده کړه کولی

شو او څنګه د پرمختګ هیله کولی شو؟

ډاکټر وکرم سربهي له ډېرش کلونو ډېرې هڅې وکړې، خپلې موخې يې تر لاسه کړې او بريالی شو. ده به ډېر زيار او کوښښ کاوه. عملي مثالونه د لارښود په څېر دنده تر سره کوي. د وکرم سربهي موخو دومره ځواک درلود، چې د هغه له مرګ وروسته هم خلکو په هغو عمل کاوه او له هغو نه يې ګټه اخيسته. تاسې به هم خامخا له يو چا څخه اغېزمن شوي ياست، کېدای شي هغه کوم لوبغاړی، ښوونکی او يا کوم بريالی سوداګر وي.

زه هم له همداسې يوې پېښې سره مخامخ شوی يم. لتامنګيشکر د خپل پلار ماسټر دينانات منګيشکر په يادغونډه کې خبرې کولې. منګيشکر د هندوستان رتن جايزه هم تر لاسه کړې وه. دا زما لپاره د خوښۍ خبره وه. هغه ما ته وړانديز وکړ، چې په پونا کې د يو څلورسوه بستريز روغتون (دېنانات) او د څېړنې د يو مرکز پرانېسته وکړم. هلته د ٪۳۰ خلکو وړيا علاج کېږي. زه دې حقيقت اغېزمن کړی وم، چې هغه له دومره شهرت او دولت سره سره بيا هم له بېوزلو او غريبو خلکو سره مرسته کوله.

د هغه سندرې به تر ډېر وخته په راډيو کې خپرېدې او د خلکو زړونه به پرې خوشاله وو. په ۱۹۶۲م کال کې د هند او چين د جګړې په وخت کې د هغه دې سندرې« ای زما د هيواد خلکو» ټول خلک په غورځنګ راوستل. عملي مثالونه په فرد، ټولنه او قوم باندې ډېره اغېزه لري او هغوی برياليتوب ته رسولی شي. مونږ بايد يوازې د څو کسانو په برياليتوب باندې بسنه ونه کړو. د ټولو د برياليتوب لپاره بايد کار وکړو. پخواني هندوستان يوه علمي ټولنه او تکړه مشران درلودل. په رياضي، طب او نور برخو کې يې ډېر پرمختګ کړی و. مونږ بايد په پرمختلې ټکنالوژۍ کې بې کچې زيار وباسو، چې هندوستان په نړۍ کې د يوځواک په توګه

په خلکو وپېژنو.

لنډیز

ځوانان د هیواد لویه شتمني ده. د هیچا زړه باید مات نه شي او دې ته وهڅول شي، چې په راتلونکې کې د نورو لپاره یو ښه مثال وګرځي. مور/ پلار او ښوونکي د عملي مثال په توګه ښه کار تر سره کولی شي. که ځوانان تشویق شي، نو له هغوی څخه په سیاست، ساینس، ټکنالوژۍ او صنعت سربېره په هره برخه کې تکړه مشران جوړېدای شي.

درېيم څپرکی

ځيرک ښوونکي او ساينس پوهان

تاسې چې په ځان کې د کوم کار د ترسره کولو وړتيا وينئ، همدا اوس يې پيل کړئ!

په زړورتيا کې نبوغ، ځواک او جادو نغښتي دي، همدا او س يې پيل کړئ!

ګويته

- مونږ په هغو کارونو کې بريالي کېداى شو، چې په زړورتيا او اخلاص سره يې تر سره کړو.
- د يوې پروژې د مشر په توګه تاسې هغه وخت بريالي کېداى شئ، چې، تاسې خپل کار ته ارزښت ورکړئ او که ارزښت ور نه کړئ، نو اداره به مو له ستونزو سره مخامخ شي.
- د مشر يوه ځانګړنه دا ده، چې ځاى ناستى يې هم په سمه توګه د کار کولو وړتيا ولري.

ستر خلک دا وړتيا لري، چې خپل مثبت فکرونه په حقيقت بدل کړي او نور خلک هم دې مثبت فکر ته وهڅوي. هغوى ته خپل خلک او قوم د ځان په پرتله ډېر ارزښت لري.

ما د ۲۰۰۰م کال په ډسمبر مياشت کې د ادهيپک رتنارتي ټوټډري اينګر د پيدايښت په سل کلنه جلسه کې ګډون وکړ. زه هغه وخت لا ځوان وم، چې ټي ټوټډري آينګر مې وليد. هغه په کالج کې زده کوونکو ته د ساينس درس ورکاوه.

زده کوونکو هغه ته ډېر په ځیر کتل. هغه په هر ځای کې خلکو ته د پوهې او علم لارښوونه کوله. په هغه کالج کې «کیلکولس سري نواسن زمونږ د ریاضي ښوونکی و. هغه پروفیسر ټوټډري ته ډېر احترام درلود. پروفیسر ټوټډري د «بي ایس سي» (آنرز) او« بي ایس سي» (فزیک) د لومړي کال زده کوونکو ته زده کړه ورکوله. ما هم څو ځلې په دې ټولګیو کې برخه واخیسته. زیاته برخه مې د الجبر او حساب په ټولګیو کې واخیسته. کله چې مونږ د «بي ایس سي» په لومړي کال کې وو، نو سري نوسن د سینټ جوزف په کالج کې د «کېلکولس» د مضمون استاد و. په دې وخت کې پروفیسر ټوټډري آینګر په دې کالج کې لکچر ورکاوه.

په ۱۹۵۲م کال کې هغه د هندوستان د پخوانیو ریاضي پوهانو او فضاپېژندونکو په اړه لکچر وړاندې کاوه. هغه تقریبا یو ساعت خبرې وکړې. هغه خبرې اوس هم زمونږ په ذهن کې دي. هماغه خبرې زه کټ مټ دلته لیکم.

آریابټ چې اوس ورته پټنه وایي په ۴۷۶ ق- م کې په جوکسم پوره کې زېږېدلی و. هغه یو ریاضي پوه و او د ستورو په اړه یې هم معلومات درلودل. هغه د ریاضي د علم یوه خزانه وه. هغه لا ۲۳ کلن و، چې په دوه برخو کې یې د «آریا بهټیم» په نوم کتاب ولیکه. په دې کتاب کې یې د الجبر، حساب او ستور پېژندنې په اړه معلومات ورکړي وو. هغه د مثلث او دایرې د محیط د معلوموللو لپاره فارمولونه لیکلي وو او د کُرې او منشور حجم یې ښودلی و. هغه لومړنی شخص و، چې د پای اندازه یې ۳،۱۴۱۶ وټاکله. د پای فارمول د دایرې د محیط او قطر د اندازه کولو لپاره په کارېږي. د دغه ستر عالم له برکته هندوستان په ۱۹۷۵م کال کې مصنوعي سیاره فضا ته پورته کړه او دغه سیاره یې د آریا بټ په نوم یاده کړه.

برهم ګپتا په ۵۹۸ ق- م د هرش د پاچاهۍ په وخت کې د راجستان په بلامالا سیمه کې پیدا شوی دی. هغه په دېرش کلنۍ کې د «برهم سفت سدهانت» کتاب لیکلی و. د ستور پېژندنې په اړه یې نوي معلومات ورکړي وو. د ارتفاع (جګوالي) او

هندسې په اړه یې هم خبرې کړې وې. د بېلابېلو درجو غیرمعینو مساواتو له حل سربېره یې د مربع مساوات هم حل کړل.

بهسکر اچاریه د خپل وخت یو بل مشهور عالم و. هغه په ۱۱۱۴ق - م کې د اوسني کرناټک او مهاراشتر په سرحد کې پیدا شوی و. هغه شهر افاق کتاب په څلورو جلدونو کې لیکلی و. هغه په ستورپېژندنه او الجبر کې کار کاوه. هغه لومړنی مسلمان و، چې د آریا بټ په اړه یې معلومات ورکړي وو او د صفر عدد یې وضع کړی و. د «آیې ایس آر او» مرکز د هغه د احترام په خاطر خپلې دوه مصنوعي سیارې دده په نوم کړې، چې یوه یې (۱۹۷۹م) بهسکر ۱ او بله یې (۱۹۸۱م) بهسکر ۲ نومېدې.

البرټ آین ستاین د دې هندوستاني عالمانو په اړه تبصره کړې وه او ویلي یې وو، چې مونږ د هندوستان له وګړو څخه ډېره مننه کوو، چې هغوی مونږ ته شمېر(حساب) را وښود. د حساب نه بغیر هیڅ ساینسي پرمختګ نه کېږي.

له دې وروسته مې هغه پوهان ذهن ته راغلل، چې مسلمانان وو او تر اوسه زمونږ په یاد وو. سري نوارام جن یوازې ۳۳ کاله ژوندی و(۱۹۲۰-۱۹۸۷). هغه رسمي او عملي زده کړه نه وه کړې. له دې سره سره هغه له روح او خپل مضمون سره دومره مینه لرله، چې هغه ته یې د ریاضیکي څېړنو وړتیا وروبښله او د هغه ځینې کتابونه اوس هم لوستل کېږي. ریاضي پوهان یې د کار او زیار په اړه څېړنې کوي. رام نجن یو داسې هندوستانی نابغه و، چې د ټرینټي کالج د کیمبرج پروفیسر جي ایچ هارډ یې حیران کړی و. مونږ داسې ویلی شو، چې د هارډي په واسطه رام نجن هم نړی ته وروپېژندل شو. زمونږ مشهور ساینس پوهان په خپلو ښوونځیو کې دغسې یو بل رام نجن ولې نه شي موندلی؟ تاسې د نفاق او ځانځانی پر ځای له یووالي او اتفاق څخه ولې کار نه اخلئ؟

د ټولو عددونو په اړه رام نجن ډېر کوښښ کړی دی. دا د هغه لپاره د ویاړ خبره ده

او دا خبره دروغ مه ګڼئ. هارډي چې کله تر سلو پورې د پوهانو درجه بندي وکړه، نو ډېرو ته يې په سلو کې دېرش نومرې ورکړې او ډېرو کمو ته يې له سلو شپېته نومرې ورکړې، يوازې رام نجن ته يې له سلو سل نومرې ورکړې. رام نجن ډېر کارونه تر سره کړي، په ځانګړې توګه هندسي بيضوي شکلونه، د دايرې مربع او نور کارونه يې د ستايلو دي.

زه هيله لرم، چې د رياضي تکړه استادان به خپلو زده کوونکو ته د هغه د خدمتونو په اړه معلومات ورکوي. پروفيسر ايس چندر شيکر د هندوستان رياضي پوهنې ته تسلسل ورکړ. له دې سره سره د پروفيسر سي ايس سيشدري، پروفيسرجي وې نارليکر، پروفيسر ايم ايس نرسهمن، پروفيسر ايس آر ايس وردهن، پروفيسر ايم ايس رګهوناتهن، پروفيسر نريندرکُمار او پروفيسر اشوک سين کارونه هم د ستايلو دي. ښاغلي سي وي رمن خپل عملي ژوند د کلکتې د عمومي حساب له دفتر څخه پيل کړی و. هغه به په هر کار کې زحمت او خواري کوله او د هرې ستونزې د حل لپاره يې شپه او ورځ يوه کړې وه. له نوموړي سره لوی عالم اشوتوش مکرجي هم مرسته کوله. اشوتوش به ښاغلي سي وي رمن ته په څېړنيزو برخو کې داډ ورکاوه. رمن د رمن اثر(Raman Effect) يا (هغه ذرات او ماليکولونه چې اتم بم ته تودوخه او د وړانګو د انتقال ظرفيت ورکوي) کشف کړ او د همدې ستر کار له امله هغه ته د نوبل جايزه هم ورکړل شوه. دا اکتشاف کوم شتمن سړي نه و کړی او نه کومو دولتونو پرې کار کړی و. زه په دې عقيده يم، چې ښاغلي سي وي رمن د هندوستان د خلکو د بيدارۍ لپاره کار کاوه او هغوی يې د پرمختګ لپاره هڅول. همدا ډول لوړ فکر پروفيسر چندر شيکهر هم درلود. هغه «بليک هول» (په سمندر کې د تورو غارونو له کبله رامنځته کېدونکي ګردابونه) کشف او له همدې امله يې د نوبل جايزه هم تر لاسه کړه. د هغه په اړه په «چندر» کتاب کې ډېر په زړه پورې معلومات ورکړل شوي دي. په دې کتاب کې راغلي دي، چې

هندوستان د ساينس، ادب، او فن زانګو وه. جواهر لعل نهرو، مهاتما ګاندي جې، سي بوس، سي وي رمن، ميګهند سها، سري نواس رام نجن، رابندرنات ټيګور او داسې نور د خپلو ساينسي او ځاني وړتياو له کبله د هندوستان اتلان ګڼل کېږي. د هغوی سترو کارنامو هندوستان ته ډېر پرمختګ ور په برخه کړ. هغه وخت که هر ډول و، خو مونږ ته د چندشيکر خبره د توجه وړ ده، چې هغه ويلي وو: له ۱۹۱۰م کال څخه وړاندې په نوي عصر کې هندوستان يو نړيوال ساينس پوه نه درلود. په ۱۹۲۰ او ۱۹۲۵م کلونو کې په ناڅاپي توګه په مونږ کې پنځه شپږ نړيوال مشهور انسانان راپيدا شول. د خپل ځان پېژندل او ځرګندول د قومي تحريک يوه برخه وه. هندوستان يو غلام هيواد و. هندوستان په دې وخت کې له نورو هيوادونو څخه شاته پاتې و، خو په ساينسي برخه کې موږ هماغه وخت د پرمختللو ځوانانو د پرمختګ هوډ درلود.

زه دلته د سي وي رمن په اړه يو څه ليکم. هغه په ۱۹۶۹م کال کې زده کوونکو ته په خپله وينا کې ويلي وو: زه خپلو ناستو ځوانانو، ښځو او سړيو ته دا ويل غواړم، چې زغم او حوصله له لاسه مه ورکوئ. هغه وخت تاسې بريالي کېدای شئ، چې په خپلو کارونو کې له زړورتيا او جرات څخه کار واخلئ. زه منم، چې هندوستانيان ډېر هوښيار خلک دي. هغه څه چې په مونږ کې يې کمی حس کېږي، هغه زړورتيا او د متحرک ځواک نشتوالی دی. زه په دې نظر يم، چې اوسمهال په مونږ کې بې باوري رامنځ ته شوې ده.

هندوستان بايد دغه ناکام ذهنيت له منځه يوسي. مونږ بايد د برياليتوب په اړه فکر وکړو. داسې ذهنيت بايد رامنځ کړو، چې د ټول هندوستان د وياړ سبب وګرځي. داسې کارونه بايد تر سره کړو، چې ټولې نړۍ ته يې ګټه ورسېږي. که مونږ تل د ناکامۍ په اړه فکر وکړو، نو هيڅ به هم تر لاسه نه کړو. چا چې په خپلو کارونو کې کوښښ کړی وي، هغوی د کاميابۍ تر لوړو پوړيو رسېدلي دي. جالبه خبره دا

ده، چې په جنوبي هندوستان کې د لویو سندرغاړو او هنرمندانو یو مثلث هم رامنځ ته شو، چې په هغو کې تهیاګر سوامي ګل، متهوسوامي دیکشیدار او شیام شاستري ګل شامل دي. د ازادۍ غورځنګ په موږ کې د هنرونو، ساینس، ټکنالوژۍ او ادب په برخو کې هم لوی لوی مشران را وزېږول. دا مشران د نړۍ په هر ځای کې مشهور دي. په اوسني وخت کې هم موږ ډېر ځیرک ساینس پوهان لرو. زه دلته د دریو ساینس پوهانو په اړه معلومات وړاندې کوم. د هغو نومونه ډاکټر ډي ایس کوټهاري، ډاکټر هومي جې بها بها او ډاکټر وکرم سربهي دي. زه د ساینس او ټکنالوژۍ په برخه کې د نورو پرمختګونو هیله هم لرم. هغوی د قوم د پرمختګ لپاره ډېرکارونه تر سره کړي دي. هغوی د درې مهمو ادارو (DRDO)، (DAE) او (ISRO) بنسټ اېښودونکي وو. د ډهلي پوهنتون استاد پروفیسر ډاکټر ډي ایس کوټهاري یو تکړه طبیعت پېژندونکی او ستور پېژندونکی و. هغه د مادې د ایونایزېشن (د مادې په اړه یوه کېمیاوي عملیه) په اړه هم مشهور و. دا نظریه د ډاکټر سازګروډمیګهند سها د حرارتي ایونایزېشن د بشپړېدو یوه برخه وه. کله چې ډاکټر ډي ایس کوټهار په ۱۹۴۸م کال کې د دفاع وزارت ساینسي مشاور شو، نو هغه د هندوستان د دفاعي موخو لپاره د ساینس د استعمال بنسټ کېښود. لومړی کار یې دا وکړ، چې الکټرونیکي مواد، کیمیاوي طب او بلاستیک ساینس یې رامنځ ته کړل. هغه د هندوستان د دفاعي ساینس بنسټ اېښودونکی و. موږ د هندوستان د ساینس په انسټیټیوټ کې په یوه ځېرنیزه ناسته کې د هغه د خدمتونو یادغونډه تر سره کړه.

ډاکټر بهابها په کیمریج کې په نظریاتي طبیعت کې څېړنه کړې وه. هومي بهابها له ۱۹۳۰ م کال څخه تر ۱۹۳۹م کال پورې په «آيي آيي ایس سي» بنګلور کې له سي وي رمن سره دنده تر سره کړې وه. له دې وروسته یې کیمیا او ساینس ته ډېر ارزښت ورکړ. د ټاټا انسټیټیوټ څېړنیز مرکز یې رامنځ ته کړ. په ۱۹۴۸م کال یې د

اتومي انرژۍ اتحادیه رامنځ ته کړه. هغه د موخو په اساس په کیمیاوي ساینس او ټکنالوژۍ کې بېلابېل مرکزونه او شعبې جوړې کړې. د مثال په توګه: هغه مرکزونه چې کیمیاوي ځواک رامنځ ته کوي او داسې مرکزونه، چې په کیمیاوي طب کې څېړنه کوي. د دې ساینسي ادارو په مرسته ډېر ټکنالوژیکي مرکزونه جوړ شول، چې کیمیاوي ساینس د هغو یوه اساسي برخه وه. په دغو درې پوهانو کې ډاکټر سربهی تر ټولو کوچنی و او د کایناتي وړانګو په تجربو کې یې سې رمن سره کار کړی و. هغه د فضايي څېړنې لپاره په احمداباد کې د فزیکي څېړنې لابراتوار جوړ کړ. په ۱۹۶۳م کال کې یې د راکټونو د کنټرول له دستګا «تي ای آر ایل ایس» څخه د فضايي څېړنې لپاره راکټونه وتوغول. ډاکټر سربهي د فضايي ساینس او ټکنالوژۍ مرکز رامنځ ته کړ او د مرکز د لارښود دنده یې تر سره کوله. د «آیې ایس آر او» سربېره یې د مصنوعي سیارو موټر، د اهدافو د ترتیب د مدیریت او غوښتنو مرکزونه جوړ کړل.

دغو درې ساینس پوهانو د طبیعت د څېړنو مرکزونه جوړ کړل، چې وروسته یې تر دفاعي ټکنالوژۍ، کیمیاوي ټکنالوژۍ او فضايي ټکنالوژۍ پورې لمن پراخه شوه. په دې مرکزونو کې تقریبا ۲۰۰۰۰ ساینس پوهانو دنده تر سره کوله. د دغو ساینس پوهانو کړنې په سیاسي برخه کې هم ډېره مرسته کولی شي.

که هره ډله په واک کې وي، باید داسې ټکنالوژیکي وسایل چمتو کړي، چې له خلکو سره مرسته وکړي. ساینس پوهانو یو بل پیغام هم ورکړی دی، چې ساینس او ټکنالوژي د نویو استعدادونو او څېرو په رابرسېره کولو کې ستر رول ادا کړی دی. مونږ ته په کار دي، چې له دې ټکنالوژۍ څخه په سمه توګه ګټه واخلو. په ۱۹۶۲م کال کې ډاکټر سربهي او ډاکټر بهابها په استوایي سیمه کې د فضايي څېړنې لپاره د ځای په لټون کې وو. د کیراله سیمه د تمباکو د کرلو لپاره برابره ده او تمباکو پکې ښه شنه کېږي. ځکه چې استوایي سیمې ته نږدې ده. د

ایونوسفیري څېړنو لپاره هم مساعده ده. د دې سیمې په یوه کلي کې په زرګونو کب نیوونکي اوسېدل. هلته د سینټ میري میګډالین چرچ(کلیسا) او د پاپ بشپ کور هم و. داسې معلومېدل، چې د هغه ځای خلکو له خپلو ځمکو څخه ډېر حاصلات نه تر لاسه کول. یوه ورځ ډاکټر سربهي له پاپ ډاکټر پیټر برنارډ سره ولیدل او د ځمکې د انتقال غوښتنه یې ترې وکړه. پاپ په خندا وویل، چې بله به ورځ ورسره وګوري. د یکشنبې په سهار پاپ په یوه مذهبي غونډه کې وویل: له ما سره یو مشهور ساینس پوه موجود دی، چې د فضایي ساینس او څېړنې لپاره زمونږ د عبادت ځای او زما د کور غوښتنه کوي. ساینس د هغو حقیقتونو د تر لاسه کولو په لټه کې دی، چې د انسان د ژوند په ښه کولو کې مرسته کوي. د مذهب لوړه درجه روحانیت دی. روحاني ویناوال د انسانانو په زړونو کې د ارامښت لپاره له خدای څخه مرسته غواړي. ساینس او روحانیت دواړه د انسانانو د خوښۍ لپاره د خدای د رحمت غوښتنه کوي. آیا مونږ د خدای ج کور د ساینسي موخې لپاره ورکړو؟ ناست کسان د یو څه وخت لپاره غلي پاتې شول. له لږې چوپتیا وروسته ټولو مذهبي کسانو هو وویل. له دې وروسته په ټول عبادت ځای کې غوغا جوړه شوه او هغه عبادت ځای یې مرکز ته وقف کړ.

ما له ۱۹۶۳م نه تر ۱۹۷۱م کال پورې له ډاکټر سربهي سره کار وکړ. دا زما لپاره یوه لویه تجربه وه. د تهیروننتهاپورم په فضایي مرکز کې مې د یوه ځوان انجینیر په توګه له هغه څخه ډېر څه زده کړل. که څه هم په دې وخت کې ټکنالوژۍ لا دومره پرمختګ نه و کړی، خو ډاکټر سربهي د مصنوعي سیارو د موټر جوړولو په فکر کې و. هغه په هندوستان کې د لمر په شاوخوا څرخېدونکي مصنوعي سیارې او د ځمکې په شاوخوا مواصلاتي سیارې مطالعه کولې او د هغو په اړه یې معلومات تر لاسه کول. اوس د ځمکې په شاوخوا د څرخېدونکو مصنوعي سیارو د موټر «جي ایس ایل وي» په وسیله تقریبا حقیقت ته رسېدلی دی. (ISRO) د (IRS) او (ا

NSAT) نظامونه هم ده پيل کړل، تر څو عام خلک هم د ټکنالوژۍ له ګټو څخه برخمن شي او تر څنګ يې د خلا له ښېګڼو هم خلک ګټه واخلي.
د ډاکټر سرېهي د فضايي پروګرامونو څخه يوه تجربه داسې ده، چې زه يې بايد له تاسې سره هم شريکه کړم. په دې اړه مې د «اګ کې پر» کتاب کې هم لنډه ليکنه کړې ده. د هندوستان د مصنوعي سيارې د لومړني موټر «ايس ايل وي ۳» د چمتو کولو پروژه وکرم سرېهي په فضايي مرکز کې تر سره کړه. د راکټونو د حرارت ورکولو او رهبرۍ نظام او ډيزاين د څو انتخاب شويو مشرانو پر غاړه و. ماته د «ايس ايل وي ۳»څلورم ډيزاين پروژه راکړل شوه، چې د لوړې درجې راکټ و. په وروستي پړاو کې تر کيبي مواد کارول کېږي، چې له وزن سربېره څواکمن هم وي. کله چې موږ په ۱۹۷۰م کال کې د دې پړاو ډيزاين جوړاوه، نو ما ته له احمداباد نه د ډاکټر سرېهي له خوا پيغام راغی، چې هغه د فرانسې د فضايي ادارې «سي اين ای ايس» له مشر پروفيسر هيوبرټ کيورين سره تهيرو ونتهاپورم ته راځي. ما ته وويل شول، چې زه بايد د پروفيسر کيورين د ټيم د څلورم پړاو په اړه معلومات تر لاسه کړم. کله چې دا کار بشپړ شو، نو زه پوه شوم، چې« ايس ايل وي۳ » تر نورو لوړ ځای لري. «سي اين ای ايس» دې ته اړتيا درلوده، چې هغه بايد د مدار انتها ته د راکټ لېږدولو موټر ولري، چې د هغه د موټر وزن د راکټ دوه برابره و او د دې پړاو کچه هماغومره وه چې موږ مخکې ډيزاين کړې وه.
موږ په غونډه کې دا پرېکړه وکړه، چې په څلورم پړاو کې بايد ډايمونټ پي۴ او(SLV3) دواړه يو ځل بيا جوړ شي. په دې وخت کې موږ د ډيزاين په مرحله کې وو. دا پړاو د «ايس ايل وي ۳ » له نورو پړاوونو څخه مخکې پيل شوی و. لکه څرنګه چې موږ ډېر ډاډمن شوي وو، نو ځکه زموږ دې کار پرمختګ وکړ. دواړو ټيمونو به له يو بل سره خپل نظرونه شريکول. کله چې په ۱۹۷۱م کال کې ډاکټر سرېهی مړ شو، نو د فرانسې حکومت د«ډيامونټ پي۴» پروګرام پای ته ورساوه.

څلورم پړاو چمتو شوی و او ازمايښتونه روان وو، چې يوه بله اړتيا رامنځ ته شوه. هغه دا چې هندوستان بايد د اروپايي سمندري بېړۍ (European Arian Lauvnch Vehicle) په واسطه يوه کوچنۍ مواصلاتي سياره جوړه کړي. اېپل (APPLE) ځينې مسافر د تجربې لپاره ولېږدول او دا ګټور ثابت شول. په ۱۹۸۱م کال کې يې د فرانسې له ګيانا څخه د «ايس ايل وي ۳ » څلورم پړاو ازمېښت وکړ. ډاکټر سربهی چې په ۱۹۷۰م کال کې کومې موخې ټاکلې وې، نو هغه وخت په حقيقت بدلې شوې، چې اېپل د ځمکې چاپېره مدار تر سره کړ او د ځمکې له دستګاه سره وتړل شول. د اېپل برياليتوب دا ثابت کړل، چې که په ساينسي برخه کې له زړه څخه کار وشي، نو په ډېرې اسانۍ سره خپلې موخې تر لاسه کولی شي. دا برياليتوب د هيواد راکټ جوړوونکو ته ډېر ګټور تمام شو. کېدای شي چې هغه ځيرک ساينس پوهان اوس له مونږ سره نه وي، خو د هغوی موخې رښتونې وې.

د ډاکټر سربهي خوب پروفيسر ستيش دهون په حقيقت بدل کړ. په ۱۹۷۲م کال کې د «آيې ايس آر او» له دندې وروسته پروفيسر دهون دغه اداره د فضايي ادارې په ډول جوړه کړه. پرمختګ يې ورکړ او د هغه د ډېر زيار له امله ډېر برياليتوبونه تر لاسه شول. ريموټ کنټرول او مواصلاتي سيارې جوړې شوې. د قطبي سيارو فضايي موټر (The Polar Satellite Launch Vehicle) په واسطه هندوستان او ځينې نورو هيوادونو سيارو ته لاره پيدا کړه. په ۱۹۷۲م کال په روهني کې د مصنوعي سيارې موټر جوړ شو. ما له ډاکټر دهون څخه په مديريت کې دا زده کړې وه، چې کله څوک د پروژې لارښود (ډاير کټر) وټاکل شي، نو د ادارې ټول غړي د هغه د برياليتوب لپاره کار کوي. دا خبره ما ته په ټولو پروژو کې ګټوره تمامه شوه. يوه خبره بله چې له څلوېښت کاله دندې وروسته مې زده کړې ده، هغه دا ده، چې که د پروژې مشر ځان له پروژې څخه لوړ وګڼي، نو هغه به له زيان سره مخامخ کېږي. زما هغه وخت يادېږي، چې زه په ۱۹۸۰م کال په بنګلور کې د «آيې ايس آر او»

ډایریکټر وم او مونږ د سمندري بېړیو په اړه خبرې کولې.

په ۱۹۸۱م کال کې د «وي ایس ایس سي تهیرونتهاپروم» ساینس پوهانو نور مرکزونه هم جوړ کړل. د الوتلو په وخت کې د «پي ایس وي» وزن تقریبا ۴۰۰ ټنه و. پروفیسر دهون د یو جلا او ساده پلان په اړه فکر کاوه. ما او زما ملګرو شوتهانو پلايي، این سندر راجن او پدم ناب مینن د دغه پلان لپاره د ټکنالوژۍ او اسانتیاو برابرولو مسولیت پر غاړه واخیست. دغه ټیم ډېر نور شیان هم جوړ کړل، چې د ځینو نومونه یې زه دلته لیکم. یو ځانګړی موټر چې رادار یې هم درلود او هر څه یې په اسانۍ سره لیدلی شول. په دغه موټر کې د «ایس ایل ایس۳» د ابتدایي مرحلې د راکټونو تسمې یا پټۍ

(Strap ons) لګېدلې وې. د الوتلو په وخت کې باید د «پي ایس ایل» وزن ۲۷۲ ټنه وای. پروفیسر دهون به هره ورځ زما وړې کوټې ته راته. زما کوټه د هغه له دفتر سره نږدې وه. د پلان په اړه به مو سره خبرې کولې. هغه د ریاضي او انجنیرۍ سربېره د هواپېژندنې متخصص هم و. خپل نظرونه به یې په توره تخته(Black board) باندې لیکل او مونږ ته به یې کورنۍ دنده راکوله. ما د «ایس ایل وي» په ډول د ځمکې ختیځه برخه مطالعه کړه. پروفیسر دهون د خپلې خوښې پلانونه له پوهانو سره شریکول او بحث به یې پرې کاوه. د اوږدمهاله پلان سربېره یې د «پي ایس ایل وي» د سمندري بېړیو ټیم چمتو کړ. پروفیسر دهون سیاروي پروګرامونو ته پام وکړ او د «پي ایس ایل وي او جي ایس ایل وي» د راتلونکو کلونو لپاره یې پلان جوړ کړ او د راتلونکو پنځلس کلونو لپاره یې نقشه جوړه کړه. ما او پروفیسر نرسمها د «پي ایس ایل وي» په پلان باندې یو کتاب ولیکه.

زما لپاره د ۱۹۸۲م کال د مۍ د میاشتې یودېرشمه نېټه یوه یادګاري ورځ وه. کله چې پروفیسر دهون له ما سره مخه ښه وکړه، هغه د راتلونکي پروګرامونو لپاره د «آیې ایس آر او» (د بحري جنګي بېړیو) غړي د غونډې لپاره راوغوښتل. ما هغوی

ته د «ایي ایس ار او» په اړه معلومات ورکړل. له دې وروسته پروفیسر دهون ما ته د «ډي ار ډي او» مسولیت راکړ. د دهون دغې پرېکړې زه په هره برخه کې بریالی کړم او د بېلابېلو ادارو د پرمختګ سبب شو.

اوس زه د «پي ایس ایل وي» وړتیا لرم او د «جي ایس وي» لپاره چمتووالی نیسم. په ۱۹۸۰م کال کې پروفیسر دهون ټاکل شوي هدف ته نږدې شوی و. د «ایي ایس آر او» د بریالیتوب لامل دا دی، چې د هغې بنسټ ډېر قوي و او ښه فضایي پلانونه یې درلودل. د ښه مشرتوب یوه نښه دا هم ده، چې د هغه ځای ناستی باید وړتیا ولري او د ادارې ټول کارونه په سمه توګه تر سره کړي. «ایي ایس آر او» ته پروفیسر «یو آر راو» او ډاکټر کیې کستوري رنګن ډېر بریالیتوبونه ور په برخه کړي دي. پروفیسر دهون له تقاعد وروسته د فضایي کمېسیون د یو غړي په حیث دنده تر سره کوله او له خپلې ادارې سره یې مرسته کوله. مهمه خبره خو دا ده، چې هغه خپل فضایي پلانونه په خپل ژوند کې عملي کړل. له دې سربېره دده له زده کوونکو هم د ټکنالوژۍ او ساینس لوی لوی پوهان جوړ شول او هیواد ته یې بې شمېره خدمتونه وکړل.

هغه څومره لویه شتمني وه!

ما د «ډي آر ډي او» د تر لاسه کولو ورسته د میزایلونو د پرمختګ پروګرام پیل کړ. د غوره میزایلونو ډیپارټمنټ(انټګریټډ ګایډ میزایل ډیپارټمنټ) په وخت کې مې د داسې میزایلونو جوړولو ته پاملرنه کړې وه، چې د ویشتلو په وخت کې یې بشپړ ځواک درلود. له ځمکې څخه ځمکې ته واربدونکي (پرتهوي) میزایل تر ټولو ښه میزایل وو. د «ایس ایل وي» لومړی پړاو میزایل تر لرې واټن پورې ویشتل کېده چې اټمي سرګلولې یې هم لېږدولی شوې. ددې میزایل نوم اګني و. په ۱۹۸۱م کال کې زه او زما ملګري د بیا تجربه کولو پروګرام تر عنوان لاندې سره راټول شوي وو.

د پرتهوي او اګني میزایلونو د چمتوالي وخت و. اوس چې د ترشول(فضایي میزایل) او اکاش میزایلونه چمتو شوي دي، نو دا د خپل وخت پرمختللي میزایل دي. ټانک ویجاړونکی میزایل«ناګ» هم ډېر ښه میزایل دی. د میزایلونو د چمتووالي په پروګرام کې که وړه تخنیکي ستونزه هم رامنځ ته شي، نو د میزایلونو جوړول یې ځنډېږي، خو داسې ستونزې باید د میزایل جوړولو خنډ نه شي، موږ باید دې مسلې ته پام وکړو. بهرني خرڅوونکي باید دې ته پرې نه ښودل شي، چې په هندوستان کې میزایلونه واخلي او یا یې خرڅ کړي. دا د هندوستان په پرمختګ باندې ناوړه اغېزه لري. زه په دې باور یم، چې زمونږ هیوادوال په دې برخه کې ځانګړې وړتیا لري او کولی شي هر ډول ټکنالوژیکي وسایل جوړ کړي. د هندوستان «MTCR » په اغېزمنه توګه ځان ازمایلی شي.

لکه څرنګه چې مونږ د میزایلونو په برخه کې ډېر مهارت درلود، نو د همدې لپاره مې له «آیې جي ایم ډي پي» سره ولیدل. د کروز میزایل سرعت د هغه له غږ څخه هم زیات دی او په تخنیکي جګړه کې ډېر اړین دی. که څه هم ډېر هیوادونه کروز میزایلونه لري، خو د هغوی سرعت د هغوی له غږ څخه کم وي. له یوې روسي ادارې (این پي او مشینو سټروینیا) سره مونږ په ګډه د سپرسانک کروز میزایل جوړ کړ. د دې لامل دا و، چې روس زمونږ ملګری هیواد دی او مونږ یو ډول مهارت او پوهه لرو. زما هغه وخت هم په یاد دی، چې د «این پي» او مشینو سټروینا له عمومي ډایریکټر ډاکټر ایچ ای یفریموف سره مې لیدلي وو او له هغه سره مې په دې پروګرام کې ګډون کړی و. هغه د کروز میزایلونو اووه ډولونه چمتو کړي وو او په روسي سمندرګي کې یې نصب کړي وو. په ۱۹۹۰م کال کې د هندوستان او روس تر منځ د ټکنالوژۍ ګډ پلانونه روان وو. دا زما او ډاکټر یفریموف لپاره یوه ننګونه وه. کله به چې ما له ډاکټر یفرموف سره لیدل، نو ا احساس به مې کاوه، چې زه له پروفیسر ستیشن دهون یا د راکټ جوړولو بابا ورنروان بران سره وینم. د ده لیدو

به ما ته همدا ساینس پوهان راپه یادول. ډاکټر یفریموف زه هغو ټکنالوژیکي مرکزونو ته بوتلم، چې د بل هیواد خلکو هلته د تګ اجازه نه وه. هغه له ما سره د یو ملګري په څېر چلند کاوه او په خپل لابراتوار کې یې ما ته هندوستاني خواړه چمتو کړل. ډاکټر یفریموف له ما سره حیدراباد ته د میزایلونو او ټکنالوژۍ یو پرمختللي مرکز ته راغی. هغه زمونږ د وسایلو په لیدو ډېر خوښ شو. زمونږ ساینسي ذهنونه نور هم نږدې شول او ملګرتیا مو نوره هم پخه شوه. مونږ دغه ګډ پلان ته د برهموس(Brahmos) نوم ورکړ. شوتهانو پلایی، رام ناتهن، وینوګوپالن او وایس ایډمرل بهارت بوشن له روسي عالم سره په ګډو پلانونو کې ونډه واخیسته. شوتهانو پلایی د دې ګډې طرحې د مشر په توګه غوره شوی و. له دې سربېره یې په «ډي آر ډي او » کې هم دنده درلوده. زمونږ پرله پسې کار او د حکومت ملاتړ د دې طرحې د بریالیتوب راز دی. وینو پاګن د پروژې ډایرکټر شو. یوه نوې ګډه طرحه رامنځ ته شوه. د دې طرحې له لارې ددوو هیوادونو ترمنځ پرمختللي ټکنالوژیکي وسایل ډیزاین شول او په ساینس او ټکنالوژۍ کې د پرمختګ سبب شول. څرنګه چې دا کار د دواړو ټیمونو د خوښۍ سبب و، نو زه هم په دې خبره ډېر خوشاله وم. د ۲۰۰۱م کال د جون په دولسمه په چندي پور کې د برهموس لومړنی ازمېښت تر سره شو.

د ۲۰۰۲م کال د اپرېل د میاشتې په دولسمه دوهم پرواز وشو او له لومړي پرواز څخه یې ښه پایله درلوده.

ډاکټر یفریموف او زه خوشحاله شوو، چې هندوستان او روسیه دواړه د دې طرحې له لارې یو له بل سره ملګري دي. دوی په ګډه داسې ټکنالوژیکي وسایل جوړوي، چې د نړۍ هر هیواد یې د اخیستلو غوښتنه کوي. په دې برخه کې زما او زما د ملګرو هڅو او کوښښونو ځای ونیو او په خپلو کارونو کې بریالي شوو. زمونږ ملګرو به په ډېره مینه خپل کارونه تر سره کول او زه د دوی له ملګرتیا څخه خوښ یم. ما

د ډاکټر ورګیز کیورین کتاب «نیمګړی خوب» ولوست. هغه په دې کتاب کې وايي: ما په ناڅاپي ډول د شیدو خرڅولو کاروبار پیل کړ. هغه د انګلستاني عالم دې وینا وننګاوه، چې ویلي يې وو، د انګلستان د تشنابونو اوبه هم د ممبيي له شیدو څخه پاکې دي. هغه د شیدو کاروبار ته دومره ارزښت ورکړ، چې اوس هندوستان د شیدو خرڅولو په کاروبار کې لومړی مقام لري.

د آنند په دوره کې ما له هغه سره یوازې یو ځل ولیدل. له شیدو څخه بېلابېل خوراکي توکي لکه کوچ، پنیر، ایسکریم او نور جوړېږي . د ده محصولات په لویو هټیو کې خرڅېدل او په خپل کاروبار کې يې ډېر پرمختګ وکړ. کله چې ما له هغه څخه پوښتنه وکړه، چې زمونږ د هیواد د پرمختګ لپاره تر ټولو غوره لاره څه ده؟ نو هغه ځواب راکړ: مونږ باید د خپلو بزګرانو ستونزې په نظر کې ونیسو. د هغوی له ملاتړ پرته مونږ نه شو بریالي کېدای. د ساینس پوهانو په باره کې مو خبرې کولې، چې طبي مختصص پروفیسر کارکرلاسباراو مې ذهن ته راغی. ما له هغه سره د هند په امریکایي طبي انسټیټیوټ کې ولیدل او ومې وپوښتل، چې ایا کنسر یوه ناعلاجه ناروغي ده؟ ۷۷کلن این استاین د هو او نه دوه ځوابونه راکړل. هو! د دې لپاره، چې په مونږ کې په ارثي ډول داسې خواص شته، چې د هغو له امله مونږ په کنسر باندې اخته کېږو. نه! د دې لپاره، چې مونږ په کنسر اخته یو او کنه؟ دا زمونږ په ذهن پورې اړه لري، چې د کنسر د مخنیوي لپاره څه کولای شي؟ په دې برخه کې څېړنې وشوې او یوه نوې پوهه يې رامنځ ته کړه. دې پوهې ته ذهني مدافعت(سایکو نیورو امینولوژي پي این آيي) ویل کېږي. په دې څانګه کې د ډېرو سختو ناروغیو لکه کینسر، ایډز او نورو په اړه معلومات ورکول کېږي. په نورو څانګو کې د ذهن او زړه په اړه څېړنې تر سره کېږي. یعنې ذهن په څه ډول د وینې د بې نظمیو له امله اغېزمن کېږي؟ دا هغه ناروغي ده، چې سم علاج ته اړتیا لري. په دې کې هم زمونږ ذهن ډېره ونډه لري.

لنډيز

مونږ باید د خپل ژوند لپاره موخې وټاکو، ځکه چې موخې ټاکل ذهنونه بیداروي. هندوستان د «جې آر ډي ټاټا»، وکرم سربهی، ستیش دهون او ډاکټر ورګیز کیورین په څېر خلکو ته اړتیا لري. هغوی د هیواد ټول وګړي په خپلو پروګرامونو کې په نظر کې نیولي وو او ټولو هیوادوالو ته یې ګټه رسېده.

ځلورم څپرکی

له صوفیانو او درویشانو څخه زده کړه

د ټولنې لپاره دوه خوښۍ ډېرې مهمې دي. لومړی هغه خوښي، چې د دولت د لاسته راوړنو له امله رامنځ ته کېږي. دویمه هغه خوښي، چې په خپله د خلکو له خوا تر لاسه کېږي. کله چې دا دواړه خوښۍ سره یو ځای شي، نو ټول خلک به خوشاله وي.

- زه همېشه ځوانانو ته د خوب لیدلو په اړه سپارښتنه کوم. دا سپارښتنه ځوانانو ته دا لارښوونه کوي، چې هغوی د هر ډول بریالیتوب وړتیا لري.
- ښه خلک د حکومت د قوانینو له لارې نه رامنځ ته کېږي.
- په نړۍ کې هر څوک د زور او ځواک درناوی کوي، نو که غواړو چې ځواکمن شو، باید له همت، زغم او هلو ځلو څخه کار واخلو او له ځانونو خوله تویه کړو.
- له هر کار څخه وړاندې له ځان څخه دا پوښتنه وکړئ! هر څه چې زه وایم او یا یې تر سره کوم، ایا هغه به ما ته ارامتیا راوبښي کنه؟
- تکبر ستونزې راپیدا کوي او تاسو له هر چا نه جلا کوي، تر دې چې له خپل خدای څخه مو هم جدا کوي.
- له ساینس او ټکنالوژۍ څخه د ګټې اخیستلو لپاره دا اړین دي، چې ساینس او روحانیت باید سره وصل شي.

زه له ډېرو کلونو وروسته پوهېدلی یم، چې که حالات هر څومره ستونزمن هم وي، مونږ باید خپل مورال له لاسه ور نه کړو او په خپل ذهن او زړه فشار رانه وړو.

- نور خلک نه شي کولی، چې مونږ ناکام او یا بریالي کړي، یوازې مونږه یو، چې دا کار تر سره کولی شو.

زه تل ځوانانو ته د خوب لیدلو په اړه وایم. زما خبره دا معنا لري، چې مونږ تول بېلابېلې وړتیاوې لرو او باید له خپلو وړتیاو څخه سمه ګټه واخلو. مونږ چې هر څه وغواړو، تر سره کولی یې شو. کله چې این ستاین په لومړي ځل قطب نما(د لوري مالوموونکې اله) وکاروله، نو ویې لیدل، چې د هغه د لوري په بدلېدو سره به د قطب نما ستن هم تاوېده. هغه په دې فکر کې و، چې دا ستن څنګه تاوېږي او په څه ډول کار تر سره کوي؟ دا څوک کنټرولوي؟ ایا داسې ځایونه هم شته، چې دا ستن هلته کار نه کوي؟ په حقیقت کې دا د ځمکې مقناطیسي قوه ده، چې په مقناطیسي میدان کې د شمال او جنوب په محور باندې د قطب نما ستن د یوه کوچني مقناطیس په وسیله ګرځوي. ایا همداسې به وي؟

مونږ مقناطیسي میدان په ډېرې اسانۍ سره لیدلی شو، خو مونږ د خپلو حواسو له لارې د هغې اندازه نه شو معلومولی، په داسې حال کې چې دا د ځمکې په ټولو برخو کې شتون لري. ځمکه په فضا کې تل د حرکت په حال کې ده. په دې سیاره کې چې هر څه موجود وي، د دې حرکت یوه برخه ده. مونږ ته داسې نه معلومېږي، چې مونږ د حرکت په حال کې یو. مونږ د دې قوې یوه برخه یو او همدغه قوه د حرکت سبب کېږي. هغه قوه، چې د دې سیارې اړینه برخه ده، هغه زمونږ په داخل کې هم شته.

ډایر وایي، چې مونږ دغه قوه د شیانو د تر لاسه کولو لپاره کارولی شو. مونږ چې هر څه غوښتنه کوو، د هغه د ترلاسه کولو وړتیا په مونږ کې شته.

ما به په دې اړه فکر کاوه او د ساینس او روحانیت په اړه مې معلومات تر لاسه کړل. د دې معلوماتو د لاسته راوړلو لپاره مې له ځینو ځانګړو اشخاصو سره ولیدل، په دې کې اکثره اشخاص زما لپاره نوي وو او هغو ما ته داسې خبرې راوښودې، چې ما به ورسره مینه لرله. زه یوه روحاني مرکز ته لاړم، چې هلته بېلابېلې زده کړې تر سره کېدې. په یوه مرکز کې د اندازه ګیرۍ زده کړې کېدې. دې زده کړې زه اغېزمن کړم. په یوه بل مرکز کې د نوي او زوړ ساینس اړیکې مطالعه کېدې. په دې مرکز کې د لومړنیو وختونو د معلوماتو لپاره د سانسیکریټ ځینې اثار هم ایښي وو. ما ولیدل، چې یوه صوفي د بېلابېلو مذهبي خلکو لپاره مقناطیس جوړ کړ. ما له یوې ډلې سره د ساینس او روحانیت په اړه بحث وکړ. زه په دې وپوهېدم، چې روحانیت د روغتونونو او پوهنتونونو د جوړولو له لارې نور پرمختګ هم کولی شي. دلته یو داسې مرکز هم و، چې د کینسر د علاج لپاره یې کار کاوه. یوه بل مرکز د طبي ساینس او مراقبې تر منځ اړیکې څېړلې.

ما د ۲۰۰۲م کال د جون په دیارلسمه خپل سفر پیل کړ. کله مې چې په احمداباد کې له سوامي مهاراج سره ولیدل. له سوامي جي سره مې د ساینس او روحانیت په اړه خبرې وکړې. زه هغه خبرې ټکي په ټکي دلته رانقلوم.

عبدالکلام: هندوستان په ۱۸۵۷م کال کې غوښتل، چې ازادي واخلي. مونږ د یو قوم په حیث د ازادۍ لپاره ۹۰ کاله انتظار وکړ. د دې موخې لپاره د هندوستان ټول خلک(سپین ږیري او ځوانان، شتمن او غریب، باسواده او بېسواده) سره په یوه خوله وو. د ټولو موخه یوه وه. د ټولو نظرونه یو ډول وو او د ازادۍ د تر لاسه کولو لپاره هر څه ته چمتو وو. ښاغلیه سوامي! اوس کومه موخه شته او یا به وي ؟ له تېرو پنځوسو کلونو هندوستان یو پرمختګ منونکی هیواد دی. د دې مطلب دا دی، چې هندوستان په ټولنیز ډول ځواکمن نه دی، یعنې ټولنیز ژوند یې د نورو په پرتله کمزوری دی. همدا لامل دی، چې هندوستان ته پرمختګ منونکی هیواد

ویل کېږي. د «تي آيي ايف ای سي»(د ټکنالوژيکي معلوماتو د وړاندوينې او پاليسۍ جوړولو کونسل) پنځه سوه غړو په دې اړه نظرونه ورکړي دي، چې د هندوستان راتلونکې موخه به څه وي؟ مونږ څرنګه کولی شو، چې په راتلونکو شلو کلونو کې خپل هيواد په يوه پرمختللي هيواد بدل کړو؟ مونږ د هندوستان لپاره پنځه مهې برخې وټاکلې، چې هغه برخې له تعليم، روغتيا، زراعت، اطلاعات، مواصلات او ټکناوژۍ څخه عبارت دي. ښاغليه سوامي! مونږ خو به دا خبرې حکومت ته وړاندې کړو، خو د دې لپاره به وړ کسان څنګه پيدا کړو؟ که داسې کسان پيدا نه شي، نو نور خلک دا وسايل په سمه توګه نه شي کارولی. ښاغليه سوامي! په دې اړه مونږ ستا مشورې ته اړتيا لرو.

سوامي جي: له دې پنځو ځانګو سره سره تاسي شپږمې ځانګې ته هم اړتيا لرئ. هغه دا چې پر خدای باور ولرئ او د روحانيت له لارې خلک دې ته چمتو کړئ. دا ډېره مهمه ده. موږ لومړی يوه اخلاقي او روحاني چاپېريال ته اړتيا لرو. فساد او نور ناوړه کارونه بايد پرېښودل شي. مونږ داسې خلکو ته اړتيا لرو، چې د اسماني کتابونو د قوانينو تر چتر لاندې خپل ژوند تر سره کړي او په خدای ايمان ولري. د دې لپاه مونږ بايد د ايمان څراغ يو ځل بيا روښانه کړو. که داسې وشي، نو ټول کارونه به اسانه شي. زمونږ ستونزې به حل شي او مونږ چې کوم خوبونه وينو، هغه ټول به په رښتيا بدل شي.

عبدالکلام: د هندوستان د پرمختګ لپاره موږ لومړی روحانيت رامنځ ته کړو او که په يوه مهمه برخه

مثلا: (پوهه، روغتيا يا نور) باندې تمرکز وکړو؟ او که ټول کارونه په يو وخت پيل کړو؟

سوامي جي: مونږ بايد په يوه وخت کار وکړو. د هيواد د پرمختګ لپاره، چې تاسې پنځه ځانګې ټاکلې وې، په هغو باندې بايد په پرله پسې توګه کار وشي. زمونږ

ثقافت مونږ ته پارا (روحانيت)، اپارا(دنياوي ګټه) او وديا(پوهه) را په برخه کوي.
هر چا ته په کار دي، چې له دنياوي ګټې سره د روحانيت علم هم تر لاسه کړي. روحانيت د دنياوي علم بنسټ تشکيلوي. مونږ بايد په ياد ولرو، چې خداى ج ټول کائينات د خلکو د نېکبختۍ لپاره پيدا کړي.
عبدالکلام: د موخې د تر لاسه کولو لپاره درې ډوله خلکو ته اړتيا ده. لومړى ښه خلک، دوهم ښه مشر اودريم ښه کارکوونکي. که زمونږ په هيواد کې دا درې ډوله خلک زيات شي، نو هندوستان به د نړۍ تر ټولو غوره هيواد شي. مونږ څنګه کولى شو، چې دا خلک زيات کړو؟
سوامي جي: مونږ بايد په خپلو ښوونځيو او پوهنتونونو کې له علمي او ساينسي کتابونو سربېره د روحانيت په اړه هم معلومات ورکړو. نن سبا په ښوونځيو او پوهنتونونو کې د روحانيت په اړه زده کړه نه کېږي. مونږ يوازې په کتابي علم بسنه کړې ده. مونږ بايد له پيل څخه د روحانيت علم زده کړو او په ورځني ژوند کې ترې ګټه واخلو. زمونږ صحيفې او مذهبي کتابونه بايد په نصاب کې شامل شي. ټولنيز، سياسي او روحاني مشران له پيل څخه په سمه لاره روان وو. په تېرو وختونو کې د دغو مشرانو په اړه په نسبي نظام کې معلومات ورکول کېدل. ټولو خلکو به زده کړه کوله. د غريبانو اوشتمنو تر منځ توپير نه کېده. له نور علومو سره سره به يې خلک سمې لارې ته رابلل. په رښتياويلو باندې به يې ټينګار کاوه او پر خداى ج يې د ايمان لرلو درس ورکاوه.
عبداکلام: ښه خلک د حکومت د قوانينو له امله نه رامنځ ته کېږي، ايا روحاني اداري داسې کولى شي؟ ايا تاسې والدينو ته ويلى شئ، چې هغوى بايد تر پنځلس کلونو پورې خپل ماشومان وروزي؟ ټول ښوونکي بايد له خپلو زده کونکو سره کوښښ وکړي او د نصابي کتابونو تر څنګ د روحانيت په اړه هم معلومات ورکړي. که مونږ په دې کار کې ناکام شو، نو حکومت به ښه خلک پيدا نه کړي. ښاغليه

سوامي! ایا زما خبره سمه ده؟

سوامي جي: هو دا سمه ده. مونږ له پیل څخه همدا خبره کوو، چې والدین او ښوونکي باید خپلو ماشومانو ته د سترو شخصیتونو په اړه معلومات ورکړي او سمه روزنه یې وکړي.

عبدالکلام: کله چې ما په لومړي ځل یو راکټ وتوغاوه، نو زه په دې کار کې ناکام شوم. د«ایې ایس آر او» په مرسته زمونږ ټیم له ناکامۍ سره په جنګ و. دا خبره تري ولور په دې ډول کړې ده: کله چې مونږ له ناکامۍ سره مخامخ کېږو، نو په ډېرې خوښۍ سره باید ناکامي وننګوو، تر څو بریالي شو.

سوامي جي: که یو څوک له داسې حالاتو سره مخامخ کېږي، نو هغه باید له خپل هیواد سره مینه ولري. له همدې امله زه وایم، چې که له پیل څخه د روحانیت علم زده شي، نو له هیواد، ټولنې او خلکو سره یې په طبیعي ډول مینه پیدا کېږي. روحانیت د ژوند بنسټ تشکیلوي.

عبدالکلام: روحاني ځواک ډېر مهم دی. له دې سره سره باید ټولنیز ځواک هم ولرو ځکه، چې د زور مخه هیڅوک هم نه شي نیولی او هر څوک ورته احترام لري. د دواړو ځواکونو د لاسته راوړلو لپاره زیار او کوښښ اړین دی.

سوامي جي: مونږ ډېر وخت د انسان د کوښښ او د خدای د رحمت یادونه کوو. کله چې په لومړي ځل ستا راکټ ناکام شو، هغه هم ستا د ګټې لپاره و. هغه ته دې ته وهڅولې، چې بیا کوښښ وکړې، زیار وباسې او خپلې موخې ته ورسېږې. اخر هم خدای په دې کار کې بریالی کړې.

عبدالکلام: د هندوستان د پرمختګ لپاره زه د پنځه همفکره کسانو د رامنځته کېدو هیله لرم او غواړم، چې په ۲۰۲۰م کال کې خپل هدف ته ورسېږم. د دې کار لپاره ستاسې دعاګانو ته اړتیا لرم.

سوامي جي: له وړاندې څخه هم پر تا باندې د خدای رحمت نازل شوی دی. زه به

دا دعا وکړم، چې ستا خيالونه دې خدای په حقيقت بدل کړي او تل بريالی اوسې. خدای دې هندوستانيان خوشحاله لري او په هغوکې دې ښه روحانيت رامنځ ته کړي. څومره چې روحاني دولت ځواکمن کېږي، نو هغومره د دولت نورې څانګې هم پرمختګ کوي. که تاسې يوازې د دنياوي ژوند د ښه کولو هڅه کوئ، نو تاسې به په دنياوي خوندونو کې ډوب شئ. روحانيت له دې څخه لوړه درجه لري او تاسې سمې لارې ته برابروي. هغه شی مونږ ته په اسانی لاسته نه راځي، چې مونږ ورته حقيقي اړتيا لرو. مونږ ډېر مادي شيان تر لاسه کوو، خو د دې تر څنګ بايد روحاني شتمني هم تر لاسه کړو. کله چې انسان اضافي شتنمي تر لاسه کول غواړي، نو هغه به خامخا له ستونزو سره مخامخ کېږي. هغه به په خپل ځان کنترول ونه لري.

ښه شوه چې ته نن دلته راغلی يې. زه ستا په راتګ باندې ډېر خوښ شوم. تا زمونږ لپاره ډېر خدمت کړی دی او مونږ له تا څخه ډېره مننه کوو.

زه د ۲۰۰۱م کال د ډسمبر په مياشت کې د صوفي معين الدين چشتي رح زيارت ته لاړم. هغه د غريب نواز په نوم مشهور و. هغه ۱۴۰ کاله عمر درلود. شپږ ورځې يې په خپل عبادت ځای کې خلوت کړی و او بيا وفات شوی و. کله چې زه دربار ته ننوتم، نو د يو ښکلي زيارت ننبه مې وليده. اته پېړۍ وړاندې يو صوفي بزرګ له عربو څخه اجمير ته تللی و. اجمير ته تر رسېدو وړاندې په ډېرو ځايونو کې ګرځېدلی و. د هغه د زيارت په شاوخوا کې ډېرو خلکو ژوند کاوه. د خواجه غريب نواز پوهې د خلکو لپاره لوړ پېغام درلود. د هغه وړو خبرو هم په سختو زړونو اغېزه کوله. دومره مينه او اخلاق يې درلودل، چې دښمنان يې هم ورڅخه اغېزمن وو. هغه د سيمې لپاره د ورورولی او سولې پېغام درلود. چشتي صوفيان د هغه په طريقو روان وو. هغه په حقيقت کې د قومي يووالي بنسټ اېښودونکی و. د خواجه صاحب يادونه په ډېرو کتابونو کې شوې ده.

خواجه صاحب ویلي وو: هغه شخص تر ټولو غوره او خپل رب ته نږدې دی، چې په خپلې غریبۍ قناعت ولري، د دریاب په څېر پراخه سینه او زغم ولري، د لمر په څېر رڼا خپرونکی وي، د ځمکې په څېر ارام پروت وي، په غم کې خوشحاله وي او په دښمنۍ کې ښه چلند وکړي. د ده په وینا له جهنم څخه د خلاصي ښه لاره دا ده، چې ورو ته خواږه ورکړل شي، د ناروغ پوښتنه وشي او له غریبانانو سره مرسته وشي. خواجه صاحب د یوه عارف(پېژندونکي) بېلګه داسې وړاندې کړې ده: عارف مرګ خپل ملګری ګڼي. راحت او ارامتیا خپل دښمن ګڼي او تل د خدای ج ذکر کوي. له خدای ج څخه وېرېږي. د خلکو عزت کوي او حیادار وي.
مونږ ولې عارفان نه یو؟ له هر کار څخه مخکې له ځان څخه دا پوښتنه وکړئ، زه چې کوم کار تر سره کوم، ایا هغه به ما ته ارامتیا راوبښي؟ څرنګه چې ډایر وایي: که جواب په ثبوت کې وي، نو په ډاډمنه توګه له پوهې کار واخلئ. که جواب په نفي کې وي، نو تاسې کبرجن یاست. غرور او تکبر ستونزې رامنځ ته کوي او له هر څه څخه مو جلا کوي، تر دې چې له خدای ج څخه مو هم جدا کوي. د خواجه صاحب په مزار کې مې داسې اوازونه واورېدل، چې خلکو ته به یې سکون او ارامتیا وربښله.
اجمیر د آرالي په غرونو کې پروت دی. هلته له مزار سربېره سپېڅلی جهیل پشکر هم واقع دی. دا دوه مقدس ځایونه د هندوستان د دوو لویو مذهبونو تر منځ د تلپاتې ملګرتیا نښه ده. اجمیر د یوې سوله ییزې ټولنې بېلګه وړاندې کوي. ما د دې ملګرتیا د شکرانې لپاره لمونځ وکړ. دې منظر ما ته دوه لوی مذهبي مرکزونه ناګور درګاه او ویلانکني چرچ (کلیسا) تر سترګو کړل.
زه د ۲۰۰۱م کال د اکتوبر په دوهمه په کیراله کې د کمپیوټر ټکنالوژۍ انسټیټیوټ ته تللی وم. له ما سره په دې سفر کې د «آيي آيي ایس سي» پروفیسر این بالا کرشنن او «وي ایس ایس سي» ډایرکټر سي مدهون نایر هم ملګري وو. ما تقریبا

۱۰۰۰ زده کوونکو، استادانو، بزګرانو او لوړ پوړو خلکو ته وینا وکړه. زما موضوع «د علم د مصنوعاتو ډېر اړخونه» وه. زده کوونکو ته مې د نویو فکرونو په اړه خبرې وکړې. هغوی د ټکنالوژۍ د پرمختګ په اړه پوښتنې کولې. همدارنګه یې د ښه او نېک ژوند په اړه هم پوښتنې درلودې. د زده کوونکو تر لیدلو وروسته مې له مور سره ولیدل. هغه ډېره ښه تجربه وه. هغې خلکو ته دا پېغام درلود، چې مونږ څنګه کولی شو، چې ځانونه خدای ج ته نږدې کړو. زه داسې غیرمعمولي کړنې ته حیران شوم، چې د هغې کړنې په پایله کې داسې اداره رامنځ ته شوه، چې روغتونونه او ښوونځي جوړولی شي او بېوزلو خلکو ته د اوسېدو ځای برابرولی شي. زما دې هڅو له مور او نورو لوړ پوړو خلکو سره د خبرو لاره هوار ه کړه. که څه هم دا اداره د په هره برخه کې د زده کړې زمینه برابروي، خو د تخصص برخه یې لا هم نه ده رغول شوې. مور په ناڅاپي توګه وویل: دلته چې د هر څه کموالی وي، باید د تر لاسه کولو لپاره یې کوښښ وشي. له وړتیاو څخه دې ګټه واخیستل شي.

د راجکوټ په کرایس پوهنتون کې غونډه تر سره کېده. ما د وینا لپاره چمتووالی نیوه. سوامي آنند راته ټیلیفون وکړ. سوامي جي راڅخه د عبادت ځای(آشرم) د دورې غوښتنه وکړه. ما هم ورسره ومنله. په کرایس پوهنتون کې له وینا وروسته آشرم ته لاړم. هلته د ماښام د ساز وخت و او پر ما باندې سندرو دومره اغېزه وکړه، چې زه پنځلس دقیقې د مراقبې حالت کې پاتې شوم. په دې وخت کې هم ما ته هغه حالت را په یاد شو، چې د مهاتما ګاندي د پیدایښت په تلین کې مې په سوامي ویویک آنند هال کې مې محسوس کړی و.

د ۲۰۰۱م کال د اکتوبر په شپږمه په کانچي کې « پوهه د پرمختګ لپاره» تر عنوان لاندې لویه غونډه جوړه شوې وه. په دې غونډه کې د لرې پرتو سیمو ډېرو بزګرانو هم ګډون کړی و. ما ته یې هم بلنه راکړې وه. دا غونډه د لرې پرتو خلکو د ستونزو په اړه وه. په دې غونډه کې ډېرو سیاسي ډلو ګډون کړی و. زه په دې خبره ډېر

حیران شوم، چې یو مذهبي مشر د پرمختګ په کارونو کې مرسته کوي. کله چې غونډه ختمه شوه، نو دواړو ډلو زه وغوښتلم. سوامي جي او اندر سرسوتي ګل چې د الوتکې د راپرېوتو په اړه خبر شول، نو ما ته یې دعا وکړه. سوامي جې ما ته وویل، چې د یو مشهور جومات مولوي مې په طمع کړی او هغه زما انتظار کوي.

د هغه دې خبرې ما ته یوه ډېره پخوانۍ خبره را په یاد کړه. دغه خبره ما ته پخواني صدر آر وینکټ رامن کړې وه. رامن راته په کانچې کې له مندر سره د یو نږدې جومات په اړه ویلي وو. څو کاله وړاندې د جومات او ولسوالۍ مسولینو دا پرېکړه کړې وه، چې جومات باید یو بل ځای ته انقال کړي. ځکه چې اوسنی ځای د جومات او مندر دواړو لپاره ښه نه دی. له دې امله، چې په زرګونو خلکو د دې تاریخي جومات څخه لیدنه کوله او په مندر کې به هم د خلکو لوی لوی ټولي موجود وو. د خلکو د ډېر تګ راتګ له کبله به د موټرو ګڼه ګونه هم ډېره وه. د مندر په نوي ځای کې یې د جومات جوړېدو پرېکړه وکړه. کله چې دا پېغام د هغه ځای وکیل ته ورسېد، نو په ښکاره توګه یې مخالفت وکړ. هغوی وویل: کله چې څلورنیمې بجې د سهار اذان کېږي، نو مونږ د خدای ج د عبادت لپاره بیداروي. د ځینو نورو لاملونو له امله هم د جومات له انتقال سره مخالف وو. هغوی د ولسوالۍ او مندر مسولینو ته خپل دریځ په ډاګه کړ او په پایله کې یې د جومات د انتقال مخه ونیوله.

زه وروسته جومات ته لاړم او له مولوي او قاضي سره مې ولیدل او هلته مې لمونځ وکړ. تقریبا پنځوسو زده کوونکو د قرانکریم تلاوت کاوه. زه له هغوی سره کېناستم او هغوی څخه مې د فاتحې د سوره پوښتنه وکړه. د فاتحې سوره د قرانکریم په پیل کې راغلې دی. په کانچي کې ځینو خلکو ویدي لوستلو او ځینو به قرانکریم تلاوت کاوه. دې خبرې زه ډېر خوشاله کړم. په دې خبره کې د هندوستان لویوالی او روح نغښتی دی. ایا د کانچي فکر زمونږ او نړۍ لپاره د علم د تر لاسه کولو په

برخه کې يو لارښود کېدلی شي؟

کله مو چې د شنکر د انجنيرۍ پوهنتون له پروفيسرانو، استادانو او زده کړيالانو سره وليدل، نو مونږ ته دا څرګنده شوه، چې پخوانی سانسيکريټ د ادب او ساينس د اصولو يوه خزانه وه. په دې کې د الوتکې د جوړولو په اړه هم معلومات راغلي دي. د طبيعت، کيميا، طب او ځينو نورو موضوعاتو په اړه هم پکې بحث شوی دی. مونږ بايد خپل پخواني عالمان او ساينس پوهان مطالعه کړو او په نوي ساينس کې د هغوی له پوهې څخه کار واخلو.

د وايت فيلډ د لوړو زده کړو د انستيټيوټ له خوا پروفيسر راماراو او ما ته بلنه راکړل شوه. مونږ خپله ورځ په عبادت باندې پيل کړه. له دې وروسته مو د شاعرۍ په پروګرام کې ګډون وکړ. دا پروګرام د دې لپاره و، چې مونږ خپل ځانونه له تکبر او کينې څخه وژغورو او پر ځای يې د مينې او محبت ژوند غوره کړو. سايي بابا د خلکو د ستونزو او مشکلاتو په راکمولو کې ډېره ونډه درلوده.

د ۲۰۰۲م کال د جنورۍ په مياشت کې مې په وايټ فيلډ کې د طبي ټکنالوژۍ او روغتيا پالنې په يوه غونډه کې ګډون وکړ. دا غونډه د سهار په اووه نيمو بجو پيل شوې وه او د ماښام تر اته بجو يې دوام وکړ. د غونډې له پيله تر پايه سايي بابا ناست و. هغه به د هر چا په خبرو نظر ورکاوه. کله چې ما د زړه په اړه پنځه دقيقې پريزنټېشن ورکړ، نو هغه ودرېده او زه يې تشويق کړم. ناستو کسانو هم زما د تشويق لپاره چکچکې ووهلې. ما چې له کنفرانس سره د سايي بابا علاقه وليده، نو زه ډېر حيران شوم. د وايټ فيلډ خصوصي روغتون هم ډېر اغېزمن کړم. هغه د چناې د اوبو د کمښت ستونزه هم ياده کړه او د هغې د حل لپاره يې لارښوونې وکړې. دې خبرې ټول خوشاله کړل.

زه د ۲۰۰۲م کال د جنورۍ په مياشت کې له يوې بلې روحاني تجربې سره هم مخامخ شوم. زه په همدې کال د برهم کُماري روحاني اکاډيمۍ ته لاړم او عبادت

مو وکړ. کله چې له عبادت څخه خلاص شوو، نو اوتارشو بابا وویل، چې هندوستان به د ځمکې پر مخ له ټولو هیوادونو څخه ښکلی هیواد شي.

د برهم کُماري د اکاډمۍ له مشر سره مو هم ولیدل. په دې اکاډمۍ کې د زړه د ناروغانو درملنه کېده. مونږ د ذهن او بدن د اړیکو په اړه خبرې وکړې. دا هغه موضوع ده، چې په اړه یې ما د تېر څپرکي په وروستۍ برخه کې یو څه معلومات ورکړي دي. دا موضوع د بدني، ذهني او روحاني روغتیا لپاره ډېره ګټوره ده. زما ملګری ډاکټر سلوامورتي له کلونو وروسته د یوې طبي تجربې په مرسته دې نتیجې ته رسېدلی دی، چې یوګا او مراقبه له ستونزو څخه د خلاصون غوره لار ده. کله چې زه د دفاع وزارت ساینسي مشاور وم، نو مونږ د ذهن او بدن د همغږۍ په مرسته د روغتیاپالنې یوه تجربه تر سره کړه. دغه تجربه مو د فزیالوژۍ او ساینس په انستیتیوټ کې تر سره کړه. ډاکټر پرتاب میډها او ډاکټر سلوا مورتي د زړه د ناروغانو لپاره یو ځانګړی علاج وښود. کله چې دوه کاله وړاندې ما له دې پروژې څخه لیدنه وکړه، نو تقریبا شپېته ناروغان ښه شوي وو او ۴۰۰ نور د ښه کېدو په حال کې وو. په دې علاج کې د میتابولیکي فعالیت د ښه والي لپاره، د خپګان او تشویش څخه د خلاصون لپاره او لوړې لیپیډمیا د کموالي لپاره یې مناسب خواړه او پلی تګ غوره وګاڼه. ډاکټران باید د بدن تر څنګ ذهن ته هم پاملرنه وکړي. په برهم کُماري روحاني اکاډمۍ کې د شاملېدو لپاره زه د خور اوشا له خوا د برهم کُماریانو سره د بحث مسول وټاکل شوم. هغوی په ډېره مینه په دغه بحث کې ګډون وکړ. د ماښام له ډوډۍ وروسته مو بیا غونډه پیل کړه. ما له هر یو څخه جلا جلا د هغوی د موخې په اړه پوښتنه وکړه. ټولو په یوه خوله دا ځواب راکړ، چې د روحاني هڅو له لارې د خلکو خدمت مو موخه ده. ډاکټر سلوامورتي او ما، چې د اوایر زر کاله پخوانی نظم واورېد، نو ډېره اغېزه یې راباندې وکړه. د هغه نظم ژباړه په لاندې ډول ده:

د انسان په صفت پیدا کېدل یوه ښه پېښه ده

مګر د دې لپاره چې څوک ستونزې ګالي او قرباني ورکوي

د هغوی لپاره د لوړو ماڼیو دروازې پرانیستې دي

بیا مې برهم کماریانو ته وویل، چې څه ډول مذهبي عالم د فضایي څېړنې د دستګاه په جوړولو کې ونډه درلوده؟ (په دربیم څپرکي کې ولوستل شول) له دې کیسې نه کومې پایلې په لاس راځي؟ برهم کماریانو ځواب راکړی و، چې زمونږ تهذیب ډېر شتمن دی. زمونږ تهذیب د ښه فکر، د همغږۍ پیدا کولو، پوهولو او راپوهولو لپاره لارې پراخوي. د دومره لوی ملت او خلکو تر منځ فرقه یي جګړې ولې کېږي؟ زما په فکر کوم ملتونه، چې موخې نه لري، نو پرمختګ هم نه شي کولی.

د دې لپاره چې انسانان له ساینس او ټکنالوژۍ څخه ګټه واخلي، نو هغوی ته په کار دي، چې ساینس او روحانیت سره یو ځای کړي. په ۱۹۱۱م کال کې شري اروبندو« د انسانیت په سندره» کې ویلي وو: داسې وخت به راشي، چې د هندوستانیانو له ذهن څخه به تیاره لرې شي. د نېک کار په اړه فکر کول مو په ګټه دي. د خپل ثقافت او تهذیب معنوي اړخ باید په پام کې ونیسو او د ازادۍ لپاره هلې ځلې وکړو.

که مونږ وغواړو، چې د غریبۍ او بېوزلۍ زنځیرونه مات کړو، نو د ښه ژوند لپاره باید همدا ډول هلې ځلې وکړو. زه چې کومو ځایونو ته تللی وم، ټولو یو ډول پېغام درلود. هغه پېغام دا و، چې په هر چا کې یو لوړ ذات(ځان پېژندنه) موجود دی. دا ذات د مادي دنیا له محدودیتونو څخه لوړدی. ما دا لوړ ذات په خپل پلار کې احساس کړی و. ما له کلونو څخه وروسته دا زده کړل، چې که حالات هر ډول هم وي، باید خپل ځان ارام وساتو. ما له ناکامیو او ناهیلیو سره مبارزه کړې او هیڅ کله مې هم د ماتې احساس نه دی کړی. زه غواړم چې په سوله او امن کې ژوند وکړم.

زه له نورو سره د جګړې نیت نه لرم.

دا ننګونه د هغه چا لپاره ده، چې غواړي له خپلو محدودیتونو سره مبارزه وکړي.

په دې ځای کې ما ته د قرانکریم یو سوره رایادېږي:

ژباړه: (ای پېغمبره! ته هغو خلکو ته ووایه، چې ستا پېغام نه مني، د څه شي عبادت چې تاسې کوئ، زه د هغه عبادت نه کوم او د څه شي عبادت چې زه کوم، تاسې د هغه عبادت نه کوئ... ستاسو د عملونو نتیجه په تاسو پورې اړه لري او زما د عملونو نتیجه په ما پورې اړه لري).

مونږ چې هر څه یو او په هر څه چې ایمان لرو، د هغې ذمه واران یوازې مونږه یو. که مونږ په خپل خالق ایمان ولرو، نو مونږ به د داسې ایمان څښتنان شو، چې زمونږ ژوند به په امن کې وي. هندوستانیان د لوړ ذات په اړه ښه پوهېږي. له ډېر پخوا څخه زمونږ پلرونه او نیکونه د دې فکر تر سیوري لاندې ژوند کوي. ځینو خلکو ته دا نظریه ډېره شریفانه او روحاني ښکاري. زما د ژوند لپاره د بنسټ ډېره ده.

کله چې زه بنګلور ته روان وم، نو خپل ملګري ته مې وویل، چې زه له ځوانانو سره خبرې کول غواړم. له هغه نه مې په دې اړه مشوره وغوښته. هغه په دې اړه کومه مشوره رانه کړه، خو لاندې لارښوونې یې راته وکړې.

(تل رښتیا وایه. په خپله ژمنه وفا کوه. زحمت او خواري وکړه. په خلکو ظلم مه کوه او له ناوړه کارونو څخه ځان وژغوره.)

کوم کارونه تر ټولو غوره دي؟ (د خلکو زړونه خوشاله ساتل، وړو ته ډوډۍ ورکول، له خلکو سره مرسته کول. هغه شخص خدای ج ته تر ټولو نږدې دی، چې د خدای ج د مخلوقاتو د ګټې لپاره ښه کارونه تر سره کوي).

دا ټول د حضرت محمد ص حدیثونه دي. زما هغه ملګری چې ما ته یې دا حدیثونه ویلي وو، هغه د تامل ناډو د ویدي عالم کړوسی و. هغه بل څوک نه و، سوای ایس

راجن کې و.

داسې مثال يوازې زمونږ په هيواد کې تر لاسه کېداى شي، لکه رېک ويد چې وايي: «آنو بهدره کرتوينتهو وشوتها». د دې مطلب دا دی، چې، خدايه ته زمونږ فکرونه سم کړې.

زما هغه پېښه اوس هم يادېږي، چې زمونږ په کورنۍ کې پېښه شوې وه. په رميشورم کې زما نيکه او غور نيکه امبلکرر يا غوره لارښود ګڼل کېدل. په دې جزيره کې د بګوان رام او راون تر منځ جګړه پېښه شوې ده. په دې جزيره کې يې له روحي ملګرې سيتا سره واده وکړ. زما غور نيکه ځان سينګار کړی و او د وګره کورامر تهيرتهم سپېڅلي ډنډ څخه د تېربدو لپاره يې يوه وسيله جوړه کړه. هغه ډنډ ډېر ژور و. په ښکلو ګلانو باندې سينګار شوی بګوان رام او وګره سره يو ځای د نکاح مراسم تر سره کوي. د تېر په څېر اوس هم د راميشورم ټول خلک همدلته راټولېږي.

يو وخت زما غور نيکه دا حالات ځارل، چې يوه پېښه رامنځ ته شوه. وګره ولوېد او ډوب شو. بغير له کوم ځنډ څخه هغه ډنډ ته ورټوپ کړل او وګره يې راوويسته. ټولو کليوالو ورته کتل. د مندر مسولينو زمونږ کورنۍ ته ډېر احترام درلود. د رميشورم په جومات کې يې د وګره د ژغورلو په موخه عبادت وکړ او د الله تعالی شکر يې ادا کړ. دې کار زمونږ کورنۍ ته درنښت ورپه برخه کړ.

دا کار د انساني ورورولئ لپاره يوه ښه بېلګه وه. ايا داسې نه شي کېداى، چې مونږ په هر ځای کې يو له بل سره ورورولئ ولرو؟

د ۱۹۴۷م کال د اګست په پنځلسمه زه له خپل استاد ريورنډ ايادوراېي سولومن سره د ازادۍ غونډې ته لاړم. هلته جواهرلال نهرو وينا کوله. د هغه دا وينا، چې « مونږ ازاد يو» د راتلونکو خبرونو سرټکي وو. د دې خبر تر څنګ يو بل خبر هم راغلی و. هغه دا خبر و، چې مهاتماګاندي د بې وزله خلکو د مرستې لپاره نواکهلي

ته تللی و. مهاتما ګاندي چې د ټول هندوستان بابا ګڼل کېږي. هغه د غونډې لپاره د قلعه لال پر ځای نواکهلي ته تللی و . مهاتما داسې فکر درلود، چې دا کار د ښوونځي په زده کوونکو باندې ډېره اغېزه لري او د هغوی لپاره ګټور هم دی.

ما د ټکنالوژۍ په اړه ډېرې څېړنې وکړې او د خلکو د اسانتیاو لپاره مې پر داسې کارونو فکر وکړ، چې د هغوی ستونزې یې راکمې کړې. په ستونزمنو حالاتو کې هڅه او زیار مونږ بریالي کولی شي. له ستونزو سره د مقابلې لپاره مونږ روحانیت ته هم اړتیا لرو.

لنډیز

روحاني پوهه ډېره ځواکمنه ده. مونږ د بهرنیو هیوادونو د حملو له منفي اغېزو څخه ځان ژغورلی شو. مونږ د خپلې ټولنې له هرې طبقې سره په ګډه ژوند ښه پوهېږو. مونږ تر ډېره خپلو موخو ته رسېدلي یو او په دې لړ کې د نورو هڅو اړتیا هم شته. مونږ باید د ښه ژوند لپاره پراخ نظر ولرو او د ژوند په هر ډګر کې باید پوهه تر لاسه کړو. که مونږ په تخنیکي برخه کې پرمختګ وکړو، نو دا زمونږ د روحاني لوړتیا لپاره خنډ نه شي کېدای.

پنځم څپرکی

هیوادپالنه له سیاست او مذهب څخه غوره ده

زه د ازادۍ پروا نه لرم. زه د پسرلي په څېر له نورو سره ښېګنه کوم.
که ما ته هر څومره ستونزه هم ورسېږي، څه خبره نه ده.
په همدې خبره زه باور لرم.
(سوامي ویویک آنند)

- د داسې سیاست پوهانو د رامنځته کېدو لپاره دعا وکړئ، چې د هیـواد د پرمختګ لپاره کار وکړي.
- زور د زور درناوی کوي، د کمزورۍ نه. د ځواک معنا دا ده، چې مـونږ یـو پیاوړی پوځي قوت ولرو او ټولنه مو خوشحاله وي.
- د یوه ځواکمن قوم په دې شیانو کې بدلون نه راځي: په خپلو بریـالیتبونو باندې ټولنیز ویاړ، یووالي او د ګډ کار وړتیا.
- ناسم فکر، د ملت وېشلو پالیسي او ګډوډ خیالونه ګټوري پایلې نه لري.

پلی تګ زما د ژوند یوه برخه ده. هر سهار پنځه کیلو متره پلـی تـګ زمـا عـادت ګرځېدلی دی. زه د لمر ختلو له ښکلا سره ډېره مینه لـرم. مرغـان د یـوې نـوې ورځې د پیل لپاره نغمې غږوي. هر څلې چې زه د سهار له یخې هوا، د مرغـانو لـه نغمو او د لمر له ښکلا سره مخامخ کېږم، نو دا خبره مې ذهن ته راځي، چې طبیعت په څومره ښکلي ډول دا عناصر سره یو ځای کړي دي. د دې منظر په لیدو سـره د خدای شکر ادا کوم.

زه بختور یم، چې د خپل کار له امله داسې ښایسته ځایونو ته لاړم. دغو ځایونو د کایناتي حقیقت له امله زما ذهن پراخ کړ. د دې ځایونو له جملې څخه یو هم چنډي پور دی.

له کلکتې څخه تر بالاسور پورې شاوخوا ۲۳۴ کیلو متره لاره ده او چنډي پور له دې ښار څخه ۱۶ کیلو متره فاصله لري. د دې نوم مطلب دی، د ښاپېرۍ کور (هغه ځای چې د عبادت ځانګړې ښځینه بت پکې ایښې وي). د دې ځای ساحل د هندوستان تر ټولو ښکلی ساحل دی. کله چې کېښتۍ یو څرخ پوره کوي، نو اوبه د درې کیلو مترو په اندازه شاته حرکت کوي. د اپملي د ونو ځانګو او یخې هوا د ساحل ښکلا دوه چنده کړې ده. زه به د دریاب تر شاوخوا پلی ګرځېدم. ما هلته د نېکبختۍ احساس کاوه. مونږ په سري هري کوټارینج کې د «آیې ایس آر او» د میزایلونو ازمېښت کاوه. مونږ ازمېښتون ته اړتیا درلوده. لومړنی ازمایښتځای«آیې ټي آر» په ۱۹۸۹م کال کې جوړ شو. دا ازمېښتځای د راکټونو، میزایلونو، او ازمایښتي موټرونو د پرواز لپاره ځانګړی شوی و. په «آیې ټي آر» کې د میزایلونو بېلابېل ډولونه، لکه ترشول (د ډېرې وړتیا درلودونکی میزایل)، اکاش (ټانک وېجاړونکی میزایل) پرتهوي (له ځمکې څخه ځمکې ته واربدونکي میزایل) او اګني (اوږد واټن ویشتونکي میزایلونه) له همدې ځایه ازمویل کېدل. د سُپرسانک کروز میزایلونه هم د هند او روس له خوا په همدې ځای کې وازمویل شول. د «ایې ټي آر» له خوا ځینې نور ازمایښتونه هم تر سره شول، چې په هغو کې د ځو خولو درلودونکي راکټونه او بې پېلوټه الوتکې هم شاملې وې.

د «آیې ټي آر» له خوا د هوایي وسلو ازمېښت ته هم لاره هواره شوه. د لرې واټن ویشتونکي میزایلونو تمرین، د هوایي دفاع د میزایلونو نظام، له الوتکو څخه د وسلو غورځولو نظام، د ډېرو اهدافو وسلې او د تېز سرعت لرونکو میزایلونو د چمتووالي لپاره هم ازمېښتونه تر سره شول. «آیې ټي آر» د سمندر د ساحل سره

سره ۱۷ کیلو متره ساحه لري. په دغه ځای کې د ازمايښتي موټرو سربېره د تمرين الات هم نصب شوي دي. د دغو آلاتو له جملې څخه يې ځينې دا دي: د تګ راتګ (ګشت) لپاره د تمرين کولو سيستم، د رادار بېلابېل ډولونه، د تصوير جوړولو سيستم، د موسم د معلومولو سيستم او د ځان ساتنې لپاره يو ښه نظام. «آيې ټي آر» به په راتلونکي وخت کې يو نړيوال نظام شي.

دا د ۱۹۹۵م کال د جولای د مياشتې د يوې ګرمې او مرطوبې شپې خبره ده. مونږ د ميزايلونو د توغولو په څلورم (پرتهوي) ازمايښت کې بريالي شوو. ټول خلک ډېر خوشاله وو. د ۱۲ زره خواريکښو کسانو په استازيتوب مونږ دېرش کسانو په دې فکر کاوه، چې اوس بايد څه وکړو؟ د توپخانې مشر جنرال رميش کهوسله وويل، چې پوځ بايد د ۱۵۰ مترو په اندازه په ځمکه کې يو ازمايښت وکړي. په تخنيکي اصطلاح کې دې ته سرکولر ايرر پروبيبلټي «سي اي پي» ويل کېږي.

مونږ د هندوستان يوه جغرافيايي نقشه پرانيسته. له «آيې ټي آر» څخه د ۷۰ يا ۸۰ کيلو مترو په واټن سره پنځه نقطې موجودې وې، چې هغه د ويلر جزاير وو. مونږ د واضح دلايلو له امله راجستان ته نه شو تللی. د اندمان او نکوبار جزيرې ډېرې لرې پرتې وې. د شپې په دوه بجو مونږ دا پرېکړه وکړه، چې د ازمايښت لپاره د ويلر جزاير غوره دي. د سيمې د سروې لپاره مو له يوې الوتکې څخه کار واخيست. يو کس دا نظر ورکړ، چې مونږ تر جزيرو پورې د رسېدو لپاره بايد له کب نيوونکو څخه پوښتنه وکړو.

زما دوه ملګري د دهرما په نوم يوې سيمې ته ورسېدل. په دهرما کې هغوی يوه کښتۍ په کرايه ونيوله. هغوی چې کله دې جزيرې ته رسېدل، نو ماښام و. زما ملګري د سلون د سفر په وخت کې د خوراک لپاره له ځان سره مېوه راوړې وه او د ماښام د ډوډۍ پر مهال يې وخوړه. مونږ په جزيره کې تر پاتې کېدو بله لاره نه درلوده. هغه زمونږ لپاره يوه په زړه پورې شپه وه. زما ملګري له سمندر او جزيرې

سره بلد نه وو. هغوی په خوله څه نه ویل، خو په زړه کې وېرېدل. سبا سهار هغوی د جزیرې سروې وکړه، چې تقریبا درې کیلومتره اوږدوالی او اته سوه متره سور یې درلود. د دې جزیرې ختیځ لور ته په یوه ونه کې د بنګله دېش بیرغ او څو کوټنی ښکارېدې. داسې معلومېده، چې د ګاونډي هیواد کب نیوونکي همدلته راتلل. زما ملګرو ژر تر ژره جنډه راښکته کړه.

له دې وروسته مونږ هم خپل کارونه چټک کړل. د ولسوالۍ چارواکو، د ځنګل ساتنې او چاپېریال ساتنې د اداري مهمو غړو هم له دغو جزیرو څخه لیدنه وکړه. ما هم له ځنډ پرته له دفاع وزیر څخه د جزیرې د تر لاسه کولو امر واخیست. د اړیسه له حکومت او ځنګل ساتنې له اداري سره مو د ځمکې د تر لاسه کولو لپاره رسمي کارونه تر سره کړل. کله مې چې ګورنر یا والي ته د دې سیمې اسناد سپارل، نو له یو شمېر پخوانیو افسرانو سره مې هم ولیدل. د دې تر څنګ مې والي ته په خط کې ولیکل، چې مونږ د «ډي آر ډي» تجربو او ازمایښتونو لپاره جزیرو ته اړتیا لرو.

ما له دغه وړاندیز نه مخکې چمتووالی نیولی و. په دې سیمه کې کب نیونه دود وه او کیشپان به هم له یو ځای څخه بل ځای ته لېږدېدل. د لس ورځو په ترخ کې ما د والي سره د لیدنې نېټه تر لاسه کړه. ما د والي بیجو پټنایک په اړه یو څه معلومات لرل. هغه یو پخوانی پېلوټ و. کله چې زه له جنرال کی این سنګ او سلون سره د والي دفتر ته ورغلو، نو هغه په ډېره مینه زمونږ هر کلی وکړ. ما ته یې وویل: ای زما ملګریه عبداکلامه! زه د ډاکټر سربهي له وخت څخه تر اوسه پورې ستا له کارونو څخه خبر یم. ته چې هر څه غواړې، زه یې درکوم. هغه د اړیسه د حکومت له لوري څلور واړه جزیرې «ډي آر ډي او» ته ورکړې او په یاد سند یې خپل لاسلیک وکړ او ما ته یې وویل: تا چې څه غوښتل، هغه زه منم. زه پوهېږم چې تاسې به له دې څخه سمه ګټه واخلئ. ستا خدمتونه د هیواد لپاره ډېر ارزښت لري. په اړیسه کې

چې تاسې هر څه ته اړتیا لرئ، نو هغه ستاسې دي. بیا یې له لاس نه ونیولم او په احساساتي ډول یې ما ته وویل: ته به له ما سره دا ژمنه کوې او قوم ته به دا ضمانت ورکوې، چې «ایې سي بي ایم» به جوړوې. کله چې هندوستان خپل «ایې سي بي ایم» جوړ کړي، نو مونږ به نور هم ځواکمن شو. دا مهال ناست کسان ټول غلي وو. ما باید ځواب ورکړی وای. بیجوپټنایک یو حیرانووکی او اغېزمن مشر و. داسې مشر و، چې له خپل قوم سره یې ډېره مینه لرله. زه هغه ته مخامخ شوم او ورته ومې ویل: مونږ به ستاسې د دې غوښتنې د لاسته راوړلو لپاره کوښښ کوو. زه تاسې ته د بیجوپټنایک یوه کیسه په لاندې ټکو وړاندې کوم.

دا د ځلوېښتو کلونو نه هم مخکنۍ خبره ده. کله چې زړور بیجوپټنایک له کالنګا څخه تر جاکارتا پورې الوتکه والوزوله. هغه غوښتل چې له صدر سکارنو، چې په دې وخت کې یې لومړۍ ماشوم زېږېدلی و، سره وګوري. د سوکارنو د ښځې چې لومړنی ماشوم پیدا شوی و، غوښتل یې چې یو ښه نوم ورباندې کېږدي. په دې وخت کې پټنایک له هغوی سره ولیدل.

سوکارنو دغه خبره له پټنایک سره شریکه کړه. پټنایک هغوی ته مبارکي وویله او د هغوی لور ته یې د میګاوتي نوم غوره کړ. دا د نړۍ د مسلمانانو هغه ستر مشر و، چې په لور یې هندي نوم کېښودل شو. د لوړو خلکو لپاره مذهب د ملګرتیا پاللو یوه وسیله وي. واړه خلک مذهب د جنګ او جګړې لپاره کاروي.

له سیاسي انقلاب وروسته میګاوتي سوکارنو د اندونیزیا پاچا شوه.

زما ملګریه! د هندوستان هغو سیاست پوهانو ته دعا وکړئ، چې زمونږ د هیواد لپاره یې هر ډول ستونزې ګاللې دي. هغه مشرانو ته دعا وکړئ، چې زمونږ قومي یووالی یې ساتلی دی. داسې خلکو ته وخت مه ورکوئ، چې د هندوستان د بربادۍ په اړه فکر لري.

ما د ۲۰۰۲ م کال د مارچ په میاشت کې په اینا پوهنتون کې ۲۰۰ زده کوونکو ته زده

کړې ورکولې. د ټکنالوژۍ په اړه مې لس لکچرونه ورکړل. په وروستۍ ورځ مې د بیا کاریدونکې ټکناولوژۍ په اړه له هغوی سره بحث درلود. یوه زده کوونکې پوښتنه وکړه:

ښاغلیه! ما په تېرو څو ورځو کې د ډاکټر امرت سین وینا لوستې ده. هغه ویلي وو، چې په ۱۹۹۸ م کال کې د هندوستان د کیمیاوي وسلو ازمایښت نیمګړی و. ډاکټر امرت سنک داسې ټولنپوه دی، چې د نوبل جایزه یې هم ګټلې ده. د پرمختګ په اړه یې نظرونو ته خلک ډېر درناوی لري. د داسې شخصیت تبصره له ذهن نه شو وېستلی. د هغه په تبصرو باندې تاسې څه نظر لرئ؟

ما وویل: زه د ډاکټر امرت سین د ټولنیز پرمختګ عظمت ته درناوی لرم. د هغه ځینې مشورې ستایم لکه لومړني ښوونځي باید لوړ شي. له دې سربېره زه دا احساس کوم، چې ډاکټر امر سین نړۍ ته د لوېدیځ په سترګه کتلې دي. د هغه په آند هندوستان باید د ټولنیزې خوښې لپاره له ټولو هیوادونو سره ښې اړیکې ولري. زه د هغه نظر تاییدوم. مونږ باید د هندوستان له تېرو تجربو څخه هم ګټه واخلو. لال نهرو په ملګرو ملتونو کې د کیماوي وسلو جوړولو په خلاف څرګندونې کړې وې او په ټولو هیوادونو کې یې د کیماوي وسلو په نشتون ټینګار کړی و. امریکا لس زره کیماوي سرګلولې (War Head) لري. له روسیې سره هم همدومره دي. له انګلیستان، چین، فرانسې او ځینو نورو هیوادونو سره ګڼ شمېر اتمي کیمیاوي جنګي وسایل شته. په دوهم سټارټ۲ (START 2) کې د امریکا او روسیې تر منځ دا معاهده کېدونکې وه، چې هر هیواد باید ډېر تر ډېره ۲۰۰۰ اتمي سروکې ولري. د جنګي وسایلو له کمولو سره هیڅا هم علاقه ونه ښوده. څوک چې د ۱۹۹۷م کال د می د میاشتې له ازمایښت سره خلاف وي، هغوی باید د امریکا او روسیې په څېر هیوادونو ته د جنګي وسایلو د راکمولو وړاندیز هم وکړي. مونږ باید دا په یاد ولرو، چې زمونږ دوه ګاونډي هیوادونه کیمیاوي وسلې او میزایلونه لري.

ایا هندوستان یوازې د هغوی سیل وکړي؟

پر هندوستان باندې له تېرو ۳۰۰۰ کلونو راهیسې حملې شوې دي. له دې جملې څخه انګلستان او فرانسې په پرله پسې توګه زمونږ پر هیواد حملې کړې دي. دوی د خپلو سیمو د پراخولو لپاره او یا هم د نورو مذهبونو د خپرولو لپاره دا حملې تر سره کړې دي. ولې هندوستان پر نورو هیوادونو تېری نه دی کړی؟ (بغیر د تامل له سلطنت څخه) ایا زمونږ پاچا وېرېده؟ خبره دا ده، چې هندوستان نه غوښتل چې په خلکو باندې حکومت وکړي. کله چې مونږ ازادي تر لاسه کړه او د هندوستان خلک سره یو ځای شول، سرحدونه وټاکل شول، نو ایا د ټولنیزې خوښۍ تر چتر لاندې اوسېدل ممکن دي؟ د یو ځواکمن هیواد لپاره دفاعي ځواک ډېر ارزښت لري. ځواک د ځواک درناوی کوي، د کمزورۍ درناوی نه کوي. د ځواک مطلب دا دی، چې د یو هیواد خلک باید خوشحاله هم وي او پوځي زور هم ولري. د ملګرو ملتونو له خوا هغه هیوادونه په نښه کېږي، چې کیمیاوي وسلې کاروي. کله چې غړي هیوادونه د هندوستان په اړه سلا مشورې وکړي، له هغې وروسته به دا څرګنده شي، چې هندوستان د دې غونډې غړی کړي او که نه؟

په همدې اړه زه یوه بله کیسه هم بیانوم. زما ملګري د سمندري ځواکونو متقاعد افسر ایډمرل ایلرام داس ما ته وویل، چې هغه له یوه ډله خلکو سره په ۱۹۹۸ م کال کې د پارلمان مخې ته د کیمیاوي ازمایښتونو پر ضد لاریون وکړ. ما خپل ملګري ته وویل، چې هغوی لومړی باید د سپینې ماڼۍ او کریملن مخې ته لاریون وکړي، ځکه چې هلته تر ټولو زیاتې کیمیاوي وسلې موجودې دي.

زه خپل خلک پرمختګ ته هڅوم. دا د ټولو هندوستانیانو لپاره د بریالیتوب بلنه ده. هغه کوم قوتونه دي، چې د قومونو د عروج او زوال سبب کېږي؟ هغه کوم لاملونه دي، چې د هغو په واسطه قومونه ځواکمن کېږي؟ د یو ځواکمن ملت لپاره درې لاملونه ډېر مهم دي. لومړی په خپلو بریالیتوبونو باندې ټولنیز ویاړ، دوهم

يووالی او درېيم د ګډكار كولو وړتيا او استعداد.

د يوه هيواد د پرمختګ لپاره خلكو ته په كار دي، چې هغوی د تېرو شخصيتونو بريالیتوبونه او خدمتونه په ياد ولري. انګليستانيانو څكه دومره پرمختګ كړی و، چې هغوی د لارډنيلسن، يا ډيوک اف ويلنګټن په څېر شخصيتونه درلودل. په جاپان كې هم د قومي وياړونو ډېر ښه مثالونه شته. جاپانيان په خپل ثقافت باندې وياړي. هغوی د يو پوځي ځواک په مقابل كې ودرېدل او بری يې تر لاسه كړ. هغه قومونه، چې د پرمختګ لوړو پوړيو ته رسېدلي دي، هغوی د خپلو موخو د تر لاسه كولو لپاره هلې ځلې كړي دي. دا خبره په جاپانيانو كې ډېره دود ده. همدارنګه په جرمنيانو كې هم دا شعور ژوندی دی. جرمني په درې لسيزو كې دوه ځلې ويجاړ شوی دی. هغوی هيڅكله هم خپل شعور له لاسه نه دی وركړی. هغه په دويمه نړيواله جګړه كې ډېر ځواكمن هيواد ګڼل كېده. كه جرمني پرمختګ كولی شي، نو هندوستان يې ولې نه شي كولی؟

د هندوستان بدبختي دا ده، چې كه د هغه زر كاله پخوانۍ مخينه وكتل شي، نو د تاريخ ټولو ځواكونو د هغه د يووالي لپاره فكر نه درلود. په تېرو پنځوسو كلونو كې په دې اړه هلې ځلې نه دي شوي. ما په ماشومتوب كې د ډېرو مذهبونو په اړه زده كړې وكړې. له تېرو ۷۰ كلونو راهيسې زه په دې پوهېدلی يم، چې د يو مذهب مركزي فكر روحاني برياليتوب وي. په دې خبره بايد وپوهېږو، چې په هندوستان كې سيكولرېزم بايد له روحانيت څخه تر لاسه شي. څرنګه چې زمونږ د موخو د تر لاسه كولو شعور كمزوری دی، له همدې امله مونږ د خپل ثقافت په ساتلو كې رښتوني نه يو. كه مونږ خپل ځان ته د هغو خلكو په څېر وګورو، چې په خپل تېر وخت نه وياړي او په راتلونكي وخت باندې ايمان نه لري، نو مونږ به له ناكامۍ او ناهيلۍ پرته بل څه تر لاسه نه كړو. په هندوستان كې مركزي ثقافت له ډېرې پخوا زمانې څخه دی. دا له اسلام څخه هم وړاندې و. د عيسويت نه هم وړاندې خبره

ده. لومړنيو عيسويانو (لکه په کيراله کې شامي عيسويانو) په خپل کلک هوډ باندې خپل هندوستانيت ساتلی دی. ايا هغوی له دې امله نيم عيسويان دي، چې د هغوی واده کړې مېرمنې منګل سوتر(د هندوانو د ودونو په مراسمو کې يو ډول غاړکی ده، چې د نکاح په وخت کې ښځې ته په غاړه کې اچوي) په غاړه کوي او د هغوی خلک لنګ تړي؟ د کيراله والي ای کې انتوني په لاس کې د کړی اچولو له امله بدعتي (په دين کې د دين خلاف نوی کار تر سره کوونکی) نه دی، ځکه چې هغه او هلته نور خلک د کيراله د ثقافت يوه برخه ده. د عيسويت له امله هغه پردی نه ګڼل کېږي. د دې برعکس، هغه ته يې د هندوستانيت يو اضافي لوری ښښلی دی. کېدای شي چې ای آر رحمان يو مسلمان وي، خو د هغه غږ هغه وخت د هندوستانيانو په روح کې خپرېږي، کله چې هغه غميزې سندرې وندې ماترم وايي. خلک بايد په ډلو ټپلو ونه وېشل شي، ځکه چې دا يو بد فکر دی. د هندوستان قانون د ټولو هيوادوالو لپاره يو ډول حقوق ټاکلي دي. اوس چې کومه خبره د فکر وړ ده، هغه دا ده چې مذهبي پېژندګلوي بايد پر مذهبي جذباتو باندې غوره وګڼل شي. مونږ خپلو هيوادوالو ته د مذهب پر ځای ثقافتي فکر ولې نه ورکوو؟ اوس وخت رارسېدلی، چې مونږ بايد له نفاق څخه لاس واخلو. اوس مونږ يووالي ته اړتيا لرو.

داسې به هغه وخت وشي، چې مونږ د يو پرمختللي هندوستان په اړه فکر وکړو. له تېر وخت څخه پند واخلو او د يوې خوشحاله راتلونکې لپاره يو ځای کار وکړو. د يو پرمختللي هندوستان لپاره پوهې او يووالي ته اړتيا ده. نوی هندوستان بايد د وخت د غوښتنې په اساس په ټکنالوژۍ، ساينس، زراعت، صنعت او نورو اړينو علومو سمبال وي. سياسي مشران بايد شخصي او انفرادي ګټې پرېږدي او د ټول هيواد او خلکو لپاره کار وکړي. د دې فکر له لارې به د ښارونو او کليو واټن کم شي او د دواړو د پرمختګ لپاره به هلې ځلې ګړندی شي. زمونږ مشرانو ته په کار دي،

چې د هیواد په رغولو او پرمختګ کې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړي. په هندوستان کې د بېلابېلو دینونو او مذهبونو خلک ژوند کوي. د جغرافیایي تنوع (ډولونو) سربېره یې خلک پراخ فکر هم لري. دا زمونږ لپاره تر ټولو ستر څواک دی، چې دلته ویجاړوونکي فکرونه پایله نه لري او ټول د یو هندوستان غوښتونکي دي. د یو پرمختللي او ځواکمن هندوستان د جوړولو لپاره ځیرکو او هوښیارو مشرانو ته اړتیا ده.

لنډیز

بریالیتوب له ناکامۍ څخه لاسته راځي. مونږ که له هر څومره ستونزو سره مخامخ کېږو، باید زغم او حوصله له لاسه ور نه کړو. مونږ بېلابېلې عقیدې او فکرونه لرو. مونږ باید د خپل هیواد د پرمختګ لپاره موخې ولرو او هغو ته د رسېدو لپاره کوښښ وکړو. اوس د دې وخت رارسېدلی، چې مونږ ټول باید په یوه خوله د خپل هیواد او خلکو د پرمختګ لپاره کار وکړو او له نفاق او کرکې څخه لاس واخلو.

شپږم څپرکی

علمي ټولنه

پوهه هغه وسیله ده، چې بربادي له منځه وړي او خلک پرمختګ ته هڅوي.
پوهه داسې کلا ده، چې دښمن د هغې د ویجاړولو توان نه لري.

تهیروکورل ۴۲۱

(۲۰۰ ق م)

- که څه هم ښوونه او روزنه یو له بل سره نږدې اړیکې لري، خو هنر هم ډېر ارزښت لري.
- زمونږ تاریخ، دودونه او کلتور هم زمونږ د پوهنتونونو په څېر د علم او پوهې سرچینې دي.
- علم د ځواک، خوښۍ او پرمختګ سبب کېږي.
- په یوویشتمه پېړۍ کې یوه نوې ټولنه رامنځ ته کېږي، چې بنسټ یې په علم او پوهې سره ولاړ دی.
- پوهان نه زړېږي.

پخواني هندوستان یوه پرمختللې علمي ټولنه درلوده. بهرنیو حملـه کوونکـو یـې ټولې اداري ویجاړې کړې وې. د هندوستانیانو ژوند یې له سـتونزو سـره مخـامخ کړی و. کله چې د انګلستان واکمني ختمه شوه، نو زمونږ ځوانانو خپلو موخـو تـه فکر ونه کړ او یوازې د روزۍ ګټلو لپاره یې هلې ځلې وکړې. هندوستان پـه اصل

کې د پوهې او پرمختګ هیواد و. مونږ یو ځل بیا باید له هندوستان څخه د پوهې زانګو جوړه کړو. د هیواد د پرمختګ، خوښی او واکمنی د تر لاسه کولو لپاره باید هلې ځلې وکړو.

پوهه بېلابېل ډولونه لري او له ډېرو ځایونو څخه تر لاسه کېدای شي. دا له روزنې، معلوماتو او تجربې څخه تر لاسه کېدای شي. پوهه په علمي ادارو، ښوونکو، کتابونو، مقالو، سیمینارونو او نورو ځایونو کې هم شته. که څه هم پوهه له روزنې سره هم ډېره نږدې اړیکه لري، خو همداسې له هنر څخه هم تر لاسه کېدای شي. زمونږ په هنرمندانو، حکیمانو، فلسفیانو او صوفیانو کې هم هنر موجود دی. پوهه د هغوی په کارونو او کړنو کې ډېره ونډه لري. زمونږ تاریخ، دودونه، کیسې، چې زمونږ د شعور یوه برخه ده، د کتابونو او پوهنتونونو په څېر د پوهې سرچینې ګڼل کېږي. زمونږ په چاپېریال، سمندرونو، نباتاتو او حیواناتو کې د پوهې خزانې نغښتې دي. زمونږ د هیواد هر ریاست د علمي ټولنې د مرکزیت وړتیا لري.

علم د پرمختګ او خوښی سبب کېږي. هندوستان ته به له بېلابېلو هیوادونو څخه خلک د زده کړې لپاره راتلل او د علم لوی مرکز و. هندوستان ډېرې طبیعي ښکلاوې هم لري. په تېره پېړۍ کې خلکو د لاس په وسیله کرنیز کارونه تر سره کول، خو د ټکنالوژۍ او پوهې له لارې سخت کارونه اسانه شول. په یوویشتمه پېړۍ کې یوه نوې ټولنه رامنځ ته شوه. په دې ټولنه کې د خوارۍ او پانګې پر ځای علم لومړی مقام لري. د همدې پوهې پر اساس مونږ په هره برخه کې پرمختګ کولی شو. د پوهې په وسیله مونږ نوي شیان رامنځ ته کولی شو او د ټولنې د پرمختګ لپاره ترې ګټه اخیستلی شو. د علم او پوهې په وسله هر ناشونی کار اسانه کېدای شي.

علمي ټولنه دوه مهمې برخې لري، چې د ټولنې له پېژندګلوۍ او د دولت له عاید څخه منځ ته راځي. ټولنیزه پېژندګلوي د پوهې، روغتیا، زراعت او واکمنی څخه

سرچينه اخلي. د داسې ټولنې هر وګړی ښې دندې لري، لوړ عايد لري او د خوښې دروازې يې له هرې خوا څخه خلاصې وي. کارونه وړو کسانو ته سپارل کېږي. د «ټي ايي ای سي ټاسک» ټيم له خوا هغه برخې په ګوته شوي، چې د علمي ټولنې په رامنځته کېدو کې مهم رول لري. دا برخې(شعبې) په لاندې ډول دي.

- معلوماتي ټکنالوژي
- حياتي ټکنالوژي(بايو ټکنالوژي)
- فضايي ټکنالوژي(سپيس ټکنالوژي)
- موسمي وړاندوينه
- له ويجاړونې سره د مبارزې وړتيا
- مخابراتي پوهه او طب
- ديني زده کړه
- خدمتي څانګه
- تفريحي معلومات

له نيکه مرغه دا ټکنالوژي د «ايي ټي کی» په وسيله رامنځ ته کېدای شي. دا هغه څانګه ده، چې يوازې د ځوانانو د زيارکښ روح په وسيله په عمل بدلېږي. اوس داسې هر اړخيزې ټکنالوژۍ رامنځ ته شوې دي، چې د يوې علمي ټولنې په پرمختګ کې پراخه ونډه لري. څرنګه چې هندوستان په معلوماتي ټکنالوژۍ کې خپل ځای لري، نو کولی شي چې په ډېرې اسانۍ سره علمي ټولنه رامنځته کړي. تر ۲۰۰۸ م کال پورې د داسې اساسي شعبو رامنځ ته کول او د ۵۰ ارب ډالرو عايد تر لاسه کول هغه موضوع ده، چې نن سبا هم پرې بحث کېږي. له دې سربېره په دې اړه هم خبرې روانې دي، چې ۳۰ ارب ډالره بايد له معلوماتي ټکنالوژۍ څخه تر لاسه شي. زه خوشاله يم، چې د هندوستان د پلان جوړونې کمېسيون د يوې علمي ټولنې په رامنځ ته کولو کې هلې ځلې کوي. د همدې موخې د تر لاسه کولو

لپاره یې د سړک یوه نقشه هم جوړه کړې ده. زه د دې کمېسیون د مشر په توګه کار کوم.

متوازنه پالیسي، د کار کولو لایحه، په کاري طریقو کې بدلون، د کارکوونکو ټاکل او تر ټولو مهم د ځوانو او بااحساسه مشرانو رامنځ ته کول هغه برخې دي، چې د یو ښه نظام په رامنځ ته کولو کې مرسته کوي. د دولتي عایداتود لوړولو لپاره په کار ده، چې په یوه وخت کې د ښاري مرکزیت تر نظریې لاندې کاري پالیسي جوړه شي او د صنعتي، لابراتواري او تعلیمي ادارو تر منځ اړیکې رامنځ ته شي.

تر ۲۰۱۰م کال پورې د یوې علمي ځواکمنې ټولنې رامنځ ته کول د قوم لپاره مهمه موخه ده. د دې ټولو لپاره پوهې ته اړتیا ده. دا ډېره مهمه خبره ده، چې زمونږ مواصلاتي او معلوماتي شبکې باید تر نظارت لاندې ونیول شي، ترڅو د نورو هیوادونو له حملو څخه خوندي وساتل شي. د ځمکې د حقونو په اړه هم باید معلومات تر لاسه کړو او خپل پخوانی ثقافت او تاریخ هم له نظره ونه غورځوو.

په ۱۹۶۰ م کال کې ٪۷۴ خلک په کرنه بوخت وو. دا فیصدي په ۱۹۹۲م کال کې ٪ ۶۲ ته راښکته شوه او هیله لرو، چې تر ۲۰۱۰ م کال پورې تر ٪۵۰ پورې راکمه شي. که څه هم دا وخت کرنیزو حاصلاتو ته دوه برابره زیاته اړتیا ده، خو مونږ کولی شو، چې د ښه مدیریت له لارې د کرنیزو حاصلاتو ضایعات راکم کړو.

د چنای په منې پال اکاډیمی کې د لوړو زده کړو یوه غونډه وه. زه هم هلته غوښتل شوی وم. زه د زرغون انقلاب له بابا سي سبرامینم او ممتاز وکیل سره یوځای لاړم. له غونډې وروسته مې له ۹۰کلن سبرامینم سره د یو بل زرغون انقلاب په اړه خبرې وکړې. هغه ما ته د یوه کرنیز بنسټ په اړه داسې معلومات راکړل: په دې بنسټ کې به مخلوط تخمونه چمتو کېدل. دې بنسټ یو لابراتوار درلود، چې خاوره به یې معاینه کوله. همدارنګه بزګرانو ته به یې د مارکېټ او موسم په اړه معلومات ورکول. بزګرانو ته به د دې خدمتونو له امله ډېره ګټه رسېده. حاصلات به یې په

لوړه بیه خرڅول او حاصلاتو يې کم ضايعات درلودل. د هغه موخه دا ده، چې په دې پالیسۍ کې ۱۰۰۰۰۰۰(یو میلیون) بزګران شامل کړي. ځیرک خلک نه زړېږي.
بل وخت مې په پولاچي کې د ډاکټر مهالنګم د انجنیرۍ او ټکنالوژۍ په پوهنتون کې محصلینو ته وینا کوله. ډاکټر این مهانګلم چې یو لوی صنعت کار و، هم له ما سره ناست و. هغه ما ته د کرنې او صنعت د عایداتو د ډېرښت په اړه معلومات راکړل. ده زیاته کړه، چې زراعت او صنعت یو له بل سره نږدې اړیکې لري. په دې برخه کې زه د هغه بریالیتوبونو ته حیران شوم او له هغه څخه مې پوښتنه وکړه:
ښاغلیه! تاسې په راتلونکي کې څه موخې لرئ؟
ډاکټر مهالنګم داسې ځواب راکړ: ما په وروستي ځل په داسې شي باندې تجربه وکړه، چې دوه نیم زره کاله پخوانی و. اوس په داسې څه باندې څېړنه کوم، چې ۵۰۰۰ کاله پخوانی دی. هغه یو ځل بیا ما ته را په یاد کړل، چې ځیرک خلک نه زړېږي!
په ۱۹۶۰ م کال کې ۱۱٪ خلک په صنعت باندې بوخت وو. تر ۱۹۹۲ م کال پورې همدا فیصدي روانه وه. مونږ په دې فکر کې وو، چې سوداګریز بندېزونه لرې کړو او دا فیصدي تر ۲۵٪ پورې ورسوو. کار او سوداګري به مو نوی شکل غوره کړي. له ۱۹۹۲م کال وروسته ۲۷٪ خلک په صنعت بوخت وو. په «ایې ټي» او تفریحي څانګو کې ۵۰٪ زیاتوالی راغلی دی. دا بدلون یوازې پوه او ځیرک خلک تر لاسه کولی شي. زمونږ سوداګریز او صنعتي مشران باید د دې کار څخه د بشپړې ګټې اخیستنې لپاره ځان چمتو کړي.
دا رښتیا خبره ده، چې له کلیو څخه ښارونو ته خلک کډه کوي او په ښارونو کې ژوند غوره بولي. دا کار په کلیو او ښارونو کې د استوګنې د معیار تر منځ توپیر رامنځ ته کوي. د دواړو تر منځ باید انډول وساتل شي. دا انډول یوازې او یوازې له دې لارې رامنځ ته کېدای شي، چې په کلیو کې پراختیایي کارونه تر سره شي او

کلیو ته پرمختګ و رکړل شي. په کلیوالو سیمو کې د ښارونو په څېر اسانتیاوې رامنځ ته شي. که داسې وشي، نو په کلیو کې به هم د ښارونو په څېر د خلکو لپاره دندې پیدا شي.

مونږ هیله لرو، چې کلي هم د ښارونو په څېر پرمختګ وکړي. که داسې وشي، نو بیا به هیڅکله هم خلک له کلیو څخه ښارونو ته د کار او روزګار لپاره لاړ نه شي. د «پي. آر. پي. ای» موخه دا ده، چې طبیعي، الکترونیکي او ټولنیز علوم سره یو ځای کړي او ګټه ترې واخلي.

تجربې دا ښودلې ده، چې په هندوستان کې د کلیوالي سیمو اصلي ستونزه دا ده، چې له ښار سره یې اړیکې کمزورې دي. ډېر کلي د یوه سړک په وسیله له ښار سره نښلول کېدای شي او د دوی دا ستونزه له منځه تلای شي. له دې لارې هغه کلیو ته هم ډېره اسانتیا برابرېږي، چې په شاوخوا سیمو کې پراته وي او په یوازې ډول د دې وړتیا نه لري، چې ځان ته سړک جوړ کړي او یا نورې اسانتیاوې رامنځ ته کړي. د دې سړکونو له لارې کلیوالي سیمې له مارکېټونو او پلورنځیو څخه اعظمي ګټه اخیستلی شي، که داسې وشي، نو شتمن خلک اړ کېږي، چې په کلیو کې پانګونه وکړي. خلکو ته د کار زمینه برابرېږي. دا مشورې د کلیو د پرمختګ او ښه ژوند لپاره مونږ ته ډېرې ګټورې دي.

زمونږ په ښارونو کې تر ټولو لویه ستونزه ډېره ګڼه ګونه ده. په هره سیمه کې د اوبو اسانتیاو، پاک چاپېریال، سړک او نورو ته ډېره اړتیا ده. په کلیو کې د ښارونو په نسبت کم خلک اوسېږي، نو په کار ده، چې د ښارونو او کلیو تر منځ دا انډول وساتل شي.

د دې لپاره چې هندوستان په علمي برخه کې پرمختګ وکړي، نو په کار ده، چې په کلیوالو سیمو کې اساسي او بنسټیز کارونه تر سره کړي.

د ټاټا کمپنۍ مشر آتن ټاټا ما ته بلنه راکړه، چې باید ټیلکو ته ورشم. له ورتګ

وروسته اتن راته د موټر جوړولو د پرمختګ په اړه معلومات راکړل. هغوی به د موټر وسایل له نورو هیوادونو څخه راوړل او په خپل هیواد کې به یې ترې موټرونه جوړول. دا کار د هغوی لپاره په کمه بیه تمامېده. زه دا هم زیاتوم، چې د هندوستان ټولې اداري باید سره همغږې شي او بیا دې د فابریکو جوړولو په اړه فکر وکړي. ما چې د کومو مسولیتونو یادونه وکړه، د هغو د تر لاسه کولو لپاره مونږ د ډېرو صنعتي، علمي او نظامي ادارو له خوا وغوښتل شوو. په ممبیي کې راڅخه زده کوونکو په همدې اړه اغېزناکه پوښتنه کړې وه.

مونږ په دې باندې ډېر خوښ یو، چې هندوستان «ایس ایل وي» او مصنوعي الوتکې په خپله جوړولی شي. ستراتیژیک میزایلونه او کیمیاوي وسلې هم په لوړه سطحه جوړولی شي. ایا تاسې ما ته ویلی شئ، چې هندوستان به کله داسې موټر جوړ کړي، چې ټول سامان او انجن یې هم په خپله هندوستان کې جوړ شوی وي؟

کله چې ما په ټیلکو کې د پرزو جوړول او ازمایښت ولیده، نو ما ته وویل شول، چې د فابریکې له خوا په کال کې ۶۰۰۰۰ (شپېته زره) موټرونه جوړېږي. له دې وروسته راته پورته پوښتنه ذهن ته راغله. ما د پورته پوښتنې ځواب په عملي توګه تر لاسه کړ.

په ۲۰۰۰م کال کې زه د وایپرو له خوا د ګرځنده کلینک پرانیست غونډې ته وغوښتل شوم. دا کلینک په بنګلور کې د زړه د ناروغانو لپاره و. دا د وایپرو جي او کلین‌ایزډ د بنسټ تر منځ یو ګډ کار و. زما ملګري ارون تیواړي او ما د دې پروژې لپاره سیستم جوړاوه. هغه زما لپاره یوه لویه تجربه وه. له پرانیست غونډې وروسته زه د «وایپرو جي ای» مرکز ته لاړم. هلته پرمختللي ټکنالوژیکي وسایل او تخصیصي طبي وسایل جوړېدل. کله چې زه هلته ننوتم، نو یو ځوان زما څنګ ته راغی او زما په جامو باندې یې ملي بیرغ ولګاوه. ما هغه ته لاس ورکړ او ورڅخه ومې وپوښتل: ای ځوانه! ایا ته به دې هیواد ته خدمت وکړې؟ هغه ځواب راکړ: زه

تشخیصي طبي وسایل جوړوم. زه یوه داسې دنده تر سره کوم، چې د ټول انسانیت لپاره ګټه لري. ما ته دلته ډېره اړتیا لیدل کېږي. زه د هغه له ځواب څخه خوښ شوم.

له غونډې وروسته د وایپرو مشر «پریم جي آر ډي او» تر مېلمستون پورې لــه مـا سره راغی. په لاره کې هغه وویل: زه په کرناټک کې د پوهنې په برخه کې کار کوم او خلکو ته پوهنیزې اسانتیاوې برابروم. مونږ په مېلمستون کې چای څښــه او لــه هغه څخه مې پوښتنه وکړه. په کاري نړۍ کې وایپرو څنګه دومره پرمختګ وکړ؟ پریم جي یو مهم ځواب راکړ: دلته درې لاملونه ډېر مهم دي. لومړی د خلکو زیار او کوښښ، دوهم مونږ په وایپرو کې د خلکو د خوښۍ لپاره کار کوو، دریم بخت هــم ډېر مهم دی. که دوه لومړني ټکي تر لاسه نه شي، نو دریم ټکی هیڅ پایله نه لري. په وایپرو کې مونږ د خلکو د خوښۍ سربېره د شتمنۍ د لاسته راوړلـو لپـاره کـار کوو.

د دې ادارو تــر مــنځ یــوه شــریکه ځانګړتیــا دا ده، چــې هغــوی اوس هــر ډول ټکنالوژیکي وسایل جوړولی شي. د هڅاندو وګړو رامنځ ته کول، د خلکو وړتیاوې، له ټولنیز احساس سربېره د شتمنۍ تر لاسه کول او تر ټولو لویه خبــره د ځوانــانو ویښ ذهنونه، هغه څه دي، چې یوه علمي ټولنه تشکیلوي.

مهارشي پتانجلي په یوګاسوترا کې ویلي وو:

کله چې تاسې د یو لوړ هدف د تر لاسه کولو لپاره کلک هوډ ولرئ، نو ستاسې ذهن په هر ډول محدودیتونو بریالی کېږي. ستاسې شعور پراخېږي او تاسې خپل ځـان په یوه لویه نړۍ کې وینئ. په تاسې کې په سـلګونو وړتیـاوې راژونـدۍ کېـږي او بریالي کېږئ.

دا پېغام زموږ د ټولو لپاره دی. دا د ټولو خلکو لپاره د پرمختګ سبب کېدای شـي. د زیار او کوښښ له لارې خلک خپل هیواد ته ډېر خدمتونه کولی شي. ویښ ذهــن

هغه وسیله ده، چې د هغه له لارې هیواد او خلک پرمختګ کولی شي.

لنډیز

پخواني هندوستان یوه علمي ټولنه درلوده، چې زموږ تهذیب تـه یـې ډېـر څـه ورکړي وو. موږ باید هماغه درجه یو ځل بیا تر لاسه کړو او یوه علمي ټولنه رامنځ ته کړو. موږ باید له خپلو تېروتنو څخه زده کړه وکړو. د ناکامۍ کلیمه لـه ذهنونـو څخه وباسو او د بریالیتوب لپاره هلې ځلې وکړو.

اووم څپرکی

د ځواکونو یو ځای کېدل

کلک هوډ وکړئ او هیڅکله مه ناهیلي کېږئ!

که کلک هوډ ولرئ، تاسې به بریالي شئ او خپلې موخې به تر لاسه کړئ!

ابراهام لنکن

- پرمختګ د سلامتۍ او خوښۍ سبب کېږي.
- په هندوستان کې ۳۰ــ ۴۰ اربه خلک بېوزله او غریب دي.
- د کلک هوډ او زغم له لارې ځوانان کولی شي، چې د هیواد په پرمختګ کې ونډه واخلي.
- یوه ډېره مهمه خبره، چې ډېرو خلکو ته نه ده معلومه، هغه دا ده، چې په هندوستان کې د ۳۵ کلونو څخه د کم عمره ځوانانو شمېر ۷۰ کروړه دی.

هغه هیوادونه پرمختګ کوي، چې ښه او وړ نظام ولري، خلک یې د پوهې په ګانه سمبال وي او په بنسټیزو کارونو کې سیاسي دخالت ونه لري. پرمختګ دې ته وایي، چې یو هیواد په هره برخه کې پیاوړی وي او د بېوزلۍ د لمنځه وړلو لپاره کار کوي. د ۲۰۲۰م کال لپاره مونږ پنځه داسې ځانګې ټاکلې دي، چې د هغو له لارې به هندوستان د ډېرو شیانو وړتیا تر لاسه کړي.

له دې پنځو برخو څخه یې لومړی د پرمختللي کرنیز سیستم رامنځته کول دي. په دې برخه کې مونږ د ۳۶کروړه ټنه خوراکي او کرنیزو توکو د برابرولو هدف ټاکلی دی. پرمختللې کرنه د کلیوالي سیمو او بزګرانو لپاره خوښي رامنځ ته کوي او

ټولنیز پرمختګ یې نور هم زیاتوي.

دوهمه څانګه د ورتیاو ده. د هندوستان اکثره خلک د ډېرو کارونو د تر سره کولو ورتیا لري. په کار ده چې له دې ورتیاو څخه د هیواد د پرمختګ لپاره ګټه واخیستل شي او له دې لارې بېلابېلې اسانتیاوې رامنځته شي.

دریمه برخه د پوهې او روغتیا ساتنې ده. مونږ ته له څېړنو څخه دا معلومه شوې، چې پوهه او روغتیا ساتنه یو له بل سره نږدې اړیکې لري. د مثال په توګه: په کیراله کې د پوهنې او روغتیا ساتنې اسانتیاوې رامنځ ته شوې دي، نو له همدې امله د هغه ځای خلک ښه ژوند لري. همدا ډول په تامل ناډو کې هم د ماشوم او مور روغتیا ته پاملرنه کېږي او هغوی اوس په دې پوهېدلي دي، چې د ماشومانو د زېږون تر منځ وقفه ګټوره ده. د اندهراپردیش خلک هم باید په دې وپوهېږي او هغوی ته دا لارښوونه وشي، ځکه چې هغوی لا په دې خبره عمل نه دی کړی او هلته بغیر له وقفې څخه ماشومان پیدا کېږي.

څلورمه څانګه د معلوماتي ټکنالوژۍ ده. دا زمونږ د بنسټیزو ورتیاو له ډلې څخه ده او اوس په هره اداره کې دې ته اړتیا لیدل کېږي.

پنځمه څانګه ډېره ستراتیژیکه ده. له نیکه مرغه له دې لارې په کیمیاوي، فضایي او دفاعي ټکنالوژۍ کې پرمختګ شوی دی. که له دغو پنځو شعبو څخه په سمه توګه ګټه واخلو، نو د پرمختګ لپاره به بېلابېلې لارې پرانېستل شي. د دې موخې د تر لاسه کولو لپاره باید ټولې ادارې په ګډه کار وکړي، ځکه چې یووالی د بریالیتوب کیلي ده.

که د پوهې او روغتیا ساتنې له اسانتیاو څخه ټول خلک په یو ډول برخمن شي، نو دا به ټولنې ته نور ځواک هم وروبښي. دا په ورځنیو کارونو کې د ټولنې د پرمختګ کیلي ده. د کرنې له لارې خوراکي توکي برابرېږي. خلکو ته کار پیدا کېږي او د ټولنې د پرمختګ سبب کېږي. د معلوماتي ټکنالوژۍ له امله هم خلکو

ته د کار زمينه برابر ېږي او چټک پرمختګ رامنځ ته کوي. بر ېښنا په نورو برخو کې اسانتياوې رامنځته کوي او د ټولو شعبو لپاره ډېره مهمه ده. د صنعت ستراتيژيکه شعبه په تلپاتې پرمختګ او ټکنالوژيک استحکام باندې نېغه اغېزه کوي. د متوازن پرمختګ لپاره دا پنځه شعبې ډېرې مهمې دي. د پنځو شعبو د مجموعي اغېزو په نتيجه کې په «ډي پي او» کې د زياتوالي له امله د ۱۰٪ خلکو ژوند ښه شـوی دی او له ۳۰ څخه تر ۴۰کروړه خلک له بېوزلۍ څخه ژغورل شوي دي.

ما د (TIFAC) له ټيمونو سره په کرنه، لوړو زده کړو او د کليو د پرمختګ په برخـه کې کار کړی دی. ما له دوی سره د بورې په جوړولو کې له خپلـو پخوانيـو تجربـو څخه ګټه واخيسته. «ټي ايي ايف اې» له يوه نوموتي زراعت پوه پروفيسر ايس کې سنها سره د منځني بهار د سيمې او ختيځ هندوستان لپاره د کرنيـزو حاصلاتو د ډېرښت په موخه يوه پروژه پيل کړه.

په ۱۹۹۸م کال کې د کرنې په موسم کې په يوه سيمه کې شپږ او په بله سيمه کـې نهه کلي انتخاب شول. په دې پلان کې د خاورې تجزيه، د تخـم اتنخـاب، د کرلـو موسم، کود(سره) او د بزګرانو روزنه شامل وو. د بزګرانو او زراعت پوهـانو دې ګـډ کار د غنمو په حاصلاتو کې څو برابره ډېروالی راوست. يعنې د غنمو پـه حاصـلاتو کې له دوه نيم ټن في هکتار څخه نيولې تر پنځه ټن فـي هکتـار پـورې ډېروالـی راغی. کله چې زه او ايس راجن ځينو کليو ته لاړو، نو ومو ليـدل، چـې بزګرانـو د فصل د رېبلو له آلاتو، د زېرمه کولو له اسانتياو او د بازارموندنې له اسـانتياو سـره ډېره علاقه درلوده. دا خبره څرګنده شوه، چې د بېلابېلو شعبو خلک په يوه لـړې پرته سيمه کې هم کار تر سره کولی شي او په کم لګښت سره ډېره ګټه تـر لاسـه کولی شي.

د REACH(په ښوونيزو برخو کې وړتياوې او د هغو تر منځ اړيکې) له خوا يوه نـوې څېړنه روانه وه. د دې کار موخه دا وه، چې له ۸۰ څخه تر سلو پورې داسې ښوونيز

مرکزونه جوړ شي، چې د ټولو لپاره ښه پایله ولري. د دې مرکز له خوا د شعبو په اړه څېړنه کېږي او تر منځ یې اړیکې څېړل کېږي. د دې پلان له لارې په پټیاله، دیبروګړ، ممبی، تهنجاور او سورت کې په کرنیزه او صنعتي بایوټکنالوژی، دپټرولو د زېرمه کولو انجنیري، صنعت، محیطي انجنیري او د وطني درملو په ځانګو کې د اړیکو ښه مرکزونه جوړ شوي دي. د «آر اې ای سي ایچ» په پروګرام کې زمونږ تجربه دا وه، چې صنعت د دې مرکزونو د چلونې لپاره ۴۰٪ لګښت پرې کولو ته چمتو دی. د ټکنالوژۍ پرمختګ او په ښوونه کې د صنعت ګډون زمونږ باور نور هم زیات کړی دی. له دې سربېره د ډاکټر «ایم ایس وجې رګهون» کارونو خلکو ته ډېره ګټه رسولې ده. هغه دا فکر درلود، چې صنعت باید د زده کړې په نصاب کې شامل شي.

د کلیوالو اړیکو د پروګرام اړوند یو بل مثال د «آیې آیې ټـي» د پروفیسر پـي وي اندرسین په مشرتوب کې څرګندېږي. څرنګه چې وړاندې وویل شول، چې خلک له کلیو څخه ښارونو ته کډه کوي او هلته د کار لپاره ځـي، نـو د دې ستونزې یوازینی حل لاره دا ده، چې باید په کلیوالو او لرې پرتو سیمو کې اساسي کارونه تر سره شي او هلته هم د ښارونو په څېر د ښه ژوند اسانتیاوې برابرې شي. څرنګه چې پروفیسر اندرسین یوه ببلګه وړاندې کړه. که په کلیوالي سیمو کې د کار زمینه مساعده شي او د ښارونو په څېر اسانتیاوې رامنځ ته شي، نو بیا به خلک له کلیوالي سیمو څخه ښارونو ته هجرت نه کوي. که په بشپړ ډول داسې ونه شي، خو د کلیوالي خلکو په هجرت کې به کمښت راشي. په اوس وخت کـې د دې پـلان د عملي کولو لپاره بېلابېل ټکنالوژیکي وسایل شته، په دې شرط، چې په ټولو ځانګو کې له دغه فکر څخه ګټه واخلو.

مونږ د «پي یو آر ای» په نوم د پرمختګ د پروګرام لپاره د «پي اي اي کـی» څلور ډوله اړیکې یادوو، چې هغه طبیعي، الکترونیکي، ټولنیزې او پوهنیزې اړیکې دي.

زه تېر کال په حیدراباد کې یوه روغتون ته لاړم. دا روغتون د وړانګه لرونکو درملو لپاره ځانګړی شوی و. د روغتون انګړ له ډاکټرانو، انجنیرانو، کمپیوټرپوهانو او سافټ ویر پوهانو څخه ډک و. د ناروغانو د ګردو فعالیت یې معلوماوه او د الکټروکارډیوګرافي کار پیل شوی و. دلته له ډېرو لرې سیمو څخه ناروغان راتلل.

د ډاکټرانو او ناروغانو تر منځ ټولنیزه اړیکه د مصنوعي سیارې په وسیله د ویډیویي اړیکې له لارې ټینګه شوې وه او ناروغان یې معاینه کول. د «ای سي جي» معلومات د شعاع لرونکي عکس په وسیله دې روغتون ته را ولېږدول شول او روغتیایي معلومات په لږ وخت کې تر لاسه شول. ما په دې لوی روغتون کې د ناروغانو د ګردو او زړه فعالیت د التراساونډ له لارې ولید، چې دا یې د متخصصو ډاکټرانو د مشورې لپاره رالېږلي وو. په داسې ځایونو کې چې طبي اسانتیاوې نه وي، په هغو سیمو کې له دې روغتیایي طریقې څخه ګټه اخیستل هیله بښونکي دي. د شعایي طب له لارې به په کلیوالو سیمو کې ډېر پرمختګ رامنځ ته شي او اساسي روغتیایي مرکزونه، سیمه ییز روغتونونه او د ولسوالیو روغتونونه به د مرکز له تخصصي مرکزونو سره ونښلي. زه دې خبرې حیران کړم، چې د سټلایټ له لارې معلومات لېږدول کېږي. دلته طبي ساینس او انجنیري په ګډه د ناروغانو علاج کوي.

زه په ۱۹۹۰م کال کې د سترګو د علاج لپاره د سترګو روغتون ته تللی وم. دغه روغتون په مدورایي کې واقع دی. کله چې زه روغتون ته ننوتم، نو د ناروغانو یو منظم قطار ولاړ و. هر ناروغ به په خپل وار ډاکټر ته ورتلو. قطار ډېر اوږد و. ناروغان هم په چټکۍ سره تلل. په نیم ساعت کې زما وار هم راورسېد. ما په ډاکټر نیچیار باندې خپلې سترګې معاینه کړې او علاج یې راته وښود. زه روغتون ته د فیس ورکولو په موخه لاړم. خزانه دار ته د پیسو ورکولو په وخت کې له ستونزې سره مخامخ شوم ځکه، چې هلته یوې نجلۍ د پیسو ورکولو څخه انکار کړی و. له ما

سره هم نغدې پیسې نه وې. زه ډاکټر نیچیار ته بیا ورغلم او هغوی مې د خپلې ستونزې په اړه خبر کړل. هغه له لږ فکر څخه وروسته د ننوتو اجازه راکړه. زما علاج وشو او له څو ورځو وروسته یې زه رخصت کړم. څه وخت وروسته مې د ډاکټر نیچیار یو لیک تر لاسه کړ. په دې خط کې هغه زما د نه پېژندلو له امله بښنه غوښتې وه. ډاکټر نیچیار هغه وخت زما په اړه پوهېدلی و، چې زه له روغتون څخه رخصت شوی وم او له هغه وروسته چا زما په اړه هغه ته معلومات ورکړي وو.

له دې وروسته څو ځله روغتون ته لاړم. د ډاکټر نیچار ورور ډاکټر جې وینکټ سوامي مې ښه ملګری شو. زه به چې کله هم مدوراییې ته تلم، نو له هغه سره به مې لیدل. زه تاسې ته د ډاکټر سوامي په اړه نور معلومات هم درکوم. په ۲۰۰۱م کال کې د اروند د سترګو په روغتون کې د ۱۳۰۰۰۰۰ (یو میلیون او درې لکه) ناروغانو درملنه وشوه. په دې روغتون کې ۱۹۰۰۰۰(یو لکو نوي زره) عملیات تر سره شول او د سترګو د معاینه کولو ۱۵۰۰ مرکزونه جوړ شول. د ډاکټر وینکټ سوامي د کوښښونو له امله دغه روغتون د WHO له خوا ومنل شو. دې روغتون ته به له بهرنیو هیوادونو څخه هم زده کونکي د عملي کار لپاره راتلل.

کله چې ډاکټر وینکټ سوامي په طبي ښوونځي کې زده کړې کولې، نو د بندونو د ناروغۍ له امله یې ګوتو کار پرېښود او بې حرکته شوې. له دې ناروغۍ سربېره یې هم همت له لاسه ورنه کړ او یو لوی متخصص شو.

یوه ورځ مونږ دواړو خبرې کولې. ددې خبرو په لړ کې یې دا پېښه راته بیان کړه: له ډهلي څخه یو صنعتکار د ډاکټر وینکت سوامي لیدو ته راغلی و او ویل یې: زه غواړم چې یو روغتون جوړ کړم. زه ستا له روغتون څخه ډېر اغېزمن یم. ایا ته به ما ته په ډهلي کې روغتون جوړ نه کړې؟

ډاکټر سوامي له هغه څخه وپوښتل: زه د دې خبرې په مطلب پوه نه شوم. ته پیسې لرې. ستا لپاره په ډهلي کې روغتون جوړول خو وړه خبره ده. ته یې په

خپله ولې نه جوړوې؟
صنعتکار ځواب ورکړ: زه د اروند په څېر یو روغتون جوړول غواړم. د دې ځای اوسېدونکي ډېر ښه خلک دي. هغوی له پیسو څخه د انسان ډېر درناوی کوي. هغه د دې ځای له خلکو سره ځانګړې خواخوږي لرله.
زما د روغتون تجربه په دې ډول وه. مونږ ته په کار ده، چې د شخصي ګټې تر څنګ د خلکو خیر او ښېګڼه هم په نظر کې ونیسو.
له طب سربېره په نورو برخو، لکه زراعت کې هم له ټکنالوژۍ څخه ګټه اخیستلی شو. زمونږ موخه باید دا وي، چې له خلکو سره مرسته وکړو او اړتیاوې یې پوره کړو.
هندوستان هغه وخت پرمختګ کولی شي، چې د دولت عایدات یې لوړ شي او په سم ډول وکارول شي. خلک د زیار او هڅو له امله پرمختګ کوي او خپلو موخو ته رسېږي. مشهوره شاعره اندل په خپل یوه نظم کې له خدای ج څخه د دولت غوښتنه کوي. دا یوازې د هڅو او زیار له لارې تر لاسه کېدای شي. په اکثرو وزارتونو کې فردي پالیسي جوړېږي، خو که د فردي پالیسۍ پر ځای ټولنیزه پالیسي رامنځ ته شي، نو دا به ګټوره تمامه شي. ټولو وزارتونو ته باید یو ډول اسانتیاوې برابرې شي. په دې سره د ټولو ادارو تر منځ انډول رامنځ ته کېږي او همغږي پیدا کېږي. د دې تر څنګ چې د دولت عاید زیات شي، باید د عاید ساتنه هم وشي. دا خبره د پرمختللو هیوادونو نښه ده او د پرمختللي هندوستان کیلي ده.

د پرمختللو هیوادونو یوه بله نښه صنعت دی. صنعت باید په هیواد کې وده وکړي اوله دې ورسته نورو هیوادونو ته هم ولېږدول شي. که دا دواړه موخې تر لاسه شي، نو په «جي ډي پي» کې هم ډېروالی راځي. هندوستان هغه وخت له نورو هیوادونو سره سیالي کولی شي، چې د صنعت ډېرې فابریکې ولري.

د حقیقي پرمختګ لپاره د هیواد ټولو خلکو ته د ښوونې او روزنې اسانتیاوې برابرول یو بل مهم شرط دی. د علم له لارې داسې شخصیتونه رامنځ ته کېږي، چې د هرې شعبې د پرمختګ سبب کېږي. داسې خلک د هر هیواد شتمني ګڼل کېږي.

په اوس وخت کې د ټولو خلکو لپاره یو ډول ښوونیزې اسانتیاوې نه برابرېږي، ډېر خلک غواړي، چې لوړې زده کړې وکړي، خو د هغو لپاره د زده کړې شرایط نه برابرېږي. له دې امله په ټولنه کې د خلکو تر منځ انډول نه ساتل کېږي. لوړې زده کړې له صنعت او ټولنې سره نږدې اړیکې لري، خو په اوس وخت کې دې خبرې ته پام نه کېږي.

د دې ستونزې د حل لپاره یوه لاره دا ده، چې د صنعت او ټولنې اړوندې ادارې جوړې شي. دا ادارې ټولنې ته ښه معلومات وړاندې کولی شي. وروستی خبره دا ده، چې ستونزه باید له پیل څخه له منځه یوړل شي. له هر څه نه مخکې باید خپلې موخې په نظر کې ونیول شي او نور هر څه د دې موخو تابع وګرځول شي.

د پرمختګ لپاره باید د صنعت تېرو او راتلونکو اړیکو ته ارزښت ورکړل شي. د راتلونکو اړیکو مطلب دا دی، چې د مشاورتي خدمتونو کار کوونکي باید له مصرفوونکو سره اړیکې ولري. د تېرو اړیکو مطلب دا دی، چې د پوهنتونونو، لابراتوارونو او ټکنالوژیکي ادارو په کارونو کې ګډون وشي. د تېرو اړیکو د ښه والي لپاره په لوړو زده کړو کې پانګونه ډېر ارزښت لري. له دې لارې به د هندوستان صنعت په ټوله نړۍ کې ښه ځای خپل کړي. مونږ باید له شلو څخه ډېرې د «آیې ټي او» طبي ادارې جوړې کړو. دا مهمه نه ده، چې دا ادارې بهرني هیوادونه جوړوي او که په خپله یې هندوستان جوړوي، د دې اساسي موخه د هغوی له خوا د ښو خدمتونو رامخته کول دي. د ۲۰۰۰م کال د اکتوبر د میاشتې په پنځلسمه د پون ګروپ ملګرو زما لپاره د ویب سایټ پرانیست غونډه جوړه کړې وه. دا غونډه د

نارين مرتهي لخوا پرانيستل شوه. غونډې ته پروفيسر اين بالا کرشنن هم راغلی و. زما ځينو ملګرو له ما څخه وغوښتل، چې د ويبسايټ په اړه پوښتنې وکړم. ما درې پوښتنې وکړې. لومړۍ پوښتنه: هندوستان له تېرو پنځوسو کلونو راهيسې پرمختللی هيواد ګڼل کېږي. تاسې ځوانان او پېغلې د هندوستان د پرمختګ لپاره څه فکر کوئ؟ دويمه پوښتنه: زه به کله د هندوستان ترانه لولم؟ دريمه پوښتنه: مونږ په ډېرو برخو کې وړتياوې لرو او هر څه په خپله جوړولی شو، د نورو هيوادونه شيان ولې خوښوو؟ زما يوازينی شرط دا و، چې د دې پوښتنو ځواب به له شل کلونو څه کم عمره ځوانان راکوي.

د هيواد له دننه او بهر څخه مې په سلګونو ځوابونه تر لاسه کړل. پنځه ځوابونه زمونږ له دې موضوع سره برابر وو.

له چندي ګړ څخه يو ځوان ځواب راکړی و: زه نه غواړم چې انجنير يا پروفيسر شم، غواړم چې ښوونکی شم. ځکه چې زه خلکو ته ښه زده کړه ورکولی شم او په دې سره خوښي تر لاسه کوم. زه په دې باور لرم، چې د خدمت کولو تر ټولو ښه وسيله دا ده، چې هغه يا ښوونکی شي او يا پوځي.

له پانډيچري څخه يوې نجلۍ ليکلي وو: امبل له يو ګل څخه نه جوړېږي. زه په دې کار کوم، چې ذهنونه سره يو ځای کړم او امبل ترې جوړ کړم. د دې لامل دا دی، چې د پرمختللي هندوستان لپاره د خلکو يوځايوالی يوه اساسي غوښتنه ده.

له ګوا څخه يو شل کلن ځوان ځواب راکړی و: څرنګه چې يو الکترون په خپل مدار باندې تاوېږي او دمه نه کوي، همداسې به زه هم د هندوستان د پرمختګ لپاره هلې ځلې کوم.

له اټلانټا څخه يو ځوان د دوهمې پوښتنې په ځواب کې ويلي وو: کله چې د اړتيا په وخت کې هندوستان په کوم هيواد باندې بنديز ولګوي، نو زه به هغه وخت د هندوستان سندره وايم. د دې ځوان د خبرو مطلب دا دی، چې ټولنيز کلکوالی نه

شیدو په تولید کې تر ټولو مخکې یو. په صنعت کې مو هم ډېر پرمختګ کړی دی. له دې ټولو سره سره بیا هم هندوستان یو پرمختګ منونکی هیواد دی. همدا ډول په دې پوهېدل هم اړین دي، چې د وړتیاو په اساس هندوستان په نړۍ کې کوم مقام لري؟

د ځینو هیوادونو درجه بندي په لاندې توګه تر سره شوې ده. د ټولنیز پرمختګ له نظره سینګاپور لومړی مقام لري. امریکا دوهم، هانګ کانګ دریم، تایوان څلورم، کاناډا پنځم، انګلستان اتم، فرانسه درویشتم، جرمني پنځه ویشتم او هندوستان نهه پنځوسم مقام لري.

د نړیوالو وړتیاو ټاکل څه شی دی؟ د ټکنالوژۍ څخه مناسبه ګټه اخیستل، د صنعت پرمختګ او په دې برخو کې د حکومت مرستې ته وایي. د مجموعي «جي ډي پي» لمخې هندوستان په نړۍ کې دولسم مقام لري. د فی کس «جي ډي پي» په تناسب مونږ په اووه ویشتمه درجه کې راځو. ایا زمونږ لپاره دا مقام د منلو وړ دی؟ مونږ باید هڅه وکړو، چې په «جي ډي پي» او وړتیاو کې څلورم یا پنځم مقام تر لاسه کړو. مونږ باید تر ۲۰۲۰م کال پورې دې موخې ته ورسېږو. په راتلونکو کلونو کې له دې نه هم ښه درجه تر لاسه کړو.

یو ځل بیا وایو چې د دې موخې د تر لاسه کولو لپاره مونږ علمي ټولنې ته اړتیا لرو. زه خوښ یم، چې د پلان جوړونې کمېسیون د داسې ټولنې د رامنځ ته کولو لپاره لایحه جوړه کړې ده.

مونږ باید له کوم ځای څخه پیل وکړو؟ مونږ اوس هم ډېر نوي ریاستونه رامنځته کړي دي او دا د پیل لپاره یو ښه وخت برابروي. دا ریاستونه د ډېرو وسایلو په لرلو سره بیا هم دومره پرمختللي نه دي. د خلکو د ډېر زیار او هڅو سره سره بیا هم خلک بېوزله دي. هغه کوم شیان دي، چې مونږ دې ته هڅوي، چې ناسمې طریقې پر ېږدو او له نویو او ګټورو طریقو څخه ګټه واخلو؟ پوښتنه دا نه ده، چې څوک به

موږ ته د دې کار اجازه راکړي، پوښتنه دا ده، چې څوک به موږ دې کار ته پرېنږدي؟ یانې داسې څوک شته، چې زموږ مخه ونیسي؟

لنډیز

د بریالیتوب د تر لاسه کولو لپاره په کار ده، چې خپل پروګرامونه او پلانونه په سم ډول جوړ کړو او د عملي کولو لپاره یې کوښښ وکړو. د پرمختګ لپاره باید لارې چارې وسنجول شي. انسانانو ټول مادي او طبیعي وسایل په بشپړ ډول نه دي کارولي، ډېر یې لا پاتې دي.

اتم څپرکی

د نوي سيمه ييز حکومت رامنځته کول

که د نړۍ پر مخ نور هيوادونه جنت هم وګرځي، نو زما به خوښ نه شي، زما لپاره تر ټولو ښکلی او ګران هيواد هندوستان دی.

ايف ميکس ميلر

- د هندوستان له دومره طبيعي شتمنيو سره سره بيا هم ددې هيواد خلک بې وزله دي.
- زه باور لرم، چې که هندوستانيان خپل هيواد تـه ژمـن واوسـي، نـو لـه سياست سربېره به په ټولو برخو کې پرمختګ رامنځ ته شي..
- که حکومتي محکمې، صنعتي فابريکې او څېړنيـزې ادارې پـه ګـډه کـار وکړي، نو په لږ لګښت سره به ډېر پرمختګ وکړي.
- هر وخت چې مونږ يو نوی کار پيلوو، نو خامخا به پکې مـونږ تـه يـو څـه خطره هم ښکاري.

ما دا کتاب د ۲۰۰۱م کال د سپټمبر په مياشت کې په جهارکنډ کې پيل کـړی دی. زما دا څلورم ځل و، چې جهارکنډ ته لاړم. پـه دوه لومړنيـو دورو کـې مـې د دې رياست په اړه معلومات تر لاسه کړل. بيا يې زه د سـاينس او ټکنـالوژۍ د بنسـټ مشر وټاکلم. هلته د تګ موخه مې دا دوه، چې له والي بابولال مرنډي او د ساينس

او ټکنالوژۍ وزیر سمریش سنګ سره وګورم. له دوی سره مې د لیدلو موخه دا وه، چې له هغوی سره د طبي بوټو او ځنګلونو د ساتنې په اړه خبرې وکړم. کله چې زه په رانچي کې ښکته شوم، نو هلکانو او نجونو راته په غاړه کې ګلان واچول او په دې ډول یې راته هرکلی وکړ. زه د هغوی له دې ډول درناوي څخه ډېر اغېزمن شوم. ما له وزیر پربهات کُمار سره هم ولیدل. هغه راته د خپل محلي حکومت او ځنګلونو په اړه معلومات راکړل.

زه یو وخت له رانچي څخه ۷۵ کیلومتره لرې یوې غرنۍ سیمې ته تللی وم. پروفیسر باسو د ماشومانو د تعلیم او روغتیا لپاره یو پروګرام پیل کړی و. کله چې زه د کلي په یوه چوپان کې له مشرانو او ځوانانو سره په ځمکه کېناستم، نو زه په یوه حقیقت باندې پوه شوم. هغه دا و، چې زما هلته تګ په تقدیر کې لیکل شوی و. هلته د پرمختګ هر ډول وسایل موجود وو. په دې سیمه کې پر خپل وخت بارانونه کېدل. ځمکه یې حاصلخېزه وه. لوېې لوېې ونې یې لرلې. ټوله سیمه شنه او زرغونه وه. خلک یې هم ډېر زیاکښ وو. مونږ په سیمه کې له طبي بوټو څخه د درمل جوړولو یو پروګرام پیل کړ. ما بېلابېلو کاروکوونکو ته له طبي بوټو څخه د درمل جوړولو په اړه معلومات ورکړل. زمونږ موخه دا وه، چې درمل باید په خپله سیمه کې جوړ شي، یانې له بهره را وارد نه شي. له دې لارې به د همدې سیمې عواید هم زیات شي او صنعت به هم پرمختګ وکړي. دا زمونږ لپاره یوه نوې تجربه وه. موږ غوښتل چې په جهارکنډ کې د ګل ټولونې او د طبي بوټو د تولید ځانګې جوړې کړو. له دې وروسته نږدې ښار بوکارو ته روان شوو. اسمان وریځ و. موږ فکر کاوه، چې پرواز به ونه شي. د ماسپښین له دوه نیمو بجو وروسته د رانچي هوایي ډګر ته ورسېدو. سیمه ییز حکومت یوه پون هنس الوتکه په کرایه نیولې وه. ما له پیلوټ څخه وپوښتل، چې ایا مونږ په دې موسم کې پرواز کولی شو. پیلوټ راته د یوه ښه پرواز ژمنه راکړه. له دې ورسته یې الوتکه په هوا کړه. په دې وخت کې

موسم ډېر خراب و، خو پیلوټ ډېر هوښیار و. يوه شېبه له يو څه ستونزو سره هم مخامخ شو، خو پیلوټ تکړه و او له دې ستونزې ښخه يې ځان وژغوره. هغه يوه ډېره جالبه تجربه وه، ځکه چې مونږ د پراخو ځنګلونو، غرونو او دښتو له پاسه پرواز کاوه. ډېر ښکلی چاپېريال يې درلود. ما فکر کاوه، چې دا سرچینې باید له منځه لاړې نه شي او د ساتنې او بیارغونې لپاره يې کار وشي. هیڅوک باید اجازه ونه لري، چې دې سرچینو ته زيان ورسوي. په همدې فکر کې وم، چې زمونږ په الوتکه کې ستونزه رامنځ ته شوه او د پیلوټ له ولکې ووته. الوتکه په لوېدو شوه.
ناڅاپه مې واورېدل، چې دواړه پیلوټان د «ار پي ايم» د سيستم په اړه بحث کوي. ما چې لاندې وکتل نو ډېر موټرونه او خلک مې ولیدل، ځکه چې زمونږ الوتکه يو څه ځمکې ته رانږدې شوې وه. کله چې دا پېښه واقع شوه، نو الوتکې چاودنه وکړه او پر ځمکه رانسکوره شوه. د الوتکې ټوټې سره بېلې شوې او د الوتکې ماشين(انجن) اور واخیست. زه له الوتکې ښخه راووتم. له نېکه مرغه انجن هغه وخت له منځه لاړ، کله چې مونږ ځمکې ته نږدې شوو. که انجن څو شېبې وړاندې خراب شوی وای، نو مونږ ټول ورسره له منځه تلو. پیلوټ د دې پېښې په اړه سخت خواشینی و او مونږ ته يې په خواشیني نظر کتل. ما د هغه لاسونه ښکل کړل او ډاډ مې ورکړ. له هغه ښخه مې مننه وکړه او ورته ومې ويل: ته فکر مه کوه، ځینې وخت داسې پېښې رامنځ ته کېږي. پیلوټ باید په داسې حالاتو کې له زړورتیا ښخه کار واخلي.
ما غوښتل چې په رام کرشن وديالې کې زده کوونکو ته وينا وکړم. هغوی ټولو زما انتظار کاوه. مونږ د الوتکې د رانسکورېدو په فکر کې نه شوو او نېغ ښوونځي ته لاړو. د ښوونځي سرښوونکي کرشن سوامي زما هر کلی وکړ. کله چې زه له ايډيټوريم ښخه تېرېدم، نو زده کوونکو پر ما باندې ګلان وشيندل. زما له تګ نه وړاندې هغوی د الوتکې له پېښې ښخه خبر شوي وو. په غونډه کې ټول زده

کوونکي غلي ناست وو. د اند ېښنې د کمولو لپاره مې هغوی ته وويل: کله چې زه له رانچي څخه تر دې ځايه راتلم، نو ډېرې ښايسته سيمې مې وليدې. دا سيمه ډېرې طبيعي زېرمې لري. د جهارکنډ ځمکې حاصلخېزې دي او ډېر حاصلات ورکوي. کله چې زه د ځنګلونو، غرونو او درو له پاسه تېرېدم، نو له هغو څخه د سمې ګټې اخيستنې په اړه مې فکر کاوه. دې نتيجې ته ورسېدم، چې دا زمونږ لپاره يوه خدايي ډالۍ ده. په ځمکه باندې مې د اوسپنې فابريکې وليدې. اوس هغه زيارکښ خلک زما مخې ته ناست دي، چې د هغو له امله دا سيمه ډېره مشهوره ده. دا هغه ځمکه ده، چې په راتلونکي کې به ډېر پرمختګ وکړي. زه وينم، چې په رالونکي کې به کليو ته د ښارونو په څېر اسانتياوې رامنځ ته شي. د پوهنې، روغتيا او کارموندنې په برخو کې به پرمختګ وکړي. نننۍ پېښه به زما په بريالیتوب کې ډېره مرسته وکړي. ما چې په دې سيمه کې دومره پرمختګ وليد، نو له ما څخه يې د الوتکې د رانسکورېدو پېښه هېره کړه. اوس څنګه کولی شو، چې له اساسي وړتياو څخه ګټه واخلو او يو پرمختللی نظام رامنځ ته کړو؟ د دې پوښتنې ځواب دا دی، چې تاسې بايد کلک هوډ ولرئ او زيار وباسئ.

اوس به هغه زده کوونکي ځوانان شوي وي او يو عملي ژوند به يې غوره کړی وي. هغوی د يوې علمي ټولنې په رامنځ ته کولو کې برخه اخيستلی شي. د رياست لپاره هم هغوی ګټور تماميدلی شي. هغوی بايد د دې موخې لپاره کار وکړي، چې له جهارکنډ څخه يوه پرمختللې سيمه جوړه کړي.

کله چې ما د زده کوونکو له خوا چمتو شوي شيان وليدل(په ځانګړې ډول د طاوس ګډا)، نو زه د دوی وړتيا هک پک کړم. زما ذهن ته دا خبره راتله، چې په ښوونيزه برخه کې د پرمختګ رامنځ ته کول ډېر اړين دي. ما له ځان سره وويل، چې زه بايد په مرکز او لرې پرتو سيمو کې له دا ډول خلکو سره خامخا کار وکړم.

د رام کشن ښوونځي سفر مې پای ته ورساو. د ښار په يوه خونه کې غونډه تر سره

کېده. زه هم دې غونډې ته لاړم. ما د خپلې روغتيا لپاره د بوکارو ستيل ميل لخوا د را لېږل شويو ډاکترانو مشورې واخيستې. له دې وروسته مې په کنفرانس خونه کې د جهارکنډ د اساسي سرچينو او صنعت په اړه وينا وکړه. ما خپله وينا رالنډه کړه او له ګډونوالو سره مې بحث پيل کړ.

زه چې هلته لاړم، نو ډېرې رسنۍ هم راغلې وې. له همدې امله د پېښې خبر په چټکۍ سره په ټول هيواد کې خپور شوی و. ما ته ډېرو خلکو زنګونه وهل او زما پوښتنه يې کوله. ما نه غوښتل، چې غونډه خرابه شي، نو له همدې امله مې خپل موبايل ډاکټر وجې رګهون ته ورکړ. ډاکټر رګهون د ځمکې له لارې له رانچي څخه دلته راغلی و. ما هغه ته وويل، چې زما ورور ته ټيليفون وکړي او زما د روغتيا په اړه ډاډ ورکړي. بيا مې ورته وويل، چې زما سکرتر شيريډن ته زنګ ووهي، چې زما د بل موبايل زنګونو ته ځواب ورکړي.

کله چې ما وينا کوله، نو ډاکټر رګهون ما ته يو کاغذ راولېږه. په کاغذ کې يې ليکلي وو، چې ستا ورور دا نه مني، چې ته روغ يې. هغه غواړي، چې له تا سره خبرې وکړي. ما وينا پای ته ورسوله او مشر ورور ته مې ټيليفون وکړ.

کله چې غونډې ته بيا لاړم، نو له ما څخه ډېره مهمه پوښتنه وشوه: له ډيزاين شويو بندرونو څخه خام مالونه ولې تر لاسه کېږي؟ د جهارکنډ د معدنونو په اړه دا يوه ښه پوښتنه وه. ما په ځواب کې د ګوا د غونډې په اړه معلومات ورکړل. زه د يو پوهنتون فراغتغونډې ته تللی وم. له بندر څخه په کښتۍ کې تېر بدم. له ما سره ډاکټر جوزپال هم و. مونږ جاپان ته د خامې اوسپنې د صادرولو په اړه خبرې کولې. هغه ما ته وويل، چې له څلورو بندورونو څخه په کال کې درې کروړه ټنه خامه اوسپنه صادرېږي. يو کروړ او اويا ټنه له مورموګاو څخه د باندې لېږدول کېږي. دا خامه اوسپنه په ډېره کمه بيه خرڅېږي. اخيستونکي وايي، چې د دې اوسپنې کيفيت ښه نه دی. له همدې امله يې د هغو له خرڅلاو څخه هيواد ته ډېره ګټه نه

رسېږي. که دا خامه اوسپنه په خپل هېواد کې وکارول شي، نو ډېره ګټه به تر لاسه شي.

په بوکارو کې له ما څخه دا پوښتنه وشوه، چې ارزښت لوړول څه شی دی او تاسې د دې مثال ورکولی شئ؟ زما ذهن ته یو ښه مثال راغی. کله چې مونږ په ۱۹۷۰م کال کې د مصنوعي سیارو موټر جوړاوه، نو بریلیم ډایا فرامونو(کیمیاوي مواد) ته مو اړتیا پیښه شوه. دا مواد په راکټونو او میزایلونو کې لوری معلوموي. څرنګه چې مونږ دا مواد نه لرل، نو د نورو هېوادونو څخه مو د اخیستلو لپاره یو ټیم برابر کړ. د دې ټیم مشر «تي این سیشن» و. له هغه سره مدهون نایر، ډاکټر ایس سي ګپتا او زه په ټیم کې یو ځای وو. مونږ په نیویارک کې له یوې کمپنۍ څخه د ۱۰۰ سوبیریلیم ډایافرامونو د اخیستلو قرارداد لاسلیک کړ.

درې میاشتې وروسته د کمپنۍ له خوا مونږ ته پیغام راغی، چې بیریلیم ډایا فرامونه په میزایلونو کې کارول کېږي، نو له همدې امله د خارجه وزارت څخه هغوی ته د خرڅلاو اجازه نه ورکول کېږي. مونږ ددې ستونزې د هواري لپاره هلې ځلې پیل کړې. په دې هلو ځلو کې دا معلومه شوه، چې هندوستان د خامو بیریلمو ښې زېرمې لري. په هغه وخت کې به خام بیریلیم جاپان ته استول کېدل او هغوی به له پروسیس وروسته ترې انچادرونه او نور مواد جوړول، چې وروسته به یې په امریکایي کمپنیو باندې خرڅول. امریکایي کمپنیو به له هغو څخه ډایافرام او نور مواد جوړول. زه په دې خبره ولړزېدم، چې دا خو هغه کیمیاوي مواد دي، چې د هندوستان له طبیعي زېرمو څخه تر لاسه کېږي او جاپان ته لېږدول کېږي. جاپان یې له پروسیس څخه وروسته په امریکایي کمپنیو باندې خرڅوي او امریکایي کمپنیو یې هندوستان ته له ورکولو څخه انکار کړی دی. زمونږ لومړنی احساس چېرته دی؟ زمونږ په موخو باندې څه تېر شول؟ دا خبره مو په اخبارونو کې په پراخه توګه خپره کړه، نو هماغه و، چې د خامو بیریلمو خرڅلاو بند شو.

په نورو برخو کې هم همدا خبره روانه وه. لنډه دا چې هندوستان له دومره زېرمو سره سره بیا هم یو غریب هیواد دی. ځکه چې هغوی خپلو زېرمو ته پام نه دی کړی. د وحشي حیواناتو او ماهیانو ساتنه یې په سم ډول نه ده کړې. اوس د خامو بیریلمو په پاکولو کې هم لس چنده زیاته ګټه تر لاسه کېږي. له هغو څخه د شیانو جوړولو په برخه کې سل ځله زیاته ګټه تر لاسه کېږي. مونږ دا ګټه جاپان او امریکا ته مفته ورکوله. خامه اوسپنه او ځینې نور مواد هم نورو هیوادونو ته لېږدول کېدل، چې ډېره ګټه یې هماغو هیوادونو ته رسېده. توپیر یې یوازې په لږ او ډېر ارزښت کې دی. له دې پېښو څخه باید مونږ ډېر څه زده کړو.

په دې غونډه کې یوه بله په زړه پورې پوښتنه هم وشوه. هغه پوښتنه داسې وه: ستاسې په نظر ایا په سیاست کې اخلاص شونی دی؟ دا پوښتنه تر یوه حده زما له دایرې څخه بهر وه. د دې پوښتنې یوه برخه ما مخکې هم ذکر کړې ده. زه هغه په دې ډول بیانوم. له ازادۍ څخه وړاندې ټولو خلکو په هره برخه کې کوښښ کاوه. د هغو له ډلې څخه مهاتماګاندي، سي وي رمن، جې آر ډي ټاټا، پیروجشا بي ګودرج، لکشمن راو کیرلوسکر، رام کرشن بجاج، رابندرنات ټیګور، ډاکټر ایس رادها کرشن، مدن مالویه او ځینې نور یادولی شو. د ټولنې په هره برخه کې به یې زیار او هڅه کوله. هغوی ټولو یوه موخه لرله، هغه موخه د هیواد او خلکو پرمختګ و.

زه باور لرم، چې که هیوادوال نن هم د همدې موخې لپاره کار وکړي، نو له سیاست سربېره به په هره برخه کې داسې خلک بیا رامنځ ته شي، چې زمونږ حوصلې به لوړې کړي.

بله ورځ زه د بوکارو ستیل میل ته لاړم. دا د هندوستان د اوسپنې تر ټولو لویه فابریکه ده. د فابریکې مشر ښاغلی تیواړي هم راسره و. هلته په سلګونو خلکو کار کاوه. هغوی دومره کار کاوه، چې د هر یوه بدن خولې و. هغوی به اوسپنه په اور پخوله او له دې امله د اوسپنې پخولو بټۍ ډېره ګرمه وه. ما ته وویل شول، چې

اوس خامه اوسپنه ډېره ده او تر کلونو پورې کار ورکولی شي. ما چې دا فابریکه ولیده، نو ډېر ناهیلی شوم، ځکه چې د هغې شاوخوا هیڅ داسې صنعتي فابریکه نه وه جوړه شوې، چې له دې کارخانې څخه اوسپنه واخلي او اړین وسایل ترې جوړ کړي. ما ته وویل شول، چې صنعتي سیمه د محلي حکومت په واک کې ده. د دې خبرې په اورېدو سره ډېر خپه شوم. داسې اداري ولې رامنځته کېږي، چې یوه اداره له بلې اداري څخه جلا وي؟ تر څو چې لرې پرتو سیمو ته د مرکز په څېر ارزښت ور نه کړل شي، نو په هیواد کې به هیڅکله پرمختګ او خوښي رامنځ ته نه شي.

ډهلي ته د ستنېدو په وخت کې په دې فکر کې وم، چې له جهارکنډ سره څه ډول ښه مرسته تر سره کېدای شي. د دې لپاره باید د سیمه ییز حکومت او مرکز تر منځ اړیکې رامنځ ته شي او دواړه باید په ګډه کار وکړي. ایا دا کار به تر سره شي؟ زه یو ځل بیا د «ایس ایل وي۳» میزایلونو او وسلو تجربې رایادوم. له دې تجربو څخه دا څرګندېږي، چې له اړوند فکر څخه زما څه مطلب دی. دې موخې ته د رسېدو لپاره باید ټولې اداري په نظر کې ونیول شي. د راکټ له چمتو کولو څخه نیولې تر توغولو پورې یو لوی پړاو دی. په دې ټولو پړاوونو کې باور ډېر ارزښت لري. لومړی پړاو د روبسټ بوسټر راکټ سیسټم(Robust Booster Rocket System) دی. مخکې له دې چې راکټ و توغول شي، باید بوسټر سیسټم څو څو وارې و ازمایل شي، چې بوسټر سیسټم میزایل هدف ته رسولای شي کنه. ددې موخه دا ده، چې د توغولو پر وخت باید په بوسټر کې هیڅ ستونزه موجوده نه وي. کله چې په ۱۹۸۲ م کال کې د میزایل په پروګرام باندې فکر وشو، نو د «آیې آر بي ایم» غوښتنه هیچا هم ونه کړه. تر څو د «ایس ایل وي۳ بوسټر» له پروګرام څخه اګني (لرې واټن وېشتونکی) میزایل ته لاره هواره شي. په اګني مزایل باندې ۳۶ کروړه روپۍ لګښت راغی او په ۱۹۸۹م کال کې په بریالیتوب سره وتوغول شو.

هيڅا هم دا هيله نه لرله، چې هندوستان به د شپږ کالو په لنډه موده کې «ايې آر بي ايم» تر لاسه کړي. دا کار ځکه شونی شو، چې څو ادارو په ګډه د اګني ميزايل لګښت په غاړه واخيست او دا ستر اټمي او ساينسي انقلاب يې رامنځته کړ.

ما د بېلابېلو فضايي او دفاعي ادارو لپاره پلانونه جوړ کړي او د همدې تجربې له پلوه ويلی شم، چې که حکومتي محکمې، صنعت او څېړنيزې ادارې په ګډه کار وکړي، نو په کم لګښت سره به ډېر پرمختګ وکړي. د نورو ادارو لپاره هم همدا اصول په نظر کې نيول کېږي. که مرکز او سيمه ييزې ادارې يو له بل سره اړيکې ولري، نو په لږ لګښت سره به ډېر پرمختګ رامنځ ته شي. مونږ دا فکر څه ډول روزلی شو؟ ايا د ناسمو طريقو په پرېښودلو کې څه خطر شته؟

د ۲۰۰۱م کال د اکتوبر په مياشت کې د ډهلي يوه پوهنتون ته لاړم. دا پوهنتون د ګروګوبند سنګ اندر ست په نوم يادېږي. د وينا لپاره مې د «ذمه وارو ځوانانو» موضوع انتخاب کړې وه. ما د علمي ټولنې په ارزښت باندې خبرې وکړې او ځوانان مې پوهې ته راوبلل. له وينا وروسته راڅخه يوه محصل ډېره مهمه پوښتنه وکړه:

کله چې هندوستانيان امريکا او يا بل اروپايي هيواد ته لاړ شي، نو ولې ډېر پرمختګ کوي؟ هغوی چې هلته لاړ شي، نو شتمن کېږي هم.

ما ورته وويل: ما په همدې تېرو څو ورځو کې د چداننند راج ګهټ کتاب (زين شوی آس) لوستلی دی. دا کتاب يې د ځوانو هندوستانيانو لپاره ليکلی دی. هغه د «آي ټي» په برخه کې برياليتوب تر لاسه کړی دی. په دې برياليو شخصيتونو کې ما يو ګډ صفت وليد، هغه دا و، چې هغو ټولو جلا جلا کار نه دی کړی. هغوی د مذهب او نورو اختلافاتو په اړه فکر نه کوي. له خپلو ملګرو سره ګډ کار کوي. هغوی له خطرونو څخه وېره نه لري. په پردي هيواد کې کار کول هم په خطره کې شمېرل کېږي.

ما له بې چندر شيکهر سره وليدل. هغه په سيليکان دره (Silicon valley) کې په دې بريالی شوی و، چې د ټکنالوژۍ په انستيټوټ کې د انټرنيټ يو مرکز جوړ کړي.

یوه ورځ چندر شیکهر د لس لکه ډالرو کمپنی خرڅه کړې وه. کله چې ما له هغه څخه وپوښتل، چې ولې دې ځان په خطر کې واچو؟ هغه ځواب راکړ، چې له خطرونو سره لوبې کول راته ډېر خوند راکوي. د هغه او ځینو نورو کمپنیو بریالیتوب ځینې نور لاملونه هم لري. هغوی تلپاتې کارونه تر سره کوي. څومره چې د هغوی کارونه ښه وي، نو هغومره به نور شتمن شي.

په دې اړه زه یوه تجربه بیانوم. دا د ۱۹۵۵م کال خبره ده. زه د مدراس د ټکنالوژۍ په انستیټیوټ کې د فضایي انجنیرۍ د دوهم کال زده کړیال وم. ډاکټر انسري نواسن فضایي انجنیر و، زمونږ لارښود و، ما د هغه تر لارښونې لاندې د یوې جنګي هوایي الوتکې د ډیزاین په پروژه باندې کار کاوه. د دې کار مسولیت د اوو زده کوونکو په غاړه و. درې کسانو، ویویک آننډن، مها بالیشوربټ او ما په سیسټم باندې کار کاوه. زمونږ ټیم ته دا دنده ورکړل شوې وه، چې په درې میاشتو کې باید د ډیزاین ټول راپور وړاندې کړو. زما ملګرو د انجن، کنټرول سیسټم او د دې سیسټم د رسامۍ اړوند معلومات له ټاکلي وخت څخه وروسته وړاندې کړل، نو له همدې امله ما هم د خپلې رسامۍ په راټولو کې دوه اونۍ ځنډ وکړ. د اګست د میاشتې مانښام و، چې د رسامۍ په تخته باندې بوخت وم او خپل کار مې چمتو کاوه. ډاکټر سري نواسن زما کوټې ته راغی او زما په کار باندې یې نظر ورکړ. هغه پوه شو، چې ما لا کار نه دی بشپړ کړی. هغه وویل: که ته دا کار په درې ورځو کې بشپړ نه کړې، نو ستا دنده به وځنډول شي.

د دندې ځنډول زما لپاه یوه ډېره بده خبره وه. وظیفه خو زما ژوند و، ځکه چې زما پلار دا وس نه درلود، چې زما مالي لګښت په غاړه واخلي او زه په «ایم ایې ټـي» کې زده کړې وکړم. ما باید له وخت څخه سمه ګټه اخیستې وای. د دې کار د ترسره کولو لپاره درې ورځې ډېر لږ وخت و. ما باید په پرله پسې توګه کار کړی وای او همداسې پر ښکړه مې هم وکړه. زه درې شپې د پوهنتون په انګړ کې د ناستي لپاره په اینښودل شویو اوږدو څوکیو

ویده کېدم او یوازې د خوړو لپاره به د باندې وتلم. پوره درې ورځې وروسته ډاکټر سرې نواسن زما د رسامۍ تخته ولیده. پوره یو ساعت یې زما کار ولید او ویې ویل: ډېر ښه! تا د اونیو کار په ورځو کې تر سره کړی دی. د هغه له خوا څخه دا ډېره لویه ستاینه وه. هغه وخت زه پوه شوم، چې که څوک وننګول شي، نو د انسان ذهن متحرک کېږي او د کارکولو وړتیا یې څو چنده زیاتېږي. ننګونې چانسونه راپیدا کوي. کله چې یو څوک د یوه کار ذمه واري واخلي، نو باید په تر سره کولو کې یې کوښښ وکړي. په هر کار کې بری او ناکامي ضرور وي. دا خبره باید ستا په کار کې ستونزې رامنځته نه کړي. که تاسې ناکام شئ، نو تاسې به تجربه تر لاسه کړئ. دا تجربه به مو په راتلونکي وخت کې په کار راشي. یو کار د خپلو وړتیاو په اساس پیل کړئ. داسې فکر وکړئ، چې زه به یا په دې کار کې پرمختګ کوم او یا به له دې کار څخه لاس اخلم. خپل ځانونه د هلو ځلو لپاره چمتو کړئ. د کوښښ او زغم له لارې به تاسې بری تر لاسه کړئ. هر وخت چې مونږ یو کار پیلوو، نو په هغې کې به خامخا یو څه خطر وي. تر دې چې د زېږېدو عمل هم یو خطرناک عمل دی. کله چې ماشوم ساه اخیستل پیلوي، نو د ژوند چینه له ټولو هیلو او امیدونو سره په بهېدو پیل کوي. د بریالیتوب په فکر کې ساه واخلئ، نو تاسې به بریالي شئ.

لنډیز

که مونږ موخه ولرو، نو پرمختګ هم کولی شو. ځوانانو ته باید سمه لارښوونه وشي، څو د ژوند سم لوری وپېژني او خپلو موخو ته ورسېږي. دې موخې ته د رسېدو لپاره باید په ځینو ځانګړو ښوونیزو اصلاحاتو باندې عمل وشي.

د چټک پرمختګ لپاره باید د مرکز او سیمه ییز حکومت اړیکې ټینګې شي. له دې سربېره باید بېلابېلې ادارې او د ټولنې خلک سره همغږي شي. فکر باید بدل کړو. د خطرونو لپاره باید ځان چمتو کړو. په پایله کې به بری خامخا تر لاسه شي.

نهم څپرکی

له خپلو هیوادوالو څخه غوښتنه!

چېرته چې زړورتیا او سرلوړي وي
چېرته چې پوهه ازاده وي
چېرته چې نړۍ نه وېشل کېږي
ای زما بابا! زما هیوادوال راویښ کړه
رابندرنات ټاګور

- ما په دې ټول کتاب کې د تخیل د ځواک په اړه خبرې کړي دي. د ګټونکو او بایلونکو تر منځ یوازې په همدې ځواک کې توپیر دی.
- موخې له ادارو څخه لوړې دي او ادارې د هغو له کارکوونکو څخه لوړې دي.
- د خلکو اړتیاوې له هر څه نه مهمې دي.
- په خلکو کې له همغږۍ پرته هیڅ اجنډا ارزښت نه لري.
- خپل ذهنونه بیدار کړئ او لوړ فکر وکړئ!

ما په دې کتاب کې د تخیل د ځواک په اړه خبرې کړي دي. تخیل د تخلیق او نوښت لپاره لاره هواروي او ژوند یې اصلي منځپانګه ده. هر ډول غوښتنې د تخیل له لارې تر لاسه کېږي. په ګټونکو او بایلونکو کې یوازې د تخیل تر منځ توپیر دی.

زه غواړم چې په راتلونکو شلو کلونو کې هندوستان یو ګټونکی او شتمن هیواد شي. داسې هندوستان غواړم، چې هلته ښه مشران حکومت کوي. زه د داسې یو نظام خوب وینم، چې ساینسپوهان او ټیکنالوژي پوهان د عامو خلکو موخې په نظر کې ونیسي. دا خوب څه ډول په حقیقت باندې بدلېدلی شي؟

مونږ باید په دې حقیقت وپوهېږو، چې موخې تل له ادارو څخه لوړې وي. داسې لوړې وي، لکه څنګه چې اداري له کارکوونکو لوړې وي. موخې په هلو ځلو سره تر لاسه کیږي او موخې ذهن ټاکي. په دې فکر وکړئ، چې کومه محکمه یا وزارت انسان مریخ ته خېژولی شي او هلته کلي جوړولای شي؟

ایا له کوښښ او زیار پرته حرارتي، کیمیاوي او نورو انرژیو څخه دوه لکه میګاواټه برېښنا تر لاسه کېدای شي؟

زرغون کرنیز انقلاب بغیر له ساینسپوهانو، ټکنالوژۍ او د اوبو لګونې له انجنیرانو څخه رامنځ ته کېدای شي؟ که زمونږ په کلینکونو کې ښه معاینات تر سره نه شي او له باکیفیته درملو څخه ګټه وانخیستل شي، نو ایا د خلکو ژوند به پایښت ولري؟ د خلکو لپاره باید پرمختللې طبي اسانتیاوې په ارزانه بیه برابرې شي.

ما د خپلو وړتیاو په اړه ځینې تجربې وړاندې بیان کړې. تخلیق داسې ځواک دی، چې ستاسې په داخل کې راپیدا کېږي. دې ځواک د ازادۍ په وختونو کې ډېر خلک په جوش راوستي وو. زه چې له کومو ننګونو سره مخامخ شوی یم، نو دې ځواک راسره ډېره مرسته کړې ده. له ازادۍ څخه وړاندې هم په هندوستان کې دا ځواک ډېر و. مونږ د همدې په مرسته د نړۍ یو لوړ ځواک ناکام کړ.

جمشید جي نصروان جي د انګلستان د حکومت له مخالفت سره سره بیا هم په هندوستان کې د خامي اوسپنې صنعت ته وده ورکړه. اچاریه (پي سي رې) طبي او کیمیاوي صنعت جوړ کړ. د جي این ټاټا له خوا په بنګلور کې د ساینس انسټیټیوټ جوړ شوی و. په بنارس کې د پنډت مدن موهن له خوا هندي پوهنتون

او د سيداحمد خان له خوا د علي ګړ مسلم پوهنتون ډېر مشهور دي. ځينو نورو پوهانو هم پوهنتونونه جوړ کړي دي. په بروده کې داسې ډېر مثالونه شته. په دې ټولو مثالونو کې د هندوستان پرمختګ او سرلوړي نغښتې وه او د دې مثالونو له لارې دا څرګندېږي، چې هندوستان داسې کولی شي. ايا مونږ د دې کار د تر سره کولو لپاره کوښښ کوو او دې موخې ته رسېدلی شو؟ ايا په هندوستان کې جوړ شوي موټرونه مو په نورو هيوادونو کې ليدلي دي؟ يا هندوستان د مصنوعي سيارو په اړه نورو هيوادونو ته مغلومات ورکولی شي؟ هندوستان به د جاپان، چين او امريکا لپاره بربښنا چمتو کړي؟ که مونږ موخه ونه لرو او په دې اړه ښه فکر ونه لرو، نو دا کار شونی نه دی.

نن سبا خو مونږ په سافټ وير کې پرمختګ کړی دی، خو ايا مونږ په دې اړه نور پرمختګ هم کولی شو؟ ايا مونږ اپريټنګ سيسټم(د کمپيوټر د پروګرامونو چلولو سيسټم) جوړولی شو؟ زمونږ په هيواد کې خام مواد، لکه خامه اوسپنه او ايلومينيم په پريمانه توګه پيدا کېږي. ايا مونږ له دې خامو موادو څخه داسې شيان نه شو جوړولی، چې نړيوال مارکېټ ولري؟ له مونږ سره په سلګونو دفاعي مواد شته، خو هندوستان جنګي ټانکونه، ميزايلونه، الوتکې، ټوپکونه او نورې دفاعي آلې ولې نه جوړوي؟ مونږ د ډېرو کارونو د تر سره کولو وړتياوې لرو، نو څه دي، چې مونږ يې نه لرو؟

لږ فکر وکړئ، چې له دې ننګونو سره مونږ څنګه مبارزه کولی شو؟ مونږ بايد په دې وپوهېږو، چې ادارې له همغږۍ پرته خپل کارونه په سم ډول نه شي تر سره کولی. له خپل هيواد سره بايد له زړه نه مينه ولرو. مونږ داسې کړنو ته اړتيا لرو، چې د ټول هيواد لپاره ګټورې وي. د هيواد ځينې رياستونه له نورو څخه پرمختللي وي. تکړه ځوانو سوداګرو د ټکنالوژۍ په برخه کې ډېر پرمختګ کړی دی. بنګلور، چنای، ممبۍ، ډهلي او حيدراباد د کار او سوداګرۍ مرکزونه دي. که څه هم په

«آيي ټي» برخه کې ډېر پرمختګ شوی دی، خو کافي نه دی. هغه خلک چې له ښارونو څخه لرې اوسېږي، هغوی ته باید د ښې زده کړې زمینه مساعده شي، څو هغوی هم له خپلو وړتیاو څخه بشپړه ګټه واخلي او پرمختګ وکړي.

په شمال ختیځو ولایتونو تري پوره، آسام او جهارکنډ کې ما هغه سرچينې وليدې، چې ګټه ترې نه اخيستل کېده. له تري پوره څخه به د بانس لرګي او نور ځنګلي حاصلات تر لاسه کېدل. دلته ډېرې طبيعي سرچينې شته او طبيعي ګيس هم پرېمانه دی، مګر د تګ راتګ اسانتياوې په بد حالت کې دي. هلته د سفر او کاروبار اسانتياوې هم برابرې نه دي. هلته يووالی نشته. په جهارکنډ کې هم همدا حال دی. ځنګلي حاصلات او معدني ذخيرې ډېرې دي. په آسام کې د وسايلو هيڅ کمی نشته. په ولايت کې ښوونيزه اداره شته. د پرمختګ ټولې برخې هلته شته دي. تر څو چې هلته کورنی جنګ وي، نو خلک به ناارامه وي. که ټول يوه موخه ولري، نو يووالي ته به يې وهڅوي. د تامل ناډو، اندراپرديش، پنجاب او کرناټک له ولايتونو څخه ما ته دا معلومات ترلاسه شول، چې که د روغتيا او پوهنې په برخو کې ښه والی رامنځ ته شي، نو ډېر څه به تر لاسه شي. دا او ځينې نور ولايتونه د ټولنې د پرمختګ ښه مثالونه دي. زمونږ پوهه، سياسي جوړښت او پوهنيزې ادارې له بحث څخه ډکې دي. دلته نه ختمېدونکي بحثونه، دليلونه او نظرونه ډېر دي، خو بيا هم پرمختګ کم دی. مونږ بايد د يو پرمختللي هندوستان په اړه په کانفرانسونو او پروګرامونو کې بحث وکړو. ټولې ادارې بايد د خپل توان مطابق کار تر سره کړي. د دې معنا دا ده، چې مونږ د ټولو وړتياو په کارولو باندې خوښ يو. له دې لارې به زيار او کوښښ بې ګټې نه وي.

ما په دې کتاب کې په دې خبره ټينګار کړی دی، چې مونږ بايد خپل لوړ ذات(ځان يا Self) وپېژنو او ځان د يوې پرمختللې ټولنې شخص وګڼو. مونږ ډېر لوړ تهذيب لرو او د دې ځای ټول خلک بايد په دې تهذيب باندې باور ولري. زمونږ کتابونه دا

وايي، چې د نړۍ او زمونږ تر منځ هيڅ واټن نشته. مونږ بايد د ټولې نړۍ سره همغږي شو.

ځينې خبرې زه دلته بيانوم. د يوه هيواد د خلکو اړتياوې له هر بل کار څخه مهمې دي. د پارلمان دنده دا ده، چې د خلکو د ښه ژوند او پاينښت لپاره هلې ځلې وکړي. مونږ ته ازادي په سوغات کې نه ده راکړل شوې. د ټول هيواد وګړو کلونه کلونه د هيواد ازادۍ لپاره زيار ايستلی و، نو په کار ده، چې مونږ يې ساتنه وکړو. د ژوند په هره برخه کې مونږ تکړه مشران لرل. مونږ بايد خپل هيواد د نورو هيوادونو له يرغل څخه وژغورو او د راکړل شوې ازادۍ درناوی وکړو. له هر څه نه وړاندې بايد د هيواد ابادۍ او د خلکو خوښۍ ته ارزښت ورکړل شي. په خلکو کې له همغږۍ پرته هيڅ اجنډا ارزښت نه لري. د هندوستان د پرمختګ لپاره زده کوونکي بايد هوښيار واوسي او په دې اړه لوړ فکر ولري.

حقوق پوهان وخت لري، چې له سياسي مشرانو او عامو خلکو سره ووينې. هغوی بايد داسې پرېکړې وکړي، چې د ټولو خلکو په ګټه وي. د ولسوالۍ خلک بايد د مرکز له خلکو سره اړيکې ولري او دواړو ته بايد په پراختيايي کارونو کې يو ډول برخه ورکړل شي. له ازادۍ نه پنځوس کاله وروسته هم خلکو ته د ساينس په اړه سم ډول فکر نه دی ورکړل شوی. اوس وخت رارسېدلی، چې کليوالي سيمې هم د ساينس او ټکنالوژۍ په برخه کې پرمختګ وکړي. د کليوالو سيمو لپاره بايد کار وشي. نړيواله مسابقه پيل شوې ده. کېدای شي دا مسابقه له «ډبليو ټي او» سره وي او يا له چين سره وي. د صنعت کارانو لپاره که خام مواد په ارزانه بيه برابر شي، نو صنعتي حاصلات به زيات شي.

وړتيا او نوښت د صنعتي حاصلاتو دوه ستنې دي. که صنعتي فابريکې په ګډه کار وکړي، نو د ټولې نړۍ د پرمختګ سبب کېږي. هندوستان د «آيې ټي» په برخه کې ډېر اختراعات تر سره کړي دي او په نړۍ کې لوړ مقام لري. نن سبا هندوستان په

«آيې ټي» برخه کې يو پرمختللی هيواد دی. له «آيې ټي» څخه بايد په روغتياساتنې، د بې سوادۍ په لمنځه وړلو، د هنر پيداکولو او الکترونيکي پوهې په تر لاسه کولو کې ګټه واخيستل شي. همدارنګه له «آيې ټي» څخه بايد د قام د يووالي په برخه کې هم ګټه واخيستل شي.

وروستۍ خبره دا ده، چې بزګران ډېره خواري کوي او ټولو خلکو ته خواړه برابروي. اوس وخت رارسېدلی، چې په زراعت کې بايد دوه کارونه تر سره شي. لومړی بايد د زراعتي محصولاتو ارزښت لوړ شي. دويم بايد د کرنيزو محصولاتو کيفيت لوړ شي او په نړيوال مارکېټ کې ورته بازار موندنه وشي. بازار موندنه په کرنه کې ډېر ارزښت لري. دا کار د بزګرانو لپاره ډېره ګټه لري.

ای خدايه! ته زمونږ خلکو ته دا ځواک ورکړې، چې شر او ناامني له منځه يوسي. زمونږ هيواد او خلکو ته خوښي ورپه برخه کړې. زمونږ په خلکو کې يووالی رامنځته کړې. د يو پرمختللي هندوستان لپاره له ما سره دا مرسته وکړې، چې د خلکو د سوکالۍ لپاره کار وکړم او خوشاله يې وساتم.

وروستۍ خبره

د دې کتاب له لارې زه خپلو خلکو ته دا خبره کوم، چې له ازادۍ وروسته تر نن پورې زمونږ کارونه د ډاډ وړ نه دي او په تېرو پنځوسو کلونو کې مو ډېر کار نه دی کړی. بايد تر دې هم زيات کار وشي. مشران بايد د ځوانانو د ښه ژوند په اړه فکر وکړي. ځوانان بايد په ستونزو کې يوازې پرېنږدي. د ځوانانو د پرمختګ لپاره بايد کار وکړي. زه په دې فکر کوم، چې خپل کتاب څه ډول رالنډ کړم. ما په انټرنېټ کې د روح او تکبر کيسه لوستې وه او هغه داسې بيانوم:

روح تکبر ته وايي: زه پوهېږم، چې ته دا نه منې چې له پيدايښت نه وروسته ژوند وي.

تکبر روح ته وايي: له ځان نه کم عقل مه جوړه! خپلې شاوخوا ته وګوره. هر څه

همدلته دي. له دې حقیقت نه ورهاخوا د هر څه په اړه فکر ولې نه کوې؟ هر څه چې په تقدیر کې لیکل شوي وي، هماغه تر سره کېږي.

روح د یو څو شېبو لپاره غلی و، خو وروسته یې وویل: تکبره! له غوصې نه کار مه اخله. زه په دې هم باور لرم، چې دلته یوه مور هم شته.

تکبر وخندل او روح ته یې وویل: ته څنګه داسې وایې! تا خو هیڅکله هم مور نه ده لیدلې. ته هغه شیان ولې نه منې، چې ستا په شاوخوا کې موجود دي؟ ته له ما سره یوازې یې! دا ستا حقیقت دی.

روح له تکبر څخه غوښتنه کوي، چې د هغه خبره په غور واوري. ته د دې فشار په اړه څه فکر کوې، چې په مونږ دواړو کې احساسېږي؟ زه په دې باور لرم، چې مونږ به ډېر ژر یو نوی ژوند پیلوو او رڼا به وینو.

تکبر ځواب ورکوي. تا هیڅکله هم رڼا نه ده لیدلې. ته څه پوهېږې، چې هغه څه ډول ده؟ ژوند خو یوازې د تیارو او تنګسیو لپاره وي.

روح نه غواړي، چې یو ځل بیا تکبر خپه کړي، خو بیا هم یو څه وایي. هغه وایي: زه باورو لرم، چې له دې ټولو تیارو وروسته به خامخا یوه روښ رڼا راځي او له مور سره به هم لیده کاته کوو. تکبر بل ځواب نه لري او وایي، چې روح لېونی دی.

د دې کتاب له لارې زه خپلو خلکو ته دا ویل غواړم، چې زمونږ هیوادوالو له آزادۍ وروسته په تېرو پنځوسو کلونو کې داسې کارونه نه دي تر سره کړي، چې مونږ ورباندې ډاډه شو.

کله چې ما په چنای کې ۱۵۰۰ زده کوونکو ته وینا کوله، نو زده کوونکو د قوم د پرمختګ، سیاسي مشرۍ، ساینس او ټکنالوژۍ، پوهنې او نورو موضوعاتو په اړه پرله پسې پوښتنې درلودې. له وینا وروسته ټولو زده کوونکو هڅه کوله، چې له ما سره له نږدې وګوري. د رخصتۍ په وخت کې یو ځوان ستوري پېژندونکي سرونم دا هڅه کوله، چې له ما سره وګوري. کله چې ما ته راورسېد، نو یو کاغذ یې راکړ. ما

هغه په جېب کې واچاو او بیا مې په موټر کې ولوست. په دې کاغذ کې د حیواناتو د علم په اړه لیکلي وو. زه په دې کار ډېر خوښ شوم. زه غواړم، چې دا خبرې تاسې ته هم دررسوم. په دې کاغذ کې لیکل شوي وو: د برګد (پیپل) د ونې ټول څواک په تخم کې وي. په یوه لحاظ زه او ته دواړه یو ډول یو. مونږ په بېلابېلو ډولونو د خپلو وړتیاو څرګندونه کوو. ځینې تخمونه راشنه کېږي او بیا لویېږي او د برګد ونې ترې جوړېږي. ځینې تخمونه یې نه شنه کېږي او له خاورې سره خاورې کېږي. کله چې له خاورې سره یو ځای شي، نو د سرې (کوډ) په توګه ترې ګټه اخیستل کېږي.

تا د هیواد لپاره خدمت کړی دی او د ډېرو ساینسپوهانو، انجنیرانو او زده کوونکو سره دې مرسته کړې ده. ته څه پوهېدې، چې هغوی به له خپلو وړتیاو څخه سمه ګټه اخلي او د ځینو تخمونو په څېر به د هغوی پرمختګ په نیمه کې نه پاتې کېږي؟ په دې اړه ته څومره بریالی یې؟ ما په هماغې ورځ د هغې پوښتنې ځواب داسې ورکړی و: زه ستا له دې پوښتنې سره څو ځلې مخامخ شوی یم. ما د راکټ، میزایل او د مصنوعي سیارو د موټر په جوړولو کې شل کاله په ISRO کې او شل کاله په DRD کې تېر کړي دي. ما ډېر بریالیتوبونه تر لاسه کړي دي او له ډېرو ناکامیو سره مخامخ شوی یم. ما په لږ وخت کې له ډېرو ساینسپوهانو، انجنیرانو او ټکنالوژۍ پوهانو سره کار کړی دی. د ګډ کار له امله په ډېرو کارونو کې بریالي شوو او له ناکامیو څخه مو زده کړه وکړه. ما د خپل ټیم ځینې داسې غړي ولیدل، چې علم او عمل یې دواړه درلودل او هغوی مې له ځان نه هم لوړ ګڼل.

د سرونم پېغام دا و، چې مونږ ټول باید خپلې دندې وپېژنو. مشران باید د ځوان نسل لپاره د ښه ژوند برابرولو زمینه مساعده کړي. ځوانان باید په ساینسي پرمختګ کې له ناکامۍ څخه وژغورل شي. زه دا کتاب د یوې پوښتنې په ځواب باندې پای ته رسوم. دا پوښتنه له ما څخه د اختر په ورځ شوې ده. ته اوس (داختر

په ورځ) له خدای څخه د څه شي دعا کوې؟ ما وويـل، چـې زه د خپلـو ښـوونکو، ملګرو او خپلوانو د خوښيو له دعا څخه سربېره لاندې دعا کوم:

ای خدايه! زما د هيوادوالو په ذهن کې فکر او عمل دواړه پيدا کـړې او هغـوی پـه اتفاق ولرې.

زما د هيواد ټولو مذهبي مشرانو ته دا توفيق ورکړې، چې هغوی خلک له قـومي او مذهبي جګړو څخه وژغوري.

مشرانو او عامو خلکو ته دا فکر ورکړې، چې د افرادو پـر ځـای د ټولـو هيوادوالـو خدمت وکړي.
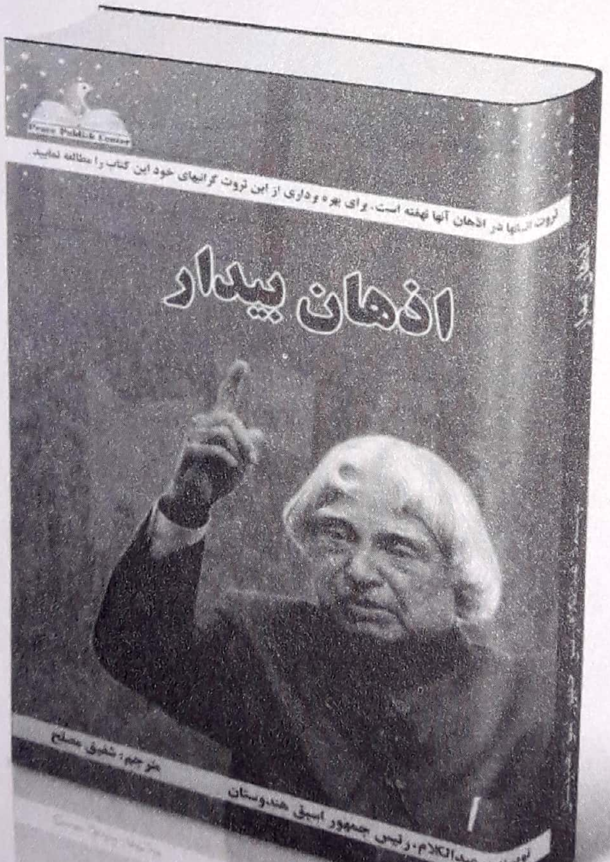
ای خدايه! زما خلکو ته همت ورکړې، چې د هيواد د آبـادۍ او د خلکـو د خوښـۍ لپاره کار وکړي.